

”Hva skal vi gjøre hjemme hvis vi ikke går ut?”

*Ein studie om innvandrankvinner i Groruddalen
sin bruk av og syn på natur*

Björg L. Brandal

Masteroppgåve i sosiologi ved Institutt for sosiologi
og samfunnsgeografi

UNIVERSITETET I OSLO

03.05.10

Samandrag

Denne oppgåva handlar om innvandarkvinner i Groruddalen, og deira bruk av og syn på natur. Datagrunnlaget i studien er kvalitative intervju av sytten kvinner frå Irak, Iran, Afghanistan, Pakistan og Tyrkia. Første problemstillinga tek føre seg kva bruk av og syn på natur kvinnene har i sin kvardag. I den andre problemstillinga spør eg korleis kvinnene sin bruk av og syn på natur kan forståast ut ifrå deira kvardag.

Den første problemstillinga er motivert ut ifrå den store satsinga som staten og Oslo kommune gjennomfører for å forbetre naturen i Groruddalen, og ut ifrå manglande kunnskap i Noreg om kva slags bruk av og preferansar for natur innvandarfolkesetnaden har. Den manglande kunnskapen viser seg mellom anna att i otta myndigheitene uttrykkjer rundt etniske minoritetar og deira deltaking i friluftsliv. Den andre problemstillinga er motivert ut ifrå det sterke fokuset som tidligare forskning har på skilnader mellom ulike etniske grupper i folkesetnaden i syn på og bruk av natur. Desse skilnadane har i stor grad vorte forklart ut ifrå at ulike etniske grupper i ein folkesetnad, har ulike kulturar som får konsekvensar for utøving av friluftsliv. I denne oppgåva legg eg fram fleire døme på slike studiar. Eg legg vidare fram det teoretiske perspektivet *escape*, som eg nyttar for å freiste å forklare dei funna eg har i min studie. Dette perspektivet fortel noko om korleis menneska oppfattar kvardagen, og dei teknikkane ein nyttar for å handtere rammene som det daglege livet medfører.

Informantane i min studie er aktive menneske som går mykje på tur. Sykkelturar er også vanleg. Det er tydeleg at livssituasjonen kvinnene er i, og fokuset på familie og barn legg rammer for deira bruk av og syn på natur. Kvinnene oppfattar gå- og sykkelturane som ein fin måte å vere saman med familie og venner på. Informantane er særskilt opptekne av barna, og kvinnene motiverer i stor grad sin bruk av natur ut ifrå omsyn til dei. Informantane legg også vekt på at fysisk aktivitet ute i naturen, er svært viktig for å styrkje den fysiske og psykiske helsa. Når det gjeld syn på natur oppfattar kvinnene skogen som skummel, kjedeleg og estetisk lite tiltrekkjande. Informantane føretrekkjer parkar, og meir tilrettelagde og estetiske område der det skjer noko, og dei kan møte andre menneske. Dette tykkjer ikkje informantane skogen kan gje dei. Sidan informantane saknar slike område i Groruddalen, søkjer dei til mellom anna Ikea og Furuset Forum. Desse stadane vert mål å gå eller sykle til, som også kan gje dei ulike aktivitetar og sosial kontakt. Informantane sin bruk av natur er i stor grad knytt til å drive med ulike aktivitetar i nærområdet. Eit velfungerande lokalsamfunn

der ein finn alt ein treng av ulike tenester og tilbod med mange fritidsaktivitetar for barn og vaksne, motiverer til gå- og sykkelturar i kvardagen. Det same gjer parkar med aktivitetsområde.

Samanliknar ein mine funn med funn i tidligare forskning, kan det sjå ut til at mykje er felles. Kort oppsummert har desse studiane også funn som syner at etniske minoritetar føretrekkjer ein tilrettelagt natur der dei kan vere sosiale med venner og familie. Tidligare forskning har i stor grad lagt vekt på kulturforklaringar for å forstå sine funn. Som svar på den andre problemstillinga freistar eg å fortolke mine funn ut ifrå teorien om escape. Sett i lys av det perspektivet, kan ein få forståing for korleis menneska sin kvardag og livssituasjon medfører eit behov for å sleppe unna, og skape ein distanse til dei fastlagde sidene ved tilvere. Ifølgje teorien eg nyttar i oppgåva, kan friområde i samfunnet hjelpe ein med å sleppe unna. Eg tolkar informantane sin bruk av natur som eit avbrekk i kvardagen. Det gjev høve til å sleppe unna, og gjere noko aktivt sjølv i ein elles fastlagd kvardag. Den tilrettelagte naturen som informantane føretrekkjer tolkar eg som eit friområde, slik eit friområde vert definert i det teoretiske perspektivet eg nyttar. Gjennom å nytte ein tilrettelagt natur i nærleiken av der dei bur, kan informantane få sleppe unna og styrkje eigen identitet. Samstundes gjev ikkje informantane sin bruk av natur inntrykk av å vere eit brot med livet dei elles lever. I oppgåva legg eg også fram eit teoretisk synspunkt som utvidar forståinga av teorien om escape. Dette synspunktet tek høgde for at vi i dag lever i eit meir komplekst postmoderne samfunn. Ut ifrå dette synspunktet tolkar eg informantane sitt natursyn som uttrykk for ønsket om å ta med seg kvardagen dei elles lever, til ein ny kontekst. Sjølvmotseiinga mellom det å ha eit behov for endring i tilveret, og ende opp med å gjere noko som liknar på det livet ein elles lever, kan forklarast ved å sjå det i lys av samfunnet si utvikling mot eit meir fragmentert tilvere. Menneska føler ikkje lenger det same behovet for å søkje etter heilt nye eller autentiske opplevingar. Det at naturen er tilrettelagt og dei aktivitetane informantane driv med er alminnelege og ikkje så nyskapande, kan sikre det at dei får sleppe unna, men samstundes ta med seg kvardagen. Behovet for å sleppe unna, men samstundes ta med seg kvardagen, vil innebære eit friluftsliv prega av sosiale møter i ein tilrettelagt natur. Ei slik tolking skil seg frå tidligare forskning, og flyttar fokuset frå kultur og over på praksisar, erfaringar og behov som er meir allmennmenneskelege. Tal frå SSB syner dessutan at informantane sitt friluftsliv kan likne på det friluftslivet som er mest utbreitt i Noreg, nemleg gåturar i nærleiken av heimen. SSB sine undersøkingar syner også at dei fleste i Noreg ønskjer å vere saman med familie og venner i fritida, nett som mine informantar. Ved å fokusere på det allmenne ved informantane

sin bruk av og syn på natur, kan mi tolking vere med på å setje i perspektiv myndigheitene si
otte for etniske minoritetar si deltaking i friluftsliv, og kulturforklaringane i tidligare forskning.
Å fokusere på skilnader i bruk av og syn på natur ut ifrå etnisitet, kan vere med på å framstille
ei gruppe i samfunnet som meir framandarta enn den eigentleg er.

Til slutt kjem eg inn på vidare forskning. Sidan det er gjort lite forskning på dette temaet i
Noreg, er det svært mykje ein kan ta fatt i. Eg trekk særskilt fram det å sjå på etniske
minoritetar og friluftsliv ut ifrå eit klasseperspektiv.

Forord

Eg ønskjer å takke følgjande i samband med arbeidet med oppgåva:

Norsk institutt for naturforskning.

Min veileidar Olve Krange.

Mine informantar.

Helene Figari for samarbeidet med datainnsamlinga.

Solveig Helene Rekdal for hjelp og støtte med rettskriving og språk.

Sist, men ikkje minst: Min familie og mine venner.

Oslo, april 2010

Bjørg L. Brandal

Innhald

1	Innleiing	1
1.1	Groruddalen og Alna	1
1.2	Samfunnsmessig relevans	2
1.3	Sosiologisk relevans	4
1.4	Problemstillingar og definering av ord og uttrykk	6
2	Metode.....	9
2.1	Om metoden	9
2.2	Val av studieområde og type informantar	9
2.3	Informantutval	10
2.4	Å kome i kontakt med informantar.....	11
2.5	Rekruttering	11
2.6	Intervjua.....	13
2.7	Handsaming av datamaterialet.....	15
2.8	Val av teori og analyseperspektiv.....	17
2.9	Etikk.....	18
2.10	Min eigen posisjon og førforståingar	20
3	Tidlegare forskning	23
3.1	Innleiing.....	23
3.2	Meiningar og preferansar ut ifrå etnisitet og kjønn	24
3.3	Villmarka sin verdi	26
3.4	Bruk av parkar og kulturell motstand	28
3.5	Ein dansk studie: Muslimar og friluftsliv	29
3.6	Ein norsk studie: Kvardagsleg bruk av natur.....	31
3.7	Oppsummering	33
4	Teori	35
4.1	Innleiing.....	35
4.2	Eit ubehag i kvardagen	36
4.3	Livsplanar	36
4.4	Rutinar	37
4.5	Script.....	37
4.6	Å sleppe unna	38

4.7	Å sleppe unna til friområde	39
4.8	Ei kort oppsummering	41
4.9	Rojek sine synspunkt på escape.....	41
4.9.1	Innleiing	41
4.9.2	Individet i det moderne samfunnet.....	42
4.9.3	Individet i det postmoderne samfunnet	43
4.9.4	Er det mogleg å sleppe unna?.....	43
4.9.5	Ei mogleg løysing.....	45
4.10	Oppsummering.....	45
5	Innvandrarkvinner i Groruddalen sin bruk av og syn på natur	47
5.1	Innleiing.....	47
5.2	Kvardag og livssituasjon	47
5.3	Gå- og sykkelurar.....	52
5.4	Godt for helsa	55
5.5	Skogen	58
5.6	Lokalsamfunnet	62
5.7	Det må skje noko	66
5.8	Oppsummering	73
6	Friluftslivet si betydning i kvardagen.....	75
6.1	Innleiing.....	75
6.2	Nokre fellestrekk	75
6.3	Naturbruk som avbrekk frå kvardagen	77
6.4	Natur som friområde.....	80
6.5	Å ta med seg kvardagen.....	83
6.6	Kultur eller kvardag?	87
6.7	Oppsummering	90
7	Avslutning	93
7.1	Vidare forskning	96
	Litteraturliste	97
	Vedlegg	103

1 Innleiing

Denne oppgåva handlar om innvandrarkvinner i Groruddalen sin bruk av og syn på natur.¹ Lesaren vil då kanskje spørje seg kva slags aktivitetar og oppfatningar det kan vere? I motsetning til det ein skulle tru, tek ikkje oppgåva føre seg særmerkte aktivitetar for innvandrarak. Fokuset er på det friluftslivet svært mange har, men som regel ikkje tenkjer så mykje på: Friluftslivet i kvardagen. Dei små aktivitetane som hjelper ein å kome seg gjennom dagen.

Først i oppgåva legg eg fram metode og refleksjonar rundt datainnsamlinga. Så presenterer eg tidlegare forskning på feltet. Det neste kapittelet omhandlar det teoretiske perspektivet escape. Dei to neste kapitla svarar på problemstillingane i oppgåva. Først ei deskriptiv framlegging og fortolking av informantane sin bruk av og syn på natur. Så gjev eg ei fortolking av hovudfunn i informantane sin bruk og preferansar ut ifrå informantane sin kvardag. I analysen nyttar eg det teoretiske perspektivet escape, og set mi tolking imot tidlegare forskning, og det sterke fokuset som tidlegare forskning har på skilnader mellom etniske grupper og kulturforklaringar. Eg trekk også inn den samfunnsmessige relevansen, og set tolkinga av funna opp mot fokuset som myndigheitene har på etniske minoritetar og friluftsliv. I avslutninga samanfatar eg funna i min studie, og kjem med forslag til vidare forskning.

1.1 Groruddalen og Alna

Groruddalen er eit dalføre i Oslo som er samansett av bydelane Stovner, Grorud, Alna og Bjerke. Til saman bur det 128 563 menneske i Groruddalen (SSB 2009). Opphavleg var Groruddalen eit jordbruksområde med store gardar, som omfatta både dyrka mark og vidstrakte skogområde. Til desse gardane høyrde det til mindre industriell verksemd som møller og kverner. Etter kvart som den industrielle revolusjonen breidde om seg, vaks det fram industrielle konsentrasjonar, ikkje minst ved vassdraga. Dette førte med seg bustadbygging i områda kring industristadane, kanskje særleg for dei som arbeidde på dei nye bedriftene (Bull 1984: 248-249). Etter andre verdskrig var det stor bustadmangel i Oslo. Gjennom ekspropriasjon, eller forhandling med bøndene fekk kommunen tilgang til tomter

¹ Oppgåva er gjort i samarbeid med prosjektet "Ikke-vestlige innvandrere og utendørsaktivitet: Bruk, motivasjon og barrierer" utført av Norsk institutt for naturforskning (NINA).

der det framleis var jordbruksområde. Der kunne det byggast bustadar (Bull 1984: 253). Bustadområde med blokker og konsentrerte område med småhus breidde seg utover dalen (Muri 2000: 153). I den lågare delen av dalen utvikla det seg næringsområde, og fleire motorvegar går igjennom området (Muri 2000: 153). Skildringar av naturen i Groruddalen viser både til forureining av luft og vatn (Muri 2000: 155), og til området som unikt med eit rikt dyreliv og ein verneverdig natur (Nilsen 2005: 122-127). I dag har Groruddalen vorte eit viktig bustadområde i Oslo.

Alna er ein bydel i Oslo med 46 029 innbyggjarar (SSB 2009). Av desse er 40% innvandrarar eller norskfødde med innvandrarforeldre (Aalandslid 2009: 60). Sentralt for livet i bydelen står Furuset med bydelssenter som samlar mange ulike kommunale tenester, i tillegg til mange andre fritidstilbod og kjøpesenter. Bustadområda er samansett av rekkehus, blokker og einebustadar. Det er mange gangvegar i området. Mellom vegane og bustadområda finn ein meir eller mindre vedlikehaldne grønne område. Marka med sine store skogområde ligg ikkje så langt unna. Alna er ein bydel som ser ut til å bere preg av to ytterpunkt. Bydelen har både mange rolege bustadområde, men det eksisterer også ein god del industri og sentrale trafikkårar i Alna.

1.2 Samfunnsmessig relevans

Staten og Oslo kommune har peika ut Groruddalen som eit satsingsområde dei komande åra, og har inngått ein avtale om eit langsiktig samarbeid over ti år. Groruddalprosjektet har over ein milliard kroner i budsjettet. Hovudmåla er å sikre ei berekraftig byutvikling, foreta ei miljøopprusting i området og betre livskvaliteten og levekåra for dei som bur i Groruddalen (Plankontoret for Groruddalen [2010a]). Noko av denne satsinga går ut på å rydde opp og renovere uteareala i Groruddalen. Sentralt i dette arbeidet står Alnaelva. Eit av måla er å betre tilhøva for friluftsliv, og å fullføre det overordna turvegnettet (Plankontoret for Groruddalen [2010b]).

Groruddalen har gjennom ei kraftig bustadutbygging utvikla seg til å verte eit område med høg folkesetnad. Området rundt Alnaelva er i dag prega av industri, gjengroing og redusert tilgjenge. Gjennom restaurering av vassdraget og tilrettelegging for ferdsel og bruk, ønskjer myndigheitene mellom anna å leggje til rette for friluftsliv og rekreasjon for dei som er busette i området. Denne politiske satsinga inneber at ein treng kunnskap om kva dei som bur

i Groruddalen ønsker, og har behov for av tilrettelegging. Ein har mykje kunnskap om majoritetsfolkesetnaden sin bruk av natur og friluftsliv (sjå til dømes Vaage 2004, Odden 2008). Minoritetsgruppene sitt friluftsliv veit ein mindre om. Bydelane som omfattar Groruddalssatsinga har høgast innvandranderand i Oslo (Aalandslid 2009: 5). Dei fleste av desse kjem frå Asia og Afrika (Aalandslid 2009: 8). Difor vert det viktig å utforske kva desse gruppene har av behov og ønske, når ein no er i gang med ei storsatsing i deira nærområde.

Frå myndigheitene si side vert det også uttrykt meir generell interesse og otte for etniske minoritetsgrupper si deltaking i friluftsliv. St. meld. 39, *Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet*, har med eit eige avsnitt om det meldinga omtalar som eit ”fleirkulturelt samfunn”. Det kjem fram ei otte for korleis det fleirkulturelle samfunnet kan vere ei utfordring for friluftstradisjonane:

Friluftslivet sine verdiar var tidlegare aksepterte utan særleg diskusjon av ei relativt homogen befolkning der stort sett alle hadde vakse opp med friluftstradisjonar. Det vil ikkje vere like sjølvsagt i tida framover. Prosentdelen med annan etnisk bakgrunn i det norske samfunnet vil auke. (St. meld. 39 (2000-2001): 3.4.1, Eit fleirkulturelt samfunn, avsnitt éin).

Meldinga hevdar vidare at: ”Dette representerer både høve og utfordringar for friluftslivet. Mange av flyktningane og innvandrarene i Noreg kjem frå kulturar med lita eller inga orientering mot fritidsaktivitetar i natur.” (St. meld. 39 (2000-2001): 3.4.1, Eit fleirkulturelt samfunn, avsnitt to).

Direktoratet for naturforvaltning (DN) er eit direktorat under Miljøverndepartementet, og har det faglege ansvaret for forvaltning av natur i Noreg. Direktoratet har friluftsliv for etniske minoritetar som eit eige aktivitetssområde. På direktoratet si heimeside vert det lagt vekt på at: ”Det er et klart mål i friluftslivspolitikken at friluftsliv skal være for alle.” (DN 2010: Friluftsliv for etniske minoriteter, avsnitt éin). DN viser vidare til at dei arbeidar saman med friluftsansjasjonar og offentlege myndigheiter for å stimulere etniske minoritetar til å delta i friluftsliv (DN 2010: Friluftsliv for etniske minoriteter, avsnitt to).

Samstundes har det vorte forska lite på kva ulike etniske minoritetsgrupper er interesserte i av naturbruk, og kva dei faktisk utøvar av friluftsliv. Denne oppgåva kan gje eit bidrag til å auke kunnskapen omkring etniske minoritetar og deira bruk av og syn på natur. Då særskilt i høve til etniske minoritetsgrupper som bur i Groruddalen.

1.3 Sosiologisk relevans

Generelt sett fell temaet i oppgåva under feltet fritidssosiologi, eller leisure på engelsk. Dei sosiologiske studiane av fritida har utvikla seg frå å omhandle arbeidstida meir enn fritida, til å fokusere på korleis fritida kan vere ein viktig identitetsmarkør for menneska. Kort fortalt har fritida vokse fram av industrisamfunnet, som førte med seg eit syn på arbeid og fritid som to ulike sfærar. I seinare tid har dette skiljet vorte meir uklart grunna endringar i arbeidslivet, og i samfunnet generelt. Sosiologar har ofte sett på fritid som eit uttrykk for klasse eller kultur, eller begge delar (Biggart 2001: 8717-8720). Difor vert fritidssosiologi knytt til cultural studies: “The sociology of leisure increasingly has been entwined with cultural studies. Social historians and sociologists have noted that leisure practice, indeed the idea of leisure, is always imbricated with cultural values.” (Biggart 2001: 8719).

Temaet for oppgåva kan altså knytast til kulturstudier i sosiologi. Den skiftande konteksten innanfor cultural studies opnar opp for andre typar teoriar og perspektiv. Det medfører at cultural studies som felt også kan romme det meir fragmentariske og diffuse som pregar livet til menneska (Barker 2008). Eg vil her kome inn på korleis eit slikt fokus formar ein kontekst for min studie, ein kontekst som medfører ei endring i forhold til tidlegare studiar på feltet. Tidlegare forskning på feltet har i stor grad lagt vekt på å leite etter skilnader mellom ulike etniske grupper i bruk av og syn på natur. Desse skilnadene vert ofte forklart som eit uttrykk for ulike kulturar (sjå kapittel tre). Denne oppgåva har ikkje det som formål. Min studie har fokus på bruk av og syn på natur ut ifrå ein kvardagsleg kontekst. Utgangspunktet for intervjuar i studien er den daglege bruken av natur, først og fremst i nærområda til informanten. Det daglege livet til informantane er det bakteppet som bruk og syn på natur vert tolka ut frå. Eit slikt perspektiv famnar noko vidare enn eit tradisjonelt skilje mellom arbeid og fritid. Kva det daglege livet er, kan vere vanskeleg å definere teoretisk. Formuleringar som kvardag, kvardagsleg og det daglege livet er vage og kan romme svært mange tolkingar og abstraksjonar. Eg vil her freiste å gjere kort greie for denne problematikken.

Innanfor fleire fag har interessa for dagleglivet auka. Mellom anna historie, litteratur og sosiologi har i aukande grad vorte opptekne av kvardagsdimensjonen, og fleire handsamar den som det viktigaste analysenivået i studiar (Ferguson 2009: 31). Dette kan ved første augekast sjå ut til å vere eit velkome avbrekk frå tidlegare skildringar og analysar av samfunnet, som kan oppfattast som fjerne og uforståelege (Ferguson 2009: 32):”A new

interest in everyday life, therefore, promises a welcome focus on the concrete, practical and readily graspable details of actual experience.” (Ferguson 2009: 32). På den andre sida har fokuset på kvardag i forskning ført med seg stor spreiding av tema og interesseområde, noko som gjer det vanskeleg å skildre studiane som ei samanhengande verksemd. Dette har ført til mange freistnader på å definere kvardagsliv på eit teoretisk einskapleg vis (Ferguson 2009: 32). Mangfaldet og det vilkårlege ved studiane har difor ført med seg nye utfordringar: ”Consequently, the title ‘everyday life’, far from indicating immediately accessible accounts of modern society, has become the emblem of treatises of daunting abstraction and conceptual sophistication.” (Ferguson 2009: 32). Ferguson legg fram fleire ulike dømer på teoretiske innfallsvinklar på kvardagen. Nokre av desse døma er sentrale i klassisk sosiologisk teori. Ferguson viser til Durkheim sin teori om skiljet mellom det heilage og det verdslege, Weber sitt skilje mellom det sekulære og det magiske eller religiøse, og Habermas sine tankar om det private og det offentlege (Ferguson 2009: 34-39). Ferguson hevdar at alle desse forklaringane kjem til kort. Notida definerer kvardagen som det keisame, og ikkje som verdsleg eller heilag. Det keisame er ikkje ein universal kategori, den er direkte knytt til samtidig erfaring. Det er banaliteten ved det samtidige livet som inkluderer alt, det står utanfor ein distinksjon mellom det verdslege og heilage (Ferguson 2009: 36). Kvardagen er heller ikkje knytt til det sekulære eller magisk-religiøse: ”Everyday life is neither enchanted nor disenchanted, nor is it both enchanted and disenchanted; it remains obscure.” (Ferguson 2009: 37). Kvardagen kan heller ikkje knytast til det offentlege eller private: ”The everyday is not either public or private, nor is it both public and private; it is unbounded.” (Ferguson 2009: 39). Kvardagen er ikkje knytt til ei spesiell lokalisering. Den formar sitt eige rom i tråd med pågåande sosiale relasjonar (Ferguson 2009: 39). Ferguson oppsummerer si oppfatning av kvardagen på denne måten: ”It is the unbounded, obscure and mundane background from which identities arise and in relation to which the self-synthesis of experience is formed.” (Ferguson 2009: 39). Ferguson legg fram kvardagen som ein udefinierbar bakgrunn som vi erfarer livet ut frå. Kvardagen og det kvardagslege har på den eine sida ei betydning som dei fleste umiddelbart oppfattar. På den andre sida er omgrepa vanskelege å definere, og har mangslungne tolkingar knytte til seg. Ferguson si samanfatning av kvardag og det kvardagslege uttrykkjer relativt godt det inntrykket eg har av korleis teoretikarane eg nyttar i oppgåva, Cohen og Taylor (1992) og Rojek (1993), tenkjer seg menneskeleg erfaringsbakgrunn.² Kvardagen til informantane er

² Rojek nyttar omgrepet fritid (leisure). Sett i lys av dei postmoderne teoriane han støttar seg på (sjå kapittel fire), så er det ikkje urimeleg å hevde at Rojek likevel kan tolkast til å ha den same oppfatninga.

utgangspunktet eg har for å leggje fram deira bruk av natur. Det er ut frå teoriar om erfaringar i kvardagen eg freistar å forstå den praksisen, og det synet som informantane har på naturen. Ein kvardagsleg kontekst skil seg frå mykje av tidlegare forskning, som er meir oppteken av større samfunnsstrukturar som kultur og klasse (sjå kapittel tre). Den sosiologiske relevansen vil då vere knytt til å tilføre forskinga på feltet ein annan type sosiologisk forklaring. Ei forklaring med utgangspunkt i dei felles opplevingane som menneska har i kvardagen, kan bidra til å seie noko allment om bruk av natur og syn på natur, og ikkje som uttrykk for enkelte grupper i folkesetnaden sin særegne kultur.

1.4 Problemstillingar og definering av ord og uttrykk

Oppgåva har følgjande problemstillingar:

1:Kva slags bruk av og syn på natur har innvandrarkvinner i Groruddalen i sin kvardag?

2:Korleis kan innvandrarkvinner i Groruddalen sin bruk av og syn på natur forståast ut ifrå deira kvardag?

I oppgåva nyttar eg nokre ord og uttrykk som det er naudsynleg å definere, problematisere eller forklare korleis eg forstår. Det er ikkje alle omgrepa som er like lette å gje presise definisjonar av. Vidare i kapittelet ønskjer eg å vise at eg er klar over kompleksiteten, og det til tider problematiske, ved nokre av dei orda og omgrepa eg nyttar. Samstundes ønskjer eg å gje nok klargjering til at lesaren oppfattar korleis eg forstår orda og uttrykkja.

Eit omgrep eg nyttar i oppgåva, er identitet. Omgrepet er svært omfattande og vanskeleg å definere. I mi oppgåve er identitet knytt til teorien eg nyttar for å forklare informantane sine handlingar. Forfattarane, Cohen og Taylor (1992), gjev ikkje noko definisjon på kva dei meiner med identitet. Omgrepet har både ei sosial, og ei subjektiv eller personleg side. Den personlege sida er knytt til korleis ein tenkjer om seg sjølv, og skildrar seg sjølv. Den sosiale sida av identiteten vil vere knytt til dei forventningane og meiningane andre har om ein (Barker 2008: 215-216).

Slik eg oppfattar Cohen og Taylor (1992), fokuserer dei på at ei kjensle av å vere unik er viktig for å danne seg ein identitet. Identitet er noko som er danna ut frå det å vere annleis enn andre, eller annleis frå det fundamentet ein elles relaterer seg til. "Identity is deemed to be both personal and social. It marks us out as the same and different from other kinds of

people.” (Barker 2008: 216). I mi oppgåve ønskjer eg ikkje først og fremst å seie noko om identitet, men identitet spelar ei rolle i forhold til den motivasjonen som ligg til grunn for bruk av natur, i den forstand at bruk av naturen kan gje ei kjensle av at ein styrkjar den subjektive eller personlege sida av identiteten. Bruk av natur kan sjølvsagt også vere ein identitetsmarkør i forhold til andre menneske. Det kan i høg grad vere knytt til dei forventningane og meiningane andre har om ein. Naturbruk som sosial status- eller identitetsmarkør er ikkje det eg fokuserer på i denne oppgåva. Dei ulike aspekta eksisterer sjølvsagt ikkje klart åtskilte frå kvarandre, men det er det personlege aspektet som er mest relevant i høve til den teorien eg nyttar i denne oppgåva. Fokuset er på kva betydning natur har i menneska sin kvardag og livssituasjon. I den samanhengen er det vanskeleg å kome unna omgrepet identitet sidan identitet omhandlar så å seie alle aspekt ved menneska sitt liv.

I oppgåva nyttar eg formuleringa bruk av natur. Eg nyttar også omgrepet friluftsliv. Stortingsmelding 39 om friluftsliv nyttar ein relativt brei definisjon av friluftsliv: ”(...) opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.” (St. meld. 40 (1986-87) sitert i st. meld. 39 (2000-2001): Innleiing, andre avsnitt). I denne oppgåva nyttar eg formuleringa bruk av natur og ordet friluftsliv om dei konkrete bruksmåtene informantane har av naturen. Stortingsmeldinga sin definisjon av friluftsliv er brei nok til at omgrepet kan nyttast til å skildre så å seie all bruk av natur. I denne oppgåva vert altså friluftsliv nytta som eit samleomgrep for informantane sin bruk av natur. Eg nyttar formuleringane om kvarandre.

Formuleringane syn på natur og natursyn nyttast også i oppgåva. Særskilt natursyn kan vere eit komplekst omgrep som kan romme mange ulike teoretiske tolkingar. I denne oppgåva brukar eg denne formuleringa om informantane sine oppfatningar om natur. Det omhandlar kva type natur dei likar og ikkje likar, og kvifor. Det omhandlar informantane sine estetiske vurderingar og utgreiingar omkring preferansane som kan sjåast på som eit meningsgrunnlag for informantane sin praksis. Eg legg ikkje til grunn at omgrepa rommar noko medvite ideologisk, filosofisk eller politisk frå informantane si side. Eg nyttar formuleringane om kvarandre.

Ordet innvandrarkvinner er knytt til omgrepet innvandrar. Eg støtter meg i denne oppgåva på Statistisk sentralbyrå sin definisjon av innvandrar: ”(...)personer født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre.” (Dzamarija 2008: siste avsnitt) . Det er personar som på eit tidspunkt har innvandra til Noreg (Dzamarija 2008).

I oppgåva nyttar eg omgrepet etnisk minoritet. Det er eit problematisk omgrep, ikkje minst fordi det er assosiert med "rase". Å nytte ordet etnisitet kan difor assosierast med eit fokus på biologiske og fysiske karakteristikkar, og mest tydeleg hudfarge (Barker 2008: 247). Dette kan då vidare knytast til diskriminering og rasisme.

Det er også eit omgrep som har vore knytt til avgrensa grupperingar i ein folkesetnad: "Ethnicity is a cultural concept centred on the sharing of norms, values, beliefs, cultural symbols and practices. The formation of 'ethnic groups' relies on shared cultural signifiers that have developed under specific historical, social and political contexts." (Barker 2008: 249). Etnisitet kan då vere ein form for kulturell identitet, som ein kan tilskrive seg sjølv. Det kan også vere ein kulturell identitet som ein vert tilskriven av andre (Barker 2008: 249).

Etnisitet er eit omgrep som både kan ha biologiske og kulturelle tilknytingar. Både biologiske og kulturelle defineringar av etnisitet kan verte nytta til å skape skilje mellom menneske i eit samfunn, ofte med eit ugunstig utfall. Grunna oppgåva sitt avgrensa omfang er det ikkje høve til å gje ei fullstendig oversikt over alle implikasjonane ved omgrepet etnisitet. Det har mange teoretiske, historiske og politiske utfordringar knytt til seg. Til tross for dette er det eit omgrep som vert nytta i mange samanhengar, også akademiske, utan at det alltid vert problematisert. Det er vanskeleg å kome unna omgrepet etnisk minoritet sidan informantutvalet er innvandrarkvinner frå Asia. I denne oppgåva vil etnisk minoritet då svare til at informantane er innvandrarakvinner etter Statistisk sentralbyrå sin definisjon (sjå ovanfor), og innvandrarakvinner frå land utanfor Europa (EU/EØS land), Canada, Nord-Amerika, Australia og New Zealand.

Etnisk majoritet vil i mi oppgåve gjelde den delen av folkesetnaden som er fødde i Noreg, og som har foreldre og/eller besteforeldre som også er fødde i Noreg.

2 Metode

2.1 Om metoden

Denne oppgåva baserer seg på kvalitative intervju. Eg har valt denne metoden fordi eg er ute etter informantane sine opplevingar, meiningar og oppfatningar omkring natur og bruk av natur. Ifølgje Thagaard eignar intervju seg godt til å få fatt i ein slik type informasjon (Thagaard 2009: 13). Ved å nytte kvalitative intervju kan eg også få kunnskap om informantane sin kvardag, og korleis kvardagen får innverknad på informantane sin bruk av og syn på natur. I Noreg er det forska lite på etniske minoritetar og deira forhold til natur og nærområde. Det medfører at studien får ein eksplorerande karakter, og ifølgje Thagaard høver difor kvalitative metodar godt: ”Kvalitative metoder egner seg godt til studier av temaer som det er lite forskning på fra før, og hvor det derfor stilles særlig store krav til åpenhet og fleksibilitet.” (Thagaard 2009: 12). Det gjev forskaren litt meir fridom i utføringa av studien, og høve til å nærme seg det informantane fortel på ein meir open måte.

2.2 Val av studieområde og type informantar

Mi oppgåve er knytt til eit prosjekt ved NINA som tek utgangspunkt i Groruddalen, og den store satsinga på mellom anna opprusting av naturen som skjer i dette området.³ Dermed så må informantane vere busette i Groruddalen. Myndigheitene uttrykkjer ofte for at innvandrarar fell utanfor i høve til friluftsliv og bruk av natur i Noreg (sjå kapittel éin), og dette tyder på at dei etterlyser kunnskap om innvandrarar sin bruk av og syn på natur. Dermed så vart kvinner frå Pakistan, Tyrkia, Iran, Irak og Afghanistan valde for å få fatt på denne kunnskapen. For min eigen studie var det i utgangspunktet ikkje naudsynleg at deltakarane er kvinner. Arbeidet med ei masteroppgåve har eit avgrensa tidsomfang, som tilseier at ein må ta fleire avgrensingar i forhold til utvalet. For meg vart ei av desse avgrensingane å halde meg til det utvalet som prosjektet gav meg tilgong til. Sjølv om eg ikkje avgjorde studieområde og informantutval, meiner eg likevel at begge delar har vore formålstenleg for min studie.

³ NINA rapporten utgjeve i samband med dette prosjektet, *Friluftsliv som hverdagsliv. Innvandrerkvinnens bruk av utendørsområder i Groruddalen*, av Figari, Haaland og Krange (2009), presenterer eg under avsnitt 3.6 i kapittel tre.

Informantutvalet høver godt for å gje informasjon om ein meir daglegdags bruk av natur sidan dei ikkje er utvalde grunna ein spesialkunnskap om, eller ei spesiell interesse for temaet. Groruddalen som studieområde høver også godt fordi det er eit utprega bustadområde med lett tilgong til naturområde. Noko som skulle tilseie at studieområdet er eigna til å utøve friluftsliv i kvardagen.

2.3 Informantutval

Mine informantar er sytten kvinner frå Pakistan, Tyrkia, Iran, Irak og Afghanistan. Dei fleste er busette i Alna i Groruddalen.⁴ Av desse sytten er to kvinner ikkje busette i Groruddalen, men dei har arbeidd eller har tidlegare budd i Groruddalen i fleire år. Dermed så vurderer eg desse to kvinnene til å ha gode kvalifikasjonar til å uttale seg om naturen i området. Kvinnene er mellom 20 og 62 år. Dei fleste har budd i Noreg i mellom ti og tjue år. Vi⁵ fekk ikkje klare svar på kor lenge dei har budd i Noreg og kor gamle dei er frå alle, så eg kan ikkje kome med ei fullstendig oversikt. Ingen av kvinnene er fødde i Noreg. Litt over halvparten, elleve av kvinnene, har grunnskule eller vidaregåande utdanning, dei andre har høgare utdanning. Fleire av kvinnene var på intervjutidspunktet heimeverande med barn, nokre i full jobb og nokre i ein prosess der dei freista å kome seg ut i arbeidslivet, etter fleire år som heimeverande. Nokre er pensjonistar. Seksten av dei sytten kvinnene har barn.

Det er grunn til å vere medviten om at utvalet kan vere prega bias. Grunna utfordringar med rekrutteringa har vi ikkje hatt høve til å sette saman eit utval ut frå særskilde spesifikasjonar.⁶ Vi har intervjuar dei kvinnene som ønskja å snakke med oss. Det kan då tenkjast at dei som har vore villige til å snakke med oss, er dei som har størst interesse for temaet. Utvalet kan då ha fått konsekvensar for kva slags data vi har samla inn. Noko anna som kan føre til bias i materialet er den hjelpa vi fekk av ein av informantane med rekruttering. Det kan medføre at informantane er meir like kvarandre enn det som er ønskjeleg, og det er større sjanse for at datamaterialet ikkje har nok breidde. Eg vil likevel konkludere med at utvalet har ei relativt god spreiding både i alder, utdanning og elles i bakgrunn generelt.

⁴ Grunna eit ønske om å verne deltakarane vel eg å fortelje om dei på eit meir generelt vis. Det same gjeld for det eg vel å fortelje om stadane vi rekrutterte på. Eg vil kome meir inn på dette seinare i kapitlet.

⁵ Eg vil i metodekapitlet nytt termen vi, sidan datainnsamlinga er gjort i samarbeid med prosjektmedarbeidar på NINA prosjektet nemnt tidligare i oppgåva.

⁶ Utfordringane med rekrutteringa kjem eg vidare inn på seinare i kapitlet.

2.4 Å kome i kontakt med informantar

Tidleg i prosessen vart det oppretta kontakt med minoritetsrådgjevarane i bydelen vi utførte rekrutteringa i, og dei vart informert om prosjektet. Dette vart gjort før eg kom med i prosjektet. I prosjektloggen vert det stadfesta at det var ein stor interesse for temaet, og ei velvillig innstilling til prosjektet. Minoritetsrådgjevarane ville hjelpe til med å skaffe informantar. Bydelen hjelte oss også med eit kontor i deira lokale der vi kunne intervju informantane. Vi hadde også andre område og arenaer som vi rekrutterte i. Via bydelen fekk vi informasjon om to ulike typar senter, som fungerte som samlingsstadar for mange kvinner. Leiinga ved desse sentra stilte seg positive til prosjektet. Dei gav oss tilgang for å rekruttere, og gav oss høve til å nytte kontor til å intervju informantane. Grunna bydelen og dei ulike rekrutteringsarenaene sin positive respons og gode råd, kunne vi ta dei første stega mot å få tilgang til informantar.

2.5 Rekruttering

Rekrutteringa skjedde på tre måtar: via minoritetsrådgjevarar, via eiga rekruttering og via ein av informantane. Minoritetsrådgjevarane snakka med kvinner dei kom i kontakt med om prosjektet. Dei gav oss namn og telefonnummer til kvinner som sa seg villige til å delta, og som vi seinare ringte og gjorde avtalar med. I tillegg rekrutterte vi sjølve på det eine sentret. Då gjennomførte vi stort sett intervju same dag som vi fekk kontakt med kvinnene, fordi kvinnene sjølv ønskte det slik. Å freiste å få til ein avtale på eit seinare tidspunkt var kvinnene stort sett negative til.

Arbeidet med rekrutteringa var utfordrande sidan fleire kvinner var skeptiske til å verte intervju. Mange så først ja, og så trakk seg. Enkelte møtte aldri opp til avtalt tid. Dette medførte at rekrutteringa tok mykje lenger tid enn planlagt. Det kan vere mange årsaker til dette. Ein av dei kan vere at kvinnene tilhøyrer ei gruppe i folkesetnaden som kan kjenne seg sårbare i forhold til majoriteten eller autoritetar, noko som vi som forskarar må ta inn over oss at vi er ein del av. Det er heller ikkje til å kome vekk ifrå, at språket kan ha hatt mykje å seie for at folk vegra seg for å stille opp. Fleire av kvinnene følte dei ikkje snakka godt nok norsk til å vere med, og takka difor nei. Grunna det store fråfallet og skepsisen vi møtte på, freista vi å spørje nokre av informantane våre om kvifor mange kvinner var så skeptiske til å verte intervju. Dei kunne fortelje oss at mange var redde for kva andre folk kunne seie. Dei trudde

kanskje kvinnene frykta at den informasjonen dei gav, og det faktum at dei hadde vore med på undersøkinga, skulle kome ut til det fellesskapet som kvinnene var ein del av. Det kan vere at dette er ei særskild problemstilling i minoritetsmiljø. Det kan også vere knytt til eit ønske om å verne om privatlivet. Det ønsket kan vere det same uansett bakgrunn. Temaet for studien er ikkje av særskild privat karakter. Likevel er det nok eit tema som det er vanskeleg å snakke om utan å kome inn på livssituasjonen, og meir private sider av livet. For mange vil nok det opplevast som for nærgåande.

På stadane vi rekrutterte sjølve, fekk datainnsamlinga preg av eit feltarbeid. Det medførte at vi fekk innblikk i det Album omtalar som nærleik og distanse i feltrelasjonar (Album 1996). I den forstand at vi måtte utvikle nærleik og tillit til dei kvinnene som var der for at dei skulle stille opp, men også vere klare på at vi var forskarar og var ute etter informantar til ein studie. På begge sentra kunne vi oppfattast som framandelement, noko som medførte at vi i utgangspunktet hadde ein ganske stor distanse til informantane. Samstundes var dette stader der det var mange som kom og gjekk. I så måte var det ikkje så rart at det var nokre framander. Likevel må ein ta høgde for at ein er meir enn berre ein utanforståande. Vi kom dit som forskarar, og som representantar frå majoriteten, for å intervju representantar frå minoriteten. Vår framtoning kunne oppfattast som skræmmande og påtrengande. Grunnlaget for mistydingar om kven vi var og kva vi ville var til stades. Det er godt mogleg at forskarar med etnisk minoritetsbakgrunn ikkje i like stor grad ville ha vore eit framandelement. Det er også mogleg dei raskare ville ha oppnådd tillit, og i større grad kunne få formidla prosjektet på ein betre måte. Samstundes kunne ein felles minoritetsbakgrunn mellom informant og forskar sikkert å ført med seg andre utfordringar. Å finne ein balanse mellom nærleik og distanse er ei utfordring i kontakten med informantar. Thagaard er inne på korleis sosial avstand og måten forskaren oppfattast av informantane kan skape problem i relasjonen med informantane (Thagaard 2009: 103-104). Med det dobbelt ujamne forholdet som var mellom oss som forskarar frå majoritetsfolkesetnaden, og kvinnene som informantar frå minoritetsfolkesetnaden var utfordringa med nærleik og distanse til stades. Dette kan ha vore noko av årsaka til at rekrutteringa var utfordrande, og tok lang tid.

Sidan det å gjere forskning blant minoritetsfolkesetnaden ofte vil innebere dette ujamne forholdet mellom majoritet og minoritet, treng ein gode hjelparar. Ei av kvinnene som stilte opp til intervju vart etter kvart ein dørøpnar for oss. Fleire av informantane våre var det ho som skaffa oss. I tillegg fekk vi god hjelp av minoritetsrådgevarane. Det at ein som

informantane var trygge på kunne fortelje om temaet og kva deltakinga innebar på deira eige mål, var nok medverkande til at vi fekk såpass mange informantar.

2.6 Intervjua

I gjennomføringa av datainnsamlinga nytta vi semistrukturerte intervju, og tok utgangspunkt i ein intervjuguide for å sikre oss at vi kom inn på dei ulike sidene ved temaet som vi var ute etter. Vi ville gjerne at intervjua skulle bli nokolunde like, men at det samstundes skulle vere ope rom for aspekt informanten sjølv ønskja å kome inn på. Under intervjua opplevde vi nokre utfordringar. Det var ikkje alle informantane som var like fortrulege med at vi ønskte å ta opp intervjuet, men dei fleste slo seg til ro med vår forklaring og forsikring om anonymitet og sikker oppbevaring. Likevel opplevde vi at enkelte ikkje tillét at vi nytta ein opptakar under intervjuet. Vi merka oss at enkelte tykte det var ubehageleg å verte stilt spørsmål om bakgrunn. Spørsmål om alder eller kor lenge dei hadde budd i Noreg, var det ikkje alltid vi fekk svar på. Opplever ein at informanten ikkje ønskjer å svare på spørsmål, kan ein som intervjuar oppleve at ein får ein slags sperre for å stille for mange spørsmål vidare i intervjuet. Ein vil ikkje presse på for å få deltakaren til å utbrodere meir om det er noko som er uklart. Dette kan føre til at ein ikkje får den informasjonen ein er ute etter i intervjuet, og dermed skade datainnsamlinga. Den måten vi freista å løyse det på, var å ikkje stille bakgrunsspørsmål til å byrje med, men få slike spørsmål inn i samtalen etter kvart eller avslutte intervjuet med desse spørsmåla. Samtalen fekk dermed ein lettare start, og omsynet både til informanten og til datainnsamlinga kunne takast betre vare på.

Etter kvart som samtalen kom i gong, oppdaga vi at nokre spørsmål om natur og syn på natur kunne vere vanskelege å forstå. Kanskje kan intervjuguiden kritisrast for å vere abstrakt? Det er like rimeleg å tenkje at desse utfordringane heller skuldast ei språkbarriere. Det er godt mogleg kvinnene kunne snakka både vel og lenge om natur på morsmålet. Nokre av svara dei gav på norsk var derimot korte, eller dei stilte seg noko uforståande til spørsmålet. Vi freista å løyse desse problema med å stille så konkrete spørsmål som mogleg. Til dømes byrja vi ofte intervjuet med å spørje kvinnene om dei var mykje ute, og om så var, kva dei gjorde på når dei var ute. Dermed så fekk informantane høve til å fortelje og utdjupe ut ifrå sin eigen kvardag og praksis. Etter kvart vart vi meir trygge på når vi trengte å støtte oss til intervjuguiden, og når det var hensiktsmessig å leggje den litt til side. Vi tilpassa oss den

retninga dei ulike intervju tok, samstundes som vi hugsa på å ta med dei sentrale punkta i guiden.

Utfordringar i intervjusituasjonen og med kommunikasjon kan også ha samband med dei momenta eg har reflektert over tidlegare i kapitlet. Det ujamne forholdet mellom forskar og informant skapar utfordringar for tillitsforholdet, og dermed også for kommunikasjonen. Det er ikkje alltid ein kan oppnå ein tilstrekkeleg nærleik til informantane. Dette kan vere ei utfordring generelt i eit forskingsarbeid. Det treng ikkje naudsynleg ha noko med ei annleis referanseramme, ulik kunnskap og ulikt språk å gjere. Til tross for desse utfordringane var samtalan interessante og lærerike. Det var mykje kunnskap å hente ut frå alle svar vi fekk, sjølv om eg ikkje alltid oppfatta det slik i intervjusituasjonen.

Tre av intervju vart gjennomførte med to informantar. I alle desse intervju var begge forskarane med. I elleve intervju var det berre ein informant med. I seks av intervju med berre ein informant, var ein av oss forskarane ikkje med på intervjuet. Ein av årsakene til dette var at vi tilbød at ein av oss passa barnet til informantane vi intervju same dag som vi rekrutterte dei. Dei utfordringane i samtalan som eg har kome inn på ovanfor var meir tilstades i intervju med éin person, enn i intervju med to personar. I nokre av intervju med éin person kunne informanten svare relativt kort, og ikkje kome med så mange refleksjonar eller filosoferingar. Då kunne intervjuguiden vere god å ha, og hjelpe oss med å halde samtalen i gong. Mi innleiande vurdering av intervju med to informantar var heilt motsatt. Eg opplevde det som om samtalen flaut litt ut. Seinare innsåg eg at dette var positivt. Intervjuet vart meir ein samtale der kvinnene fekk høve til å snakke meir ut ifrå egne forståingsrammer. Dei to informantane skapte raskt ei slags felles plattform for korleis dei skulle forstå våre spørsmål, og følte seg kanskje meir sikre på dei svara dei gav. Intervju gav på mange måtar litt meir informasjon sidan kvinnene snakka og utbroderte synspunkta sine litt meir. Det var også litt lettare for dei som var to å vere kritiske og kome med vurderingar av sitt nærmiljø. Det vart eit meir likeverdig forhold mellom oss og deltakarane, noko som førte til at informantane snakka meir fritt.

I avsnittet om rekruttering nemnde eg at dei fleste av informantane vi rekrutterte sjølve vart intervju relativt raskt etter at vi hadde tatt kontakt med dei. Dette medførte at intervju fekk eit litt meir spontant preg i motsetning til dei intervju der vi hadde ein avtale med informanten. Ved enkelte høve kunne dette medføre litt tidspress og uro i forhold til barn. Desse faktorane kan ha hatt innverknad på kvaliteten ved enkelte av intervju, men stort sett

gjekk det greitt. Dei fleste intervjuar varte på rundt ein time, og dermed fekk vi kome inn på alle dei punkta vi ønskte å snakke om.

2.7 Handsaming av datamaterialet

I handsaminga av datamaterialet valde eg å utforme eit skjema som eg delte inn i fire. Desse inndelingane tok utgangspunkt i temaa i intervjuguiden, og i dei foreløpige problemstillingane for oppgåva. Inndelingane var også inspirert av det innleiande analysearbeidet som eg gjorde i perioden intervjuar vart gjennomførde. Eg gjorde notat under dei intervjuar eg var med på, men ikkje intervjuar sjølv. Eg skreiv også mine egne referat etter intervjuar, og andre notat der eg reflekterte over svar frå kvinnene som eg meinte gjekk att. Denne framgangsmåten kan då seiast å felle under ein empirinær tilnærmingssmåte, noko som høver godt for ein eksplorerande studie (Widerberg 2001: 126-127).

Kategoriane som eg tok føre meg omhandla: litt om informanten og hennar livssituasjon, type naturbruk, ein del om natursyn og ein del om barrierar i forhold til bruk av naturen og nærområda. Eg hadde eit skjema for kvart intervju, som eg fylte ut medan eg hørde på det. Dette medførte at eg fekk konsentrert meg om dei sidene ved intervjuar som eg var mest interessert i å fordjupe meg i, og hjelpte meg til å ta eit foreløpig analytisk grep på datamaterialet. Eg fekk konkret sett ned på papiet ei oversikt over det eg var interessert i ved intervjuar, på ein lett tilgjengeleg og lesarvennleg måte. Det var også lettare å umiddelbart samanlikne dei same punkta i intervjuar. Det medførte også at det vart lettare for meg å gå tilbake til intervjuar i etterkant, og finne tak i dei delane av intervjuar som eg trengte. Desse delane transkriberte eg. Med desse oppdelingane som utgangspunkt gjorde eg fleire gjennomlyttingar av datamaterialet. Ut ifrå dette arbeidet tok inndelingane som utgjer kapittel fem form, og eg kunne danne meg eit bilete av kva slags bruk informantane har av natur, og kva meining natur og nærområde har for dei. Framgangsmåten kan skildrast som induktiv, der ein bygg temaa opp frå ”botnen”: ”This inductive process involves researchers working back and forth between the themes and the database until they establish a comprehensive set of themes.” (Creswell 2007: 38-39).

Framgangsmåten gav meg høve til å svare på første del av problemstillinga. Kapittel fem er ei deskriptiv framstilling av informantane sin bruk av og syn på natur. I denne framstillinga har eg lagt vekt på å ta med mange sitat for å få ei fyldig skildring av datamaterialet. Eg har

freista å få fram det mangfaldet som ligg i informantane sin bruk av og syn på natur. Frå konvensjonelle gåturar og haldningar omkring helse og frisk luft, til utsegner der kvinnene uttrykkjer skepsis, eller at dei ikkje er interesserte i å opphalde seg i ein type natur. Når det gjeld informantane sitt syn på natur, er det nært knytt til sitata, men inneber likevel meir tolking frå mi side enn det framstillinga av den konkrete bruken gjer. Det er ikkje ei tolking basert ut frå teoriar, men ein freistnad på å sjå informantane sine utsegner i samanheng med kvarandre. Det er mi framstilling av informantane sitt syn på natur basert på dei ulike utsegnene dei har omkring dei temaa som vi kom inn på i samtalan. Både tema ut frå intervjuguiden, men også det informantane sjølve ønskte å snakke om. Det informantane sjølve ønskte å snakke om, kunne vere tema som eg i utgangspunktet oppfatta som litt utanfor det samtalen eigentleg skulle dreie seg om. Sistnemnde var tema som ofte gjekk att i dei ulike intervju, uavhengig av kvarandre. Desse utsegnene la eg etter kvart vekt på å få med sidan eg oppfatta det som eit uttrykk for den ramma som informantane forstod bruk av natur ut ifrå, og dermed kunne tolkast som informantane sitt syn på natur. Til saman medførte dette at eg fekk lagt fram mangfaldet og dei ulike sidene ved datamaterialet, men samstundes skape eit heilskapleg bilete av den kunnskapen informantane gav meg. Kapittelet er altså ei analyse som ligg nær sitata, men likevel basert på mine egne tolkingar. Ifølgje Creswell er ofte framlegginga av datamaterialet prega av både informantar og forskar: "We (re)present our data, partly based on participants' perspectives and partly based on our own interpretation, never clearly escaping our own personal stamp on a study." (Creswell 2007: 43).

I transkriberinga skreiv eg først ut sitatet akkurat slik informanten ordla seg. Sidan endra eg sitata til eit meir standardisert bokmål. Det var ikkje alle informantane som snakka så godt norsk på intervjutidspunktet, og å ta med sitata utan å omskrive dei ville etter mi oppfatning vere eit problem på to måtar. Det ville vere etisk problematisk sidan det kunne framstille informantane på ein lite fordelaktig måte. Noko som i sin tur også kan knytast til andre etiske problemstillingar både knytt til det ujamne forholdet mellom forskar og informant, og majoritet og minoritet. Det ville også medføre at eg framstilte informantane på ein måte som ikkje samsvara med slik eg oppfatta både samtalen, og informantane som personar.

Omskrivinga kan medføre ein fare for at det er mine forståingar av informantane sine utsegner som kjem fram, og ikkje kva informantane faktisk har sagt. Eg vil likevel hevde at dette ikkje er eit stort problem sidan omskrivingane av sitata stort sett handlar om små justeringar som ordstilling, preposisjonar og småord som har vorte endra på. Kva informantane faktisk har uttalt kjem trass i desse endringane klart fram. Eg har også klargjort enkelte poeng i

klammaparentes der det informanten referer til eller omtalar kan vere uklart, for å gjere teksta litt meir lesarvennleg. I nokre sitat har eg fjerna tekst, og markert dette med hjelp av tre prikkar i ein parentes. Dette kan vere utydelege eller usamanhengande utsegner, digresjonar frå informanten og liknande som ikkje har noko å seie for det informanten ønskjer å formidle. Eg har vurdert det slik at innhaldet i utsegna vil kome enno klarare fram ved å utelate desse partia, noko som også gjer teksta lettare å lese. Eg har ikkje omsett sitata til nynorsk i ein freistnad på å sikre at informantane sine utsegner i størst mogleg grad er uendra. Eg vil hevde at sitata framleis har eit visst munnleg preg, og ligg nær kvinnene sin eigen måte å snakke på. Samstundes er sitata endra slik at dei ikkje stiller informantane i eit dårleg lys, grunna den noko uraffinerte framtoninga transkriberte samtalar generelt har. Fog omtalar nettopp dette problemet. I ein samtale tek ein ikkje like stor grad omsyn til grammatikk, ordval, syntaks og formelle presiseringar. Ein gjentek seg sjølv, og avbryt seg sjølv. Når tale vert overført til tekst, kan personen oppfattast på ein annan måte enn ein fekk inntrykk av under samtalen. Forskaren er då i ein maktposisjon som krev eit etisk medvit (Fog 1994: 131-132). Eit medvit som talar for å gjere nokre endringar i sitata ut ifrå omsyn til informanten.

2.8 Val av teori og analyseperspektiv

I denne oppgåva har eg to teorikapittel. Det eine omhandlar tidlegare forskning. Studiane frå tidlegare forskning nyttar eg som eit samanlikningsgrunnlag for mine eigne funn, og som ein kontrast til det analyseperspektivet eg sjølv har. Det andre teorikapittelet omhandlar det teoretiske perspektivet escape, som eg nyttar for å analysere mine funn. I førebuinga las eg fleire utanlandske studiar omkring etniske minoritetar og bruk av natur. Eg kom over fleire artiklar som uttrykte at det trongs kvalitative studiar med teoriar på aktørnivå (sjå kapittel tre). Eg ynskte difor å bruke ein annan type forklaring, enn studiane eg hadde kome over. Det teoretiske perspektivet escape er difor dels motivert ut ifrå eit ønske om å leggje fram ein empirinær teori som kan gje alternative forklaringar på bruk av og syn på natur. Val av teori er også motivert ut ifrå å finne ein type teori som kan passe til dei funna som eg etter kvart analyserte ut av datamaterialet. I arbeidet med datainnsamlinga og handsaminga av datamaterialet tenkte eg stadig over kva slags sosiologiske omgrep eller teoriar eg kunne nytte, for å forklare det kvinnene fortalte om. Det var ei vurdering som omfatta den andre problemstillinga i studien, som eg stadig endra litt på etter som arbeidet gjekk framover. Ein

slik framgangsmåte kan skildrast som det Wadel kallar ein ”runddans” mellom teori, metode og data (Wadel 1991).

Datamaterialet er prega av kvinnene sin kvardag. Eg trengte eit omgrep som handla om dei meir prosaiske sidene ved livet, men som likevel kunne løfte opp desse ”små” hendingane og livserfaringane til noko som strekkjer seg vidare enn til mine informantar og deira kvardag. Eg kom over teorien om escape i all den litteraturen eg las i byrjinga av arbeidet med oppgåva. Det er ein sosiologisk teori som omhandlar mikrosamhandling. Teorien har fokus på det som skjer på aktørnivå, og kan seie noko om kva som ligg bak dei handlingsmønstra vi skapar i det daglege. Eg fann etter kvart ut at perspektivet kunne høve både i forhold til ønske mitt om å bruke ein teori som var annleis det eg hadde kome over i tidlegare forskning, og ønske om å kunne løfte dei funna eg la fram til ein større kontekst. I denne oppgåva har eg valt å nytte denne teorien som eit ”reiskap” for å tolke datamaterialet mitt. Eg relaterer meg til teorien om escape i den grad det kan nyttast til å utvide forståinga rundt funna eg har i min studie. Ei utfyllande framstilling eller ein meir djupare diskusjon rundt teoriane som perspektivet byggjer på kunne sikkert ha vore enno meir klargjerande. Eg har likevel vurdert framstillinga eg har i teorikapittelet som tilstrekkeleg for å forstå det teoretiske perspektivet eg nyttar, og korleis det kan vere med på å forklare mine funn.

Sjølv om eg i analysen nyttar strukturforklaringane i tidlegare forskning som ein kontrast til mi eiga aktørforklaring, har eg ikkje som formål å posisjonere meg i ein større sosiologisk debatt omkring ”aktør eller struktur”. Kunnskapen som tidlegare forskning har opparbeida, er nyttig å ha med seg i analysen og vere ”ein vegg å spele mot”. Mine fortolkingar kan vere eit lite supplement til tidlegare funn, ikkje noko fullverdig alternativ. Eg byrjar analysen med å samanlikne med mine eigne funn. Vidare tek eg fatt i denne samanlikninga og freistar å vise korleis den metoden og teorien eg har nytta kan gje andre perspektiv på funna som min studie og tidlegare forskning har felles. I denne samanhengen har det vore formålstenleg å gje vurderingar av tidlegare forskning for å klargjere mine eigne poeng.

2.9 Etikk

Undervegs i dette kapittelet har eg vurdert fleire etiske sider ved studien. Eg vil her ta med dei meir formelle etiske tiltaka som vart gjorde, både på førehand og undervegs i studien.

Sidan eg er deltakar på eit prosjekt, vart søknaden til NSD sendt av leiaren for prosjektet. Prosjektet fekk løyve til å samle inn og lagre data. Då vi snakka med kvinnene gjorde vi dei merksame på rettane dei har som informantar i ein studie. Vi fortalte at studien var anonym, at vi sikra dei konfidensialitet, og at dei når som helst kunne trekkje seg. Vi spurte om det var greitt at vi tok opp intervjuet, og la vekt på å fortelje at intervjuet ville verte elektronisk lagra slik at ein trong passord for å få tilgong. Det lagra intervjuet ville heller ikkje kunne knytast til deira namn eller identitet. Vi gav ut eit informasjonsskriv som dei kunne lese på førehand. Dei gongene informanten ønskte å gjere intervjuet med ein gong, så la vi vekt på å fortelje om prosjektet og sjølv sagt om dei rettane vedkomande hadde som deltakar. Informantane fekk også informasjonsskrivet utdelt. Vi la vekt på å stadfeste at studien var frivillig, og gav dei telefonnummera våre slik at dei kunne kontakte oss i etterkant og trekkje seg. Vår informant som etter kvart vart dørøpnar, og minoritetsrådgyvarane som hjelpte oss med å rekruttere var alle godt informerte om kva studien gjekk ut på, om dei rettane som deltakarane hadde, og dei etiske standardane vi hadde i forhold til studien.

Eg har valt å presentere informantane meir generelt for å ivareta anonymiteten deira på best mogleg måte. I dei fleste sitata er barna sin alder og kjønn endra. Eg har også anonymisert dei stadene dei refererer til heimlandet sitt, stadar i Noreg dei har budd før og der dei bur i Alna. Ein kan argumentere med at sidan temaet er bruk av natur og syn på natur, så burde det kome fram kva konkrete stader kvinnene snakkar om. Eg vil hevde at opplysningane om at det er naturen i Groruddalen generelt, og Alna spesielt som vert omtalt, er nok informasjon. I samanlikningane med andre stader kjem det etter mitt syn klart fram kva informantane meiner utan at ein treng å vite kva konkret stad det er snakk om. Omsynet til informantane sin anonymitet er også viktig med tanke på at oppgåva skal publiserast. Vi hadde utfordringar i rekrutteringsarbeidet, og nokre informantar var skeptiske til at intervjuet skulle takast opp. Desse opplevingane, og medvitet om at oppgåva vert publisert, kan ha medført at eg har vore ekstra varsam med å ta vare på informantane sin anonymitet. Dette kan merkast i måten eg har valt å framstille informantane og deira utsegner på. Eg har framstilt datamaterialet i ulike kategoriar, og brukt sitat frå fleire av informantane i kvar kategori. Ein kan kritisere ein slik framgangsmåte for å framstille informantane stykkevis og delt. Teksta vert lausriven frå sin eigentlege samanheng. Temaa som analysen rettar seg mot vert definert av forskaren og informantane si sjølvforståing kjem i lita grad fram. Dette kan resultere i framandgjerding av informantane, og eit brot med den tillita som vart vist under datainnsamlinga (Thagaard 2009: 187). Eg bar med meg utfordringane frå datainnsamlinga, og mange etiske refleksjonar inn i

analysearbeidet. Det gjorde meg oppteken av å ta vare på informantane sin anonymitet og integritet. Framstillinga av sitata under ulike kategoriar i staden for ”ulike typar informantar” har gjort det mogleg for meg å ta ekstra vare på anonymiteten til deltakarane, og samstundes få fram dei ulike sidene ved datamaterialet. Thagaard hevdar også at ein slik type framstilling tek god omsyn til informantens sin anonymitet. Informantane sin situasjon vert ikkje framstilt i sin heilskap, og dermed vert det vanskelegare å kjenne att den enkelte informant (Thagaard 2009: 187).

2.10 Min eigen posisjon og førforståingar

I forarbeidet til denne studien las eg ein god del artiklar som omhandla etniske minoritetar i andre land (hovudsakleg USA) og deira naturbruk og naturpreferansar (eit utval av desse legg eg fram i kapittel tre). Mykje av denne forskinga er kvantitativ og legg vekt på å leggje fram skilnader i bruk og preferansar etter variablar som kjønn, etnisitet og klasse. Desse undersøkingane har fleire funn på at den etniske majoriteten og den etniske minoriteten har ein ulik bruk og ein ulik preferanse av og for natur. I korte trekk så handlar dette om at majoriteten brukar naturen meir, og har ein større preferanse for meir ”uberørt” natur. Minoriteten er ikkje like aktiv, og føretrekk meir tilrettelagde område. Sjølv om det eksisterer svært lite forskning i Noreg som syner dei same skilnadene, prega denne litteraturen mitt syn på kva som ville kome fram i samtalan med kvinnene. I tillegg til dette hadde eg ei meir ubegrunna førforståing. Eg tenkte at fleire av kvinnene ville vere heimeverande, og ha hovudansvaret for barn og heim. Dette tenkte eg ville medføre at kvinnene i mindre grad ville ha tid og høve til å vere så aktive ut over dei pliktene dei har i familien. Eg var difor oppteken av å få med spørsmål i intervjuet som kunne gje kunnskap omkring informantane sin kvardag og daglegliv. Utover dette hadde eg ikkje noko bestemt teoretisk rammeverk eller omgrep som eg ønskte å prøve ut, og som det var viktig for meg å få med i ein intervjuguide. Eg ønskte å stille meg open for det kvinnene hadde å fortelje. Eg vurderte intervjuguiden, som leiarane for prosjektet hadde laga, til å dekkje dei områda som vi var ute etter å få tak i på ein god måte.

I Noreg er mange opptekne av friluftsliv. Statistisk sentralbyrå gjennomfører med jamne mellomrom undersøkingar om folk sine levkår der friluftsliv er eit sentralt tema. Som eg har vore inne på i innleiinga, har Noreg i tillegg eigne stortingsmeldingar om friluftsliv. Definisjonen av friluftsliv som stortingsmeldinga legg til grunn er svært vid. Det er grunn til å

vere medviten om at mange i Noreg kan forstå friluftsliv ut frå ein mykje smalare definisjon. Då forstått ut ifrå relativt avanserte aktivitetar i ein ulendt natur. Ein slik bruk av natur og friluftsliv kan knytast til sterke ideal i samfunnet vårt, og kan ofte ha ein høg status. Den sterke posisjonen slike tankar om friluftsliv har i Noreg, kan ha påverka dei førforståingane eg har omkring temaet. Det kan ha sett sitt preg på måten data er samla inn og analysert på. Det kan tenkast at eit slikt grunnleggjande, og tidvis umedvite ideal har skugga for evna til å samle inn og tolke data. Eg har sjølv relativt lite erfaring med, og interesse for til dømes fjellvandring og skigåing, men det er vanskeleg for meg sjølv å vurdere påverknaden av friluftslividealet i Noreg fullt ut. Mi innstilling har vore prega av at studien har ein eksplorerande karakter. I Noreg har vi ikkje så mykje kunnskap om etniske minoritetar og deira bruk av og syn på natur. Dermed så var eg oppteken av å ta all den informasjonen informantane gav meg på alvor.

3 Tidlegare forskning

3.1 Innleiing

I dette kapittelet tek eg føre meg tidlegare studiar av etniske minoritetar sin bruk av og syn på natur. Studiefeltet er mest utvikla i USA, og det eksisterer fleire ulike nordamerikanske studiar omkring ulike minoritetsgrupper i folkesetnaden, og deira forhold til natur. I Skandinavia er tema som omhandlar etniske minoritetar og bruk av natur og friluftsliv enno relativt utforska. I tillegg til dei skandinaviske studiane eg legg fram her, har temaet vore litt utforska i ein kvantitativ studie om barn i Groruddalen og deira fritid og friluftsliv (Bjerke, Andersen, Haaland, Berg og Krange 2006). Denne studien fann at barn med foreldre fødde i utlandet tilsynelatande er meir negative til skog, kratt og ”urørt” natur, enn barn med foreldre fødde i Noreg (Bjerke mfl. 2006: 36). Kultiverte og ryddige område er mest attraktive som aktivitetsarenaer, og det gjeld i enno større grad for barn med foreldre født i utlandet (Bjerke mfl. 2006: 40).

Felles for dei amerikanske undersøkingane er at dei ser på korleis majoritet og minoritet, (angloamerikanarar og oftast afroamerikanarar), skil seg frå kvarandre i kva preferansar og bruk dei har av natur. Desse skilnadene har stort sett vorte forklart ut ifrå to teoriar, marginalitetshypotesen og etnisitetshypotesen. Kort fortalt forklarar marginalitetshypotesen ulik deltaking ut ifrå sosioøkonomiske skilnader. Dette har i sin tur årsak i historiske mønster av diskriminering av etniske minoritetar. Det er altså klassestrukturen i kombinasjon med rasisme, som påverkar korleis ein utformar fritid og friluftsliv (Floyd 1998). Ifølgje Lee, Scott og Floyd (2001) har ikkje sosioøkonomisk status vorte brukt i like stor grad i forskinga frå 1990-talet og utover. Fokuset har i større grad vorte overført til å finne ut korleis fleire variablar, som etnisitet, sosioøkonomisk status, kjønn og alder verkar saman (Lee mfl. 2001: 427-428). Ein annan studie frå 1994 finn at afroamerikanarar og angloamerikanarar som definerer seg sjølv som middelklasse har like fritidspreferansar.⁷ Samstundes finn studien også skilnader i preferansar mellom dei to gruppene.⁸ Forfattarane finn også mange likskapar mellom gruppene, og ønskjer ikkje å kome med for einsidige konklusjonar. Dei framhevar at det er meir fruktbart å sjå på korleis klasse og etnisitet arbeidar saman for å skape ulike

⁷ Dette gjeld aktivitetar som til dømes telting og fotturar.

⁸ Afroamerikanarar føretrekkjer sosiale aktivitetar i til dømes kyrkja, klubbar og frivillige organisasjonar, og sportsaktivitetar som bowling, basketball og baseball, i større grad enn angloamerikanarar.

fritidspreferansar. Ein bør ikkje handsame desse to forklaringane kvar for seg (Floyd, Shinew, McGuire og Noe 1994). Lee mfl. finn vidare i sin studie støtte for at fleire variablar saman kan gje betre forklaringar på skilnader i bruk av natur. Eit hovudfunn var at eldre kvinner med minoritetsbakgrunn utan høgare utdanning og med lav inntekt, hadde ein mykje lågare bruk av naturen enn unge menn med majoritetsbakgrunn, høg utdanning og høg inntekt (Lee mfl. 2001: 443). Forfattarane trekk også spesielt fram alder som den viktigaste variabelen i høve til å forklare skilnader i deltaking. Det vert også hevda at fleire studiar ikkje har teke tilstrekkeleg omsyn til alder i sine analysar og forklaringar av ulik deltaking (Lee mfl. 2001: 444). Lee mfl. hevdar også at ein av årsakene til at sosioøkonomisk status har blitt mindre brukt, er den auka betydninga kultur og etnisitet har fått i å forklare skilnader i deltaking (Lee mfl. 2001: 429). Slike studiar nyttar det Floyd (1998) kallar etnisitetshypotesen.

Etnisitetshypotesen forklarar korleis ulik deltaking i friluftsliv reflekterer ulike normer, verdisystem og sosial organisering mellom etnisk majoritet- og minoritetfolkesetnad (Floyd 1998). Mange av dei amerikanske undersøkingane viser at angloamerikanarar har eit meir positivt syn på mindre tilrettelagt natur som skog og villmark. Afroamerikanarar føretrekk i større grad meir tilrettelagde område som parkar. Studiane har etter kvart vorte utvida til å gjelde fleire andre etniske minoritetar, og det viser seg at desse andre etniske minoritetsgruppene har mykje av dei same preferansane som afroamerikanarane. Studiane viser også at den etniske majoriteten er meir oppteken av ein individualistisk bruk av naturen. Etniske minoritetsgrupper fokuserer meir på familien og dei sosiale aspekta ved å nytte naturen (sjå til dømes Kaplan og Talbot 1988; Shaull og Gramann 1998; Walker, Deng og Dieser 2001).

I dette kapittelet presenterer eg tre amerikanske og to skandinaviske studiar som på ulike måtar tek føre seg desse temaa. Dette utvalet har også ei temavinkling som ligg nær min eigen studie, og kan difor eigne seg til samanlikning. Samstundes er studiane dømer på forskning som tolkar funna i studiane som eit uttrykk for ulike kulturar. Dermed så kan dei fungere som ein kontrast til den teorien eg nyttar i min eigen analyse.

3.2 Meininger og preferansar ut ifrå etnisitet og kjønn

I artikkelen "Ethnic/racial and gender variations among meanings given to, and preferences for, the natural environment" ønskjer forfattarane Virden og Walker (1999) å sjå spesifikt på

om meininga folk tillegg skogområde (omtalt som "forest environment" i artikkelen) endrar seg etter etnisitet, kjønn eller begge delar. Dei ønskjer også å sjå på om ulike preferansar for naturomgjevnader meir generelt varierer etter etnisitet, kjønn eller begge delar (Virden og Walker 1999: 224). Dei legg fram fleire ulike tidlegare studiar og teoretiske tilnærmingar for å forstå interaksjonen mellom menneske og naturomgjevnadar. Dei plukkar seg ut to teoretiske tilnærmingar som dei ønskjer å undersøkje nærmare: "The opportunity structure/goal-directed approach", og "the sociocultural approach" (Virden og Walker 1999: 220). Virden og Walker meiner dei to tilnærmingane er ulike på den måten at "the opportunity structure/goal-directed approach" legg vekt på korleis naturen kan brukast til å hjelpe folk for å nå sine mål, og "the sociocultural approach" legg vekt på kva meining folk tillegg naturen (Virden og Walker 1999: 221).

For å måle kjenslemessig meining knytt til skogen baserer dei seg på ein semantisk differensiert målestokk med tolv bipolare måleiningar. Nokre døme på korleis denne skalaen fungerte er at deltakarane skulle vurdere skogen som "mysterious – unmysterious" og "safe – threatening". For preferansar for naturomgjevnader presenterte dei ein semantisk seksdifferensiert typeskala. Respondentane skulle vurdere kor viktig kvart enkelt mål var i forhold til deira favoritt- utandørsaktivitet. Dømer på måla kan vere: "A place to share experience with others...a place to be by myself and reflect", "a place to relax and unwind...a place to do exciting and fun things" (Virden og Walker 1999: 225).

Resultata frå Virden og Walker sin studie viser at etnisitet og kjønn i det minste påverkar nokre kjenslemessige meiningar knytt til skogen, og preferansar for miljøomgjevnader å utøve friluftsliv i. Når det gjaldt meiningar knytt til skogen, var det kun to av måla som utgjorde signifikante skilnader for etnisitetskategorien og kjønnskategorien (Virden og Walker 1999: 232). Angloamerikanarar tykkjer skogen verkar trygg i større grad enn det afroamerikanarar eller latinamerikanarar gjer. Eit anna mål som fekk utslag var "pleasing/annoying". Her tykte angloamerikanarar i større grad at skogen var "pleasing" enn det særskilt afroamerikanarane gjorde. Latinamerikanarane låg meir midt på (Virden og Walker 1999: 228).

Kjønnsvariabelen fekk utslaget på målet "mysterious/unmysterious". Kvinner tykte i større grad at skogen var mystisk enn det menn tykte (Virden og Walker 1999: 230). Det var også utslag på variabelen "safe/threatening", menn tykte i større grad enn kvinner at skogen framstod som trygg. Det var også utslag på eit tredje mål, "awe-inspiring/uninspiring", der kvinner i større grad enn menn tykte skogen var "awe-inspiring" (Virden og Walker 1999:

230). Dei fleste måla var uavhengige av både etnisitets- og kjønnspåverknad.

”Safe/threatening”-målet var det einaste som var relatert til begge dei to uavhengige variablane etnisitet og kjønn (Virden og Walker 1999: 232).

Måla som gjaldt preferanse for natursetting var i større grad relatert til etnisitet og kjønn, men det var ingen samanheng *mellom* etnisitet og kjønn. Målet ”a place to share experience” fekk høgst utslag for alle etnisitetsgruppene. For menn var det høgst utslag på ”area with few other users” og for kvinner ”a place to be with close friends or family” (Virden og Walker 1999: 230). Afroamerikanarar hadde større preferanse for eit område der det var synlege vakter og politi enn det angloamerikanarar eller latinamerikanarar hadde. Anglo- og latinamerikanarar ønskte i større grad enn afroamerikanarar eit meir avsidesliggjande område. Afroamerikanarar hadde større preferanse for eit naturområde som var meir tilrettelagt for vitjande (Virden og Walker 1999: 230-232).

Dette er eit døme på ein studie som fokuserer på skilnadene mellom majoritet og minoritet sitt forhold til natur. Dei trekkjer også inn kjønn som ein variabel. Virden og Walker kjem i sin studie kort inn på ulike forklaringar på desse skilnadene, men freistar ikkje å kome med ei grundig analyse. Fokuset i studien er å utforske om det eksisterer skilnader, ikkje på kvifor dei eksisterer. Virden og Walker kjem mot slutten av artikkelen inn på at desse skilnadene får politiske og driftsmessige konsekvensar, som kan vere med å gjere resultata meir interessante. Dette fordi myndigheitene skal leggje til rette for at alle får høve til å utøve eit friluftsliv ut ifrå sine behov. Virden og Walker trekk då inn ”the opportunity structure/goal-directed approach”. Denne tilnærminga kan seie noko om at skilnadene skuldast at folk har ulike behovsprofilar ut ifrå etnisitet eller kjønn. Medan den andre tilnærminga, ”the sociocultural approach”, fokuserer meir på å forstå meininga som naturen har for den einskilde. Virden og Walker hevdar at skilnadene mellom ulike etnisitetar og kjønn tyder på at desse sosiokulturelle og sosiostrukturelle gruppene faktisk søker ulike typar omgjevnadar for å utøve friluftsliv. Dette må takast omsyn til av dei instansane som skal leggje til rette for at folk kan utøve friluftsliv (Virden og Walker 1999: 236).

3.3 Villmarka sin verdi

Johnson, Bowker, Bergstrom og Cordell (2004) har også fokus på skilnader i bruk mellom ulike etniske folkegrupper. Studien tek utgangspunkt i demografiske endringar i USA, og

uttrykkjer ei otte for korleis dette kan påverke bruken og forvaltninga av naturressursane. Forfattarane trekkjer også inn at positive verdiar til bruk og bevaring av villmark er knytt til ei relativt lita og høgt utdanna gruppe av folkesetnaden. Dei positive verdiane som er kopla til bruk av og bevaring av villmark kan skildrast som sosiale konstruksjonar forma av tid og rom. Verdiane er ikkje naudsynleg objektive fakta, poengterer forfattarane (Johnson mfl. 2004: 612). Forfattarane tenkjer seg at det kan oppstå interessekonflikhtar mellom ulike folkegrupper om i kva grad villmarka skal takast vare på, eller utnyttast til ulike føremål (Johnson mfl. 2004: 612).

Studien viser at ulike minoritetsgrupper (afro-, latin-, og asiatamerikanarar) i mindre grad enn angloamerikanarar svarer at dei har vitja eit villmarksområde. Studien opererer også med ein innvandrarkategori, og det same gjeld for denne gruppa. Det var også skilnader mellom kjønn og mellom utdanningsnivå. Kvinner vitja slike område i mindre grad enn menn. Respondentar med høgare utdanning hadde i større grad vitja eit slikt område enn dei utan slik utdanning (Johnson mfl. 2004: 621). Det viste seg at dess lenger ein hadde budd i USA, dess meir auka sjansen for at også innvandrargruppa i studien hadde vitja eit villmarksområde (Johnson mfl. 2004: 621). Deltakarane i studien var også spurt om dei kunne tenkje seg å vitje eit slikt område i framtida, og mykje av dei same resultata viste seg. Afroamerikanarar og innvandrarar var i mindre grad trulege til å svare at dei ønskja å vitje eit villmarksområde i framtida. Respondentar med høgare utdanning var meir trulege til å svare at dei ville vitje eit slikt område i framtida. Studien viste også at dess lenger innvandrarane hadde budd i USA, dess meir truleg var det at dei uttrykte eit ønske om å vitje eit villmarksområde i framtida (Johnsen mfl. 2004: 622).

Studien finn skilnader mellom ulike etniske grupper når det gjeld aktiv bruk av ein slik natur, men når det gjeld andre verdiar knytt til villmark, til dømes vern og villmarka sin eigenverdi, så er ikkje skilnadene så store mellom folk (Johnson mfl. 2004: 624). Studiespørsmåla gjekk på villmarka sin verdi for respondentane, og forfattarane meinte svara dei fekk gav dei grunnlag for å konkludere med at dei hadde fått gode og positivt stadfestande svar på dette. Særskilt med tanke på at for innvandrargruppa i studien så auka både bruk og ønske om bruk av villmark. Dermed så freista ikkje forfattarane å diskutere i særleg stor grad dei skilnadene dei fann i bruk, og ønskje om bruk, av ein slikt type natur.

Studien kan seiast å støtte seg på etnisitetshypotesen når det gjeld fokuset på ulike etnisitetsgrupperingar for å leite etter skilnader. Det same i forhold til fokuset på at

innvandrarak vil tilpasse seg majoriteten, og endre preferansar etter å ha budd i USA ei stund. Utover dette støttar ikkje studien seg på nokre av dei vanlege forklaringane på feltet, og freistar heller ikkje å gje noko meir innsikt i dei skilnadene som dei finn.

3.4 Bruk av parkar og kulturell motstand

Ein annan studie har utforska skilnaden mellom afroamerikanarak og angloamerikanarak sine fritidsaktivitetar, deriblant bruk av parkar. Studien har særskilt sett på om ulike typar barrierar kan knytast til aktivitetspreferansar (Shinew, Floyd og Parry 2004). Studien vart utført som strukturerte intervju i utvalte parkar. For å måle barrierar vart deltakarane først spurt i kor stor grad 19 ulike faktorar påverka deira bruk av parken. Døme på faktorar er: lokalisering av parken, ingen å gå saman med, landskapet i parken og frykt for kriminalitet. Det neste målet var kva type aktivitetar dei ønskte å utføre, men ikkje gjorde, og kvifor dette var tilfellet. Årsaker kunne til dømes vere: har det for travelt med familien, helseproblem og ingen passande stad å utføre aktiviteten. Preferansar vart målt ut frå 25 lista aktivitetar, og deltakarane var spurt i kor stor grad dei likte desse aktivitetane (Shinew mfl. 2004: 189).

Funna i denne studien viser også at det eksisterer skilnader i preferansar mellom desse to folkegruppene. Angloamerikanarak har høgare preferanse for det forfattarane kallar naturbaserte aktivitetar, medan afroamerikanarak i større grad er opptekne av sport, sosiale aktivitetar og innandørsaktivitetar. Studien finn også ut at skilnadene ikkje skuldast at afroamerikanarak i større grad opplever barrierar (Shinew mfl. 2004: 194-195). Forfattarane freistar å forklare desse skilnadene med ein teori om motstand. Fritidsaktivitetar er knytt til frie val og eigne avgjersler, hevdar forfattarane. Dermed kan fritidsaktivitetar gje høve til å utøve motstand:” The current study’s findings could be interpreted as African-Americans ”freely choosing” not to participate in stereotypical Caucasian leisure pursuits, suggesting an individual form of resistance and “self-determination”.” (Shinew mfl. 2004: 195). Dette vert i sin tur knytt til ein idé om ein eigen afroamerikansk subkultur (Shinew mfl. 2004: 195).

Å trekkje inn ein teori om motstand inneber eit sterkare aktørperspektiv samanlikna med det tradisjonelle teoretiske rammeverket som vert brukt innanfor dette feltet. Det gjev ei forklaring med meir refleksive aktørar, som tek aktive val i forhold til kva aktivitetar dei driv med og kvifor dei gjer det. Studien freistar med dette å utvide det teoretiske rammeverket, og tilføre forklaringar som kan gje aktørane meir refleksivitet. Likevel er dette ein studie som er

prega av etnisitetshypotesen. Det medfører eit fokus på ein makrostruktur i samfunnet, og forklarar menneskelege handlingar ut frå kva etnisk gruppe dei tilhøyrer. Desse gruppene vil då i sin tur vere knytt til ulike kulturar som påverkar korleis ein handlar.

3.5 Ein dansk studie: Muslimar og friluftsliv

I ei dansk hovudfagsoppgåve frå 2006 er fem muslimar intervjuja om sitt friluftsliv og syn på natur (Gentin 2006). Informantane er frå både den etniske majoriteten og frå den etniske minoriteten i Danmark. Studien har som formål å finne likskapar og skilnader i kva haldning informantane har til det danske landskapet. Gentin ønskjer også å avdekkje om dei fem muslimane sitt friluftsliv er annleis enn etniske danskar sitt friluftsliv (Gentin 2006: 7).

I analysen av datamaterialet nyttar Gentin ein modell som er utarbeida for å analysere natursyn (Gentin 2006: 41). Denne modellen er laga med tanke på å forklare landskapet som ein relasjon mellom kultur og natur. Ifølgje Gentin tek modellen høgde for dei kulturelt betinga skilnadene og preferansane for individa sin motivasjon for friluftsliv (Gentin 2006: 42). Dette høver bra sidan forfattaren tillegg kultur stor verdi når det gjeld bruk av landskap (Gentin 2006: 23).

I studien legg Gentin fram si forståing av kultur. Vidare legg ho til grunn at kulturelt betinga skilnader omkring verdsoppfatning og individualisme/kollektivismen får innverknad på utøving av friluftsliv (Gentin 2006: 29-39). Gentin støttar seg på forskning som hevdar at mange vestlege kulturar har ei individualistisk sjølvoppfatning. I Asia, Afrika, Sør-Europa og Latin-Amerika eksisterer det ei kollektivistisk sjølvoppfatning (Gentin 2006: 34-35). Gentin understrekar at kulturar ikkje utelukkande er enten individualistiske eller kollektivistiske, men har hovudvekt på enten den eine eller den andre sjølvoppfatninga (Gentin 2006: 35).

Verdsoppfatning er samansett av den enkelte kultur sitt forhold til religion, Gud, naturen og universet, samt andre filosofiske emne som relaterer seg til eksistensielle spørsmål (Gentin 2006: 36). Gentin visar vidare til studiar som skil mellom tre ulike verdsoppfatningar:

Menneska som dominante over naturen, som underkasta naturen eller ei verdsoppfatning der menneska oppfattar seg i harmoni med naturen (Gentin 2006: 36). Forfattaren legg så fram islam sitt forhold til natur, som ho så koplir til dei ulike verdsoppfatningane (Gentin 2006: 37-39). Med desse momenta freistar Gentin å skildre kva sider ved ein kultur som kan påverke menneska sin bruk av naturen.

Ved hjelp av natursynmodellen kan ein få eit bilete av ein (eller fleire) personar sitt natursyn, men ikkje så mykje meir (Gentin 2006: 45). Difor vel forfattaren å knytte modellen til Bourdieu sine teoriar om menneskeleg handling (Gentin 2006: 45). På denne måten kan ein analysere korleis konkrete natursyn kjem til uttrykk i bestemte handlingar (Gentin 2006: 45). I analysen legg Gentin fram kvar enkelt informant sine synspunkt i ein figur etter natursynmodellen, og diskuterer så funna i lys av Bourdieu sin teori (Gentin 2006: 53-86). Eg vel i denne samanheng å leggje fram funna i studien generelt, og ikkje kvar enkelt informant.

Informantane hadde eit felles utgangspunkt som muslimar. Likevel viste det seg at det var skilnadar mellom dei av informantane som kom frå majoriteten, og dei som kom frå minoriteten. Skilnadene skuldast primært eit ulikt formål med friluftslivet, hevdar Gentin. Dei tre frå den etniske minoriteten likte best å opphalde seg i opne og tilrettelagde parkar, medan dei to frå den etniske majoriteten helst ønskte å vere i skog- og hedelandskap (Gentin 2006).

Skilnaden skuldast at dei tre frå ulike etniske minoritetsgrupper ønskjer å bruke naturen til sosialt samvere, og er i mindre grad opptekne av sjølve naturopplevinga. Dei ønskjer å vere ein stad der dei kan sitje uforstyrra saman med venner og familie. Skogen oppfattar dei som ein lukka, mørk og einsam stad som ikkje eignar seg til den type friluftsliv som dei ønskjer. Havet oppfattar dei derimot, ifølgje Gentin, som ope og uendeleg. Noko som tiltrekkjer dei (Gentin 2006).

Dei to frå den etniske majoriteten har eit meir individualistisk friluftsliv. For desse to er ei einsam oppleving av naturen viktig, difor likar dei best eit landskap der dei har høve til å vere åleine. Dette tykkjer dei ikkje dei finn i ein park (Gentin 2006).

Religionen spelar ei lik rolle for fire av dei fem informantane. Den eine av informantane vert av Gentin karakterisert som kulturmuslim, og har ikkje det same forholdet til islam som dei fire andre. Denne informanten sitt natursyn omtalar Gentin som antroposentrisk. Dei fire andre informantane skil ikkje mellom livet som heilskap og naturen, sidan begge delar vert oppfatta som ei gåve frå Gud. Dei ser på naturen som hellig, og handsamar den med respekt og omtanke. Gentin omtalar deira natursyn som holistisk (Gentin 2006).

Eit av dei mest framståande funna i materialet er altså formålet med å vere ute i naturen. For informantane frå den etniske majoriteten er naturen ei kjelde til å vere åleine. For dei frå den etniske minoriteten er formålet med å vere ute i naturen å vere sosial, og vere rundt andre

menneske. Gentin nyttar Bourdieu sitt omgrep habitus til å forklare desse skilnadene. Habitus kan fange opp dei kulturelle skilnadene omkring kollektivism/individualisme og verdsoppfatning, som Gentin legg vekt på i sin analyse. Det er habitus som gjev ein ei forståing for feltet ”friluftsliv”, som har sine egne spelereglar (Gentin 2006: 83). Ein frå majoriteten kjenner spelereglane for ”dansk individualistisk friluftsliv”, og ein frå den etniske minoriteten kjenner spelereglane for ”socialt kollektivistisk friluftsliv” (Gentin 2006: 83). Islam inngår også i informantane sin habitus, og særskilt for fire av dei fem informantane vil religionen også påverke spelereglane. Dei vil sjå på naturen som hellig, og handle ut frå det (Gentin 2006: 53-85). Gentin sin studie fell inn under etnistetshypotesen, sidan ho freistar å forklare skilnader i ulik bruk av natur ved hjelp av ein tanke om ulik kultur mellom ulike etniske folkegrupper. Det er den overordna strukturen kultur som påverkar informantane sitt syn på natur, og korleis dei handlar.

3.6 Ein norsk studie: Kvardagsleg bruk av natur

Norsk institutt for naturforskning (NINA) gav i 2009 ut ein rapport om innvandarkvinner i Groruddalen sin kvardagspraksis i natur og nærområde. Studien ser på den faktiske bruken av utandørsområde. Det vert også sett på kva forståing informantane har av aktivitetane og dei fysiske omgjevnadane som dannar ramme for aktivitetane (Figari, Haaland og Krange 2009: 12). Studien syner at informantane har ein utstrakt bruk av gåturar, og preferansar for å vere i tilrettelagde og folkerike område. Rapporten framhevar fokuset som informantane har på dei sosiale sidene ved å bruke naturen, og ikkje minst den fysiske og psykiske helsegevinsten av gåturane (Figari mfl. 2009).

Rapporten har også eit fokus på dei barrierane informantane opplever. Eit av funna i studien er den manglande informasjonen om ulike aktivitetar og tiltak, som kunne vere interessante for informantane. Forfattarane hevdar også at informantane sine førestellingar om friluftsliv kan fungere som ein barriere. Dette grunna informantane sine oppfatningar rundt friluftslivsrelaterte aktivitetar, og kva slags landskap som er best egna å praktisere desse aktivitetane i (Figari mfl. 2009: 41). Forfattarane hevdar at det eksisterer eit rådande syn i Noreg på kva fysisk miljø friluftsliv skal utførast i (Figari mfl. 2009: 42). Ifølgje forfattarane er dette fysiske miljøet ein meir ”uberørt” natur, noko som medfører aktivitetar som kan skildrast som eit primitivt utandørs liv (Figari mfl. 2009: 42). Med utgangspunkt i dette diskuterer forfattarane korleis kvinnene sin bruk og motivasjon for å vere ute i naturen står i

eit motsetningsforhold til det rådande synet i Noreg på kva friluftsliv skal vere (Figari mfl. 2009: 42-44).

Forfattarane støtter seg til de Certeau sin teori om kvardagspraksis, og korleis ulike landskap har ulik form og ulikt meiningsinnhald, avhengig av kva ståstad ein har (Figari mfl. 2009: 10).

⁹ Den fysiske formgjevinga og formelle arealplanlegginga reflekterer bestemte førestellingar om, eller representasjonar av kva som skal gå føre seg der (Figari mfl. 2009: 10). De Certeau er oppteken av korleis vanlege folk fortolkar og handterer det landskapet som er rundt dei (Figari mfl. 2009: 11). Denne kvardagspraksisen kan gå på tvers av korleis landskapet opphavleg var tenkt brukt av myndigheitene, eller dei som utforma landskapet. De Certeau kallar dette for appropriasjon. Folk gjer omgjevnadane til sine egne gjennom måten dei nyttar dei ulike omgjevnadane på (Figari mfl. 2009: 11). Menneska er ikkje passive mottakarar, men utviklar sin eigen bruk, dei ”redefinerer” landskapet. I de Certeau sin teori ligg det då ein tanke om at det eksisterer ei norm som denne alternative bruken avviker frå (Figari mfl. 2009: 11).

Forfattarane hevdar at det kan eksistere ei liknande norm omkring friluftsliv som kjem til uttrykk i form av definering, planlegging, utforming og tilrettelegging av område tiltenkt friluftaktivitetar (Figari mfl. 2009: 11-12). Det er informantane si mål og meining med natur, som i rapporten vert sett saman med de Certeau sine omgrep. Informantane sin praksis vert avvikande eller ”redefinerande”, samanlikna med kva det rådande synet på friluftsliv held fram som det ideelle.

Dette kjem fram i forhold til kva mål informantane har for sine turar, og i kva type fysisk miljø dei utfører turane i (Figari mfl. 2009: 42). Informantane nyttar meir urbane område, og har heller Ikea enn skogen som eit mål for turane (Figari mfl. 2009: 42-43). Informantane tek med andre ord i bruk landskapet på sin eigen måte, redefinerer innhaldet i desse urbane områda, og gjev landskapet ei eiga meining (Figari mfl. 2009: 43). Dette betyr ikkje at det meir urbane landskapet er det mest ideelle informantane kan tenkje seg å ferdast i. Sidan informantane sin bruk av natur ikkje naudsynleg er knytt til fritid (noko som det rådande synet meir legg til grunn), men vert integrert i informantane sine kvardagslege rutinar, så må dei nytte det fysiske miljøet dei har rundt seg (Figari mfl. 2009: 43).

⁹ Figari mfl. viser til de Certeau, M. (1984): *The practice of everyday life*, Berkeley, California, University of California Press.

Rapporten syner vidare til ein studie frå Storbritannia som omhandlar folk sine haldningar til ulike naturprega landskap (Figari mfl. 2009: 43).¹⁰ I den studien vert det sett opp eit skilje mellom naturalistiske landskap, og designa landskap. Naturalistiske landskap visert til omgjevnader som vert oppfatta som naturlege og uberørte. Designa landskap viser til formelle, planlagde og planta grøntstrukturar (Figari mfl. 2009: 43). Ifølgje Figari mfl. vil Oslomarka vere døme på eit naturalistisk landskap, Frognerparken eit designa landskap. Sognsvann vil vere døme på eit landskap som ligg meir midt i mellom, sidan det ber preg av noko tilrettelegging (Figari mfl. 2009: 43). Landskapsomgrepa vert nytta vidare i analysen i rapporten.

Ifølgje forfattarane er idealet om ”det norske friluftslivet” prega av ei hegemonisk kulturell verdsetjing av naturalistiske landskap. Studien viser at informantane føretrekk eit designa landskap. Dette forsterkar teorien om at informantane har ein praksis som står i eit motsetningsforhold til den rådande norma i Noreg (Figari mfl. 2009: 44). For informantane er det det bearbeida og sosialt prega aspektet ved sjølve landskapet, som får dei til å oppsøkje områda (Figari mfl. 2009: 45). Forfattarane hevdar at innhaldet i aktiviteten og landskapspreferansane er knytte saman. Det sosiale ved informantane sitt friluftsliv er nært knytt til kva forståing informantane har av dei fysiske omgjevnadane, og ikkje berre til sjølve utøvinga (Figari mfl. 2009: 47).

Til slutt i rapporten åtvarar forfattarane mot å fokusere for mykje på kulturelle skilnader (Figari mfl. 2009: 50). Rapporten viser til forskning som stadfestar at dei største skilnadene når det gjeld friluftsliv reflekterer sosioøkonomiske og demografiske skilnader (Figari mfl. 2009: 48-50). Likevel bør ei styrking av friluftslivet også ta utgangspunkt i at det eksisterer ulike landskapspreferansar i folkesetnaden, og at tilgangen på meir designa landskap kan styrkast i Groruddalen (Figari mfl. 2009).

3.7 Oppsummering

Døma frå nordamerikansk og skandinavisk forskning kan tyde på at det eksisterer skilnader i syn på og bruk av natur mellom menneske grunna ulik kulturell bakgrunn. Studiane gjev på ulike måtar støtte til etnisitetshypotesa. Forfattarane tek utgangspunkt i at det er noko med normene, verdssystema og den sosiale organiseringa som er ulik mellom ulike grupper, og

¹⁰ Figari mfl. viser til Özgüner, H. og A.D. Kendle (2006): ”Public attitudes towards naturalistic versus designed landscapes in the city of Sheffield (UK)”, i *Landscape and urban planning*, 74 (2): s.139-157.

som i sin tur skapar ulike kulturar mellom ulike etniske grupperingar i folkesetnaden. Desse kulturane medfører då at ein tillegg naturen ulike meiningar, og difor har ulike preferansar for kva slags natur ein ønskjer å opphalde seg i.

Etnisitetshypotesa fortel noko om korleis ein overhengande struktur, nemleg kulturen som pregar den gruppa i folkesetnaden ein tilhøyrrer, påverkar dei vala den enkelte gjer. På mange måtar er det eit strukturtungt teoretisk rammeverk som pregar forskinga på etniske minoritetar og bruk av natur. Studiane kan vere verdifulle bidrag for å setje søkjelys på korleis overhengande strukturar som til dømes klasse, etnisitet og kjønn er med på å skape preferansar, barrierar og motivasjonar for å velje aktivitetar som har med bruk av natur å gjere. Desse perspektiva er viktige å ta med seg, fordi dei gjev medvit om korleis samfunnsforhold kan påverke einskildmennesket sine tankar og handlingar. Samstundes er det mange av studiane på feltet som etterlyser bidrag som ser på folk sin bruk av natur frå eit aktørperspektiv. Fleire hevdar at kvalitative metodar kan tilføre verdifull kunnskap, og vere med på å utvikle teorien på feltet (sjå til dømes Virden og Walker 1999; Johnson, Bowker og Cordell 2001; Gobster 2002; Johnson, Bowker, Bergstrom og Cordell 2004). Det er mitt inntrykk at feltet manglar studiar der den daglege bruken av natur kjem fram. Min studie kan bidra til å få fram kunnskap om bruk av natur som andre studiar etterlyser. Ein studie med kvalitativ metode som gjev eit aktørperspektiv på temaet. Ved å bruke kvalitative intervju har informantane fått fortelje om bruk av og syn på natur med sine egne ord. Gjennom å bruke ein slik metode har eg freista å få fram nettopp den kvardagslege naturbruken, som tidlegare studiar ikkje har klart å få fram i like stor grad.

For å analysere ein slik type data kan det vere formålstenleg å nytte ein annan type teori enn strukturteoriar om kultur eller klasse. Det trengs ein teori som kan forklare noko om korleis menneska opplever kvardagen. Figari mfl. (2009) har med sin rapport bidrege til nettopp det feltet etterlyser. Forfattarane har nytta ein teori som freistar å forklare etniske minoritetar sin praksis ut ifrå det informantane fortel om livet dei lever til dagleg. Fokuset på ein kvardagskontekst vil eg freiste å føre vidare i min analyse, men med ein litt annen teoretisk tilnærming enn Figari mfl. (2009). Denne tilnærminga vil eg gjere greie for i neste kapittel.

4 Teori

4.1 Innleiing

I dette kapitlet vil eg gjere greie for det teoretiske perspektivet escape¹¹, som eg nyttar i analysen i kapittel seks.

Mitt datamateriale gjev ei kvardagsleg vinkling på bruk av natur. For å freiste å forklare kva som ligg bak dei vala kvinnene gjer, må ein ty til teori som kan seie noko om menneska sitt daglege liv, og kva som ligg bak handlingar på aktørnivå. Teorien eg legg fram i dette kapitlet freistar å seie noko om korleis menneska opplever kvardagen. Gjennom å nytte ein slik teori kan eg fortolke kva som ligg bak mine informantar sin bruk av natur. I kapitlet om tidlegare forskning viste eg også at feltet saknar studiar som kan gje kunnskap om bruk av natur frå eit aktørperspektiv. Dette meiner eg teorien om escape kan bidra til.

Eg legg først fram Cohen og Taylor sin teori om korleis menneska grunnleggjande opplever dagleglivet. Det daglege livet ber med seg livsplanar, rutinar og script som gjer det mogleg å skape ein identitet. Cohen og Taylor legg til grunn at dette også kan vere ein trussel mot identiteten. Forfattarane tek føre seg korleis menneska på ulike vis freistar å løyse det ved å løfte seg ut av innordninga av kvardagen. Gjennom eit aktivt sjølvmedvit og friområde i samfunnet kan menneska gjere ein freistnad på å sleppe unna. Konklusjonen til Cohen og Taylor er at til tross for desse freistnadane, så kan vi ikkje sleppe unna (Cohen og Taylor 1992).

Til slutt legg eg fram Rojek (1993) sitt bidrag i forhold til teorien om escape. Rojek (1993) tilfører ei historisk ramme, som kan gje ei større forståing for menneska sitt behov for å sleppe unna. Rojek (1993) gjev ei utvida forståing av perspektivet escape, då sett i lys av store samfunnsendringar. Desse samfunnsendringane gjev eg ein kort presentasjon av. Med sitt fokus kan Rojek (1993) også vere med på å moderere Cohen og Taylor (1992) sin noko einsidige konklusjon.

¹¹ Eg overset escape med ”å sleppe unna”. Eg nyttar denne formuleringa utan hermeteikn vidare i framlegginga av teorien, og i analysen. Når eg referer til teorien som heilskap omtalar eg den som escape. Eg vonar at desse språkløysingane vil gjere teksta lettare å lese, utan at det går ut over det teoretiske innhaldet.

4.2 Eit ubehag i kvardagen

I botnen for denne teoretiske tilnærminga ligg ein tanke om at alle menneske opplever eit ubehag i kvardagen. Forfattarane posisjonerer seg i forhold til andre sosiologar som hevdar å vere opptekne av folks kvardagsliv. Ifølgje Cohen og Taylor viser desse teoretikarane oss ”(...) no sense of the one obsessive problem which we always knew was ours (but sociologists never let on to us that other people shared):how to get through the day.” (Cohen og Taylor 1992: 30). Eit aktivt sjølvmedvit gjer menneska klar over eit ubehag i kvardagen, men kva tilhøve ved det sosiale livet er det som skapar dette ubehaget? Det er særskilt tre aspekt ved tilvere som Cohen og Taylor legg vekt på, og det er livsplanar, rutinar og script.

4.3 Livsplanar

Forfattarane tenkjer seg at menneska har livsplanar, som utgjer eit slags kart over korleis ein skal leve. Cohen og Taylor støttar seg på Berger, Berger og Kellner (1974) i framlegginga av kva dei meiner ein livsplan er: ”This life plan is the totalization of all the relevant timetables, their grand sum and their integrative meaning.” (Berger, Berger og Kellner 1974: 72). Det er snakk om ei langsiktig livsplanlegging.

Livsplanane har også ein annan funksjon, dei organiserer kunnskapen ein har omkring samfunnet: “The life plan is the basic context in which knowledge of society is organized in the consciousness of the individual.” (Berger, Berger og Kellner 1974: 73). Vi opplever ikkje livet vårt som ei rekkjefølgje av åtskilte hendingar. Vi er klar over at våre aktivitetar, ritual og konvensjonar er fastlagde i eit sett av strukturerte idear. Det som er særskilt viktig for oss er dei ulike tidstabellane og karrierane som vi er lokaliserte i. Dette gjeld ikkje berre den konkrete karrieren som vi har på jobben. Det gjeld karrieren til ekteskapet, fritida og andre viktige aspekt ved livet (Cohen og Taylor 1992: 38). I dette så ligg det ein tanke om at alle desse sidene ved livet vårt skal utvikle seg, gå framover og verte endå betre. Set vi desse karrierane og tidstabellane saman, kan vi omtale dei som livsplanar. Dei utgjer bakgrunnen for korleis vi forstår vårt daglege liv, rutinar og konvensjonar (Cohen og Taylor 1992: 39).

4.4 Rutinar

Livsplanar er viktig for at vi menneske skal oppleve livet som meningsfullt og samanhengande. Dei har også ei anna side, dei kan medføre ein viss grad av monotoni. Alt repeterer seg, og ein byrjar å kjenne seg misnøgd. Det ein reagerer på er at ein søkk ned i ein mønsteraktig måte å leve på. Det er ikkje noko aspekt ved livet som kjennest nytt og friskt. Livet vert rutine, og livsplanane hjelper ein ikkje lenger til å skape eit fundament for identiteten (Cohen og Taylor 1992: 46-48).

Rutinar er noko ein ofte snakkar om på ein negativ måte. Vi skal ”bryte ut av rutinane”, noko som tilseier at dei har noko undertrykkjande ved seg. Ein snakkar også om ”berre rutinar”, som om det ikkje er så viktig eller har så stor betydning. Dess meir føreseieleg livsplanen er, dess mindre føler ein seg som eit individ med ein unik identitet. Ifølgje Cohen og Taylor kan altså identiteten ikkje berre verte skapt innanfor livsplanen. Identiteten må også, sjølvmedvite, realiserast mot livsplanen (Cohen og Taylor 1992: 48).

4.5 Script

Det er mogleg å freiste å skifte ut alt det som medfører at ein føler livet er fullt av rutinar. Ein kan skifte jobb, fritidsinteresser, feriemål osv. (Cohen og Taylor 1992: 66-67). Likevel kan ein føle at det som skulle vere nytt, minner om det gamle. Det er kanskje noko som berre oppstår i små augneblink, det forfattarane kallar ei kjensle av déjà vu. Dette går ikkje på at ein føler ein har vore ein plass før, men at ein har sagt dei same orda, eller følt det same før (Cohen og Taylor 1992: 67).

Kvifor kjenner ein på denne repetisjonen av sosiale situasjonar? Forfattarane vel å trekke ein parallell til skodespel. Nett som i eit skodespel går ikkje livet føre seg berre ved å spele ulike sett av roller. Desse rollene er lokaliserte i seriar av større eller mindre drama. Dette kallar forfattarane script.¹² Det er fordi scripta alltid er nærverande, kopla saman med at scripta eksisterer i avgrensa mengd, at ein får ei kjensle av repetisjon (Cohen og Taylor 1992: 70).

Stort sett har ein god hjelp av scripta. Script gjev rutinar og roller meining og betydning. Ifølgje forfattarane er det når ein søkjer etter noko nytt, men opplever noko familiært, at ein

¹² I denne samanhengen kunne det passe å oversette script til manus. Eg vel å behalde det engelske ordet sidan eg nyttar det i meir teoretisk forstand, enn i bokstavleg forstand.

mislikar det. Om ein brått skulle føle på déjà vu, på grunn av at ein kjenner igjen scriptet, er det ikkje ønskjeleg. Mykje er endra, men situasjonen, handlinga og delane som er spelt av aktørane er fundamentalt sett dei same. Samanfallet er ikkje mellom konkrete personar og hendingar, men mellom våre symbolske oppfatningar av det som skjer. Årsaka til at ein kjenner att det som skjer, ligg i at det eksisterer berre ei avgrensa mengd script i samfunnet (Cohen og Taylor 1992: 72). Akkurat slik som vane og rutine følgjer etter oss til område der vi trudde vi var ”frie”, så følgjer scripta oss inn til dei mest meningsfulle og personlege delane av erfaringane våre (Cohen og Taylor 1992: 74).

4.6 Å sleppe unna

Livsplanar med sine rutinar, og scripta som alltid følgjer med oss er naudsynlege for å gje menneska mening og heilskap i tilvere. Likevel kan dei medføre ei kjensle av at ein ikkje skapar sitt eige liv. Sjølvmedvitet rundt dette gjev oss eit ubehag, og menneska freistar å finne måtar å sleppe unna på. Ifølgje forfattarane er det medvitet om dette føreseielege som fører ein tilbake frå rutinar til handling. Det at ein har denne evna til å reflektere over kor føreseieleg og på mange måtar determinert livet er, gjer at ein kan skape ei ”sone” for seg sjølv. Sjølvmedvitet kan skape ei kjensle av separasjon frå aktivitetane ein driv på med (Cohen og Taylor 1992: 52).

Den sjølvmedvitne distanseringa tek mange former, og skapar ikkje alltid same grad av distanse mellom ein sjølv og røyndomen. Ulike typar mentale teknikkar kan vere sarkasme, ironi eller å ha ei kynisk innstilling. Dette auka sjølvmedvitet endrar sjølvsagt ikkje rutine og mønstra ein opplever i det daglege, men det avleiar den inntrengjande *kjensla* av rutine (Cohen og Taylor 1992: 55).

Forfattarane hevdar at dette er mykje vanskelegare å få til mot script, enn mot rutinar. Sjølv om teknikkane er dei same. Rutinar er meir knytt til dei små naudsynlege gjeremåla. Det ein må gjere før ein byrjar ”det verkelege livet” (Cohen og Taylor 1992: 81). Scripta derimot, referer til kjerneområda ved livet vårt. Dette vil vere området som har med vår identitet å gjere, om utviklinga av oss sjølv som personar. Då vert det vanskelegare å få til distanseringsteknikkane. Skal ein handtere script, må ein introdusere ei kjensle av at ”ting kunne vore annleis” til hendingar og omstende som vert oppfatta som naturlege og sjølvuttrykkjande (Cohen og Taylor 1992: 81). Mentale distanseringsteknikkar som ironi og

sarkasme endrar ikkje tilhøva, men det kan vise andre menneske at ein overvakar scriptet og har sjølvmedvit rundt situasjonen (Cohen og Taylor 1992: 79-87).

Eit hovudpoeng for Cohen og Taylor er at alle menneske delar ei kjensle av at identiteten berre kan verte tilfredsstillande oppfylt gjennom ein distanse til den røyndomen ein erfarer (Cohen og Taylor 1992: 42). Det som gjev ein høve til å skape distanse til omverda, det ein kan utøve motstand med, får støtte og næring nettopp frå den same røyndomen som ein vil skape distanse til (Cohen og Taylor 1992: 43-44).

Forfattarane støttar seg her på Goffman for å underbygge påstandane. Goffman har også uttala seg om spenninga mellom sjølv og samfunnet rundt. Han hevdar at menneska ikkje kan ha noko stabilt sjølv utan å tilhøyre noko. Samstundes vil ei for sterk tilknytning føre til at vi vert utan eit eige sjølv (Cohen og Taylor 1992: 43-44). Goffman uttrykkjer det slik:

Without something to belong to, we have no stable self, and yet total commitment and attachment to any social unit implies a kind of selflessness. Our sense of being a person can come from being drawn into a wider social unit; our sense of selfhood can arise through the little ways in which we resist the pull. Our status is backed by the solid buildings of the world, while our sense of personal identity often resides in the cracks. (Goffman 1968: 280).

For Cohen og Taylor tyder dette at menneska må ha kvardagen og alt den inneber som eit fundament som støttar dei opp, men ein personleg identitet kjem frå dei høva ein har til å kome seg unna dette fundamentet. Denne prosessen skjer ikkje av seg sjølv. Ifølgje Cohen og Taylor ligg det eit hardt arbeidande sjølvmedvit bak for å kunne utnytte ”sprekkane i fundamentet”. Dette arbeidet tek som oftast ikkje så synlege former: ”Their fights against reality are rarely frontal assaults, running battles or planned campaigns. They are more often interruptions in the flow of life, interludes, temporary breaks, skirmishes, glimpses of other realities.” (Cohen og Taylor 1992: 45). Akkurat dette arbeidet kan friområde hjelpe ein med.

4.7 Å sleppe unna til friområde

Relativisme og sjølvmedvit vil ikkje alltid løyse problema med livsplanar, rutinar og script. Menneska vil sjå seg om etter andre stadar for å handtere rutine, mangel på individualitet og det keisame ved livet. Ein ønskjer ei ”verkeleg” flukt til ein stad der ein midlertidig kan fjerne seg frå røyndomen som omgjev ein. Ein stad der einskildmenneske kan samle saman identiteten i fred og ro, eller med nye og meir kraftige symbolske ressursar. Ifølgje

forfattarane skapar vår sosiale orden friområde, og rettleiar oss om dei (Cohen og Taylor 1992: 112). Desse områda viser at samfunnet føregrip at dei innretningane som det gjev menneska, vert ”tukla med”. Reglane må verte bøygde, nokre portar må opnast (Cohen og Taylor 1992: 112-113).

I desse områda er det å kjenne på distanse, eller nytte seg av distanseringsteknikkar upassande. Dette på grunn av at sjølv utøvinga av det ein gjer vert sett på som sjølvekspressiv. Ifølgje forfattarane vil desse områda vere institusjonaliserte, ikkje fordi ein opplever områda som det, men fordi det er slik områda er kategoriserte av samfunnet (Cohen og Taylor 1992: 113). Desse områda, som forfattarane kallar friområde, er svært ulike. Cohen og Taylor nemner fleire døme på kva dei meiner friområde kan vere. Mellom anna hobbyar, ferieturar og gambling. Dei er alle tillagt den same meininga: ” They all share a similar escape meaning: they are routes out. They also share a peculiar tension between the known and the unknown, the safe and the dangerous, the innovatory and the conventional.” (Cohen og Taylor 1992: 114).

Cohen og Taylor deler områda inn i tre, aktivitetsenklavar, nye landskap og ”mindscaping” (Cohen og Taylor 1992: 112-153). I forhold til mitt datamateriale, høver det forfattarane skriv om aktivitetsenklavar best. Difor vel eg å fokusere på aktivitetsenklavar, og dei generelle tankane forfattarane har omkring desse. Ifølgje forfattarane er aktivitetsenklavane eit ”reint” område. Sjølv aktiviteten er ikkje så viktig. Kva som helst er dugande så lenge vi frivillig underkastar oss aktiviteten si rytme og sine krav. Aktivitetane kan likne på oppgåver som for andre medfører sjølvdistansering eller tilpassing til rutinar. Det som utmerkjer desse aktivitetane er utøvaren sin påstand om at ”dette er der han verkeleg er heime”. Ein legg til side sjølvmedvit, fordi aktiviteten åleine gjev menneska høve til å uttrykkje seg sjølv i tilstrekkeleg stor nok grad. Aktivitetane har ei høg grad av rutine, men ei lav grad av overvaking eller medvit (Cohen og Taylor 1992: 115). Desse friområda, ofte fylt av ulike aktivitetar eller hobbyar, har som føremål å lette på tyngda som dei daglege rutinane medfører: ” Hobbies are sometimes conceived of as sacrosanct escapes from the daily round – the spatial location of the enclave in the garden, the games room, the cellar or attic reinforces this – and also as ways of dislodging the weight of everyday routine.” (Cohen og Taylor 1992: 116). Aktivitetane kan altså ha ei romleg side også, ein flyttar seg fysisk vekk frå dei roma ein er i til dagleg, og over til andre rom eller stader, som er til for å sleppe unna det ein elles driv med i det daglege.

Desse friområda er likevel ein del av livet generelt, så dei er ikkje fri for "forureining". Ein vil etter kvart merke sjølvmedvitet. Dette kan til dømes vere at så mange andre er involvert i det same, at det er noko kommersielt eller mønsteraktig over aktiviteten. Ifølgje forfattarane så er det noko skjørt over friområda: "The tenuousness of these free areas arises from their co-existence with other phenomenally dissonant worlds." (Cohen og Taylor 1992: 116).

Friområda representerer vår freistnad på å verne eit område med "naturleg" oppførsel i ei tid då alt kan synast relativt grunna det store mangfaldet av roller og aktivitetar som er tilgjengelege (Cohen og Taylor 1992: 116-117). Likevel er det vanskeleg å oppretthalde integriteten til friområda. Områda vert mellom anna trua av at aktivitetane i friområda vert tatt opp og promotert av kulturen i samfunnet generelt. I tillegg kan sjølvmedvitet trengje seg på og få ein til å innsjå at ein stor del av aktivitetane er trivielle, og på sett og vis manglar meining. Dette medfører at aktivitetane står i fare for å verte sett på som rutine, og dermed ikkje høveleg å nytte som identitetsbyggjarar. Så snart ein byrjar å distansere seg på denne måten, så vert sjølvrealiseringsfunksjonen undergraven (Cohen og Taylor 1992: 117-118). Ein har ikkje sloppe unna.

4.8 Ei kort oppsummering

Cohen og Taylor (1992) skildrar menneska som søkande etter meining, og ein eigen identitet i kontrast til ei tilvere som i stor grad er fastlagd. Det er rutinar, script og livsplanar som styrer menneska i kvardagen. Forfattarane legg til grunn at dette ikkje alltid er like ønskjeleg for menneska. Dermed freistar ein å sleppe unna desse mønstra sidene ved tilvere. Ein av måtane å freiste å sleppe unna på er å ty til friområde der ein kan oppleve noko anna, og gje kjensla av at ein aktivt gjer noko for å gje livet eit anna innhald, og styrkje eigen identitet. Cohen og Taylor (1992) konkluderer med at det er vanskeleg å sleppe unna eit liv fylt av mønster og rutinar. Årsaka finn ein i sjølvmedvitet. Det skapar problema i utgangspunktet, og tilfører menneska ei kjensle av manglande styring over eige liv.

4.9 Rojek sine synspunkt på escape

4.9.1 Innleiing

Cohen og Taylor (1992) har eit mikrososiologisk syn på korleis menneska freistar å forme ein identitet i kvardagen. Rojek (1993) tek utgangspunkt i ei historisk framlegging av samfunnet,

og viser korleis menneska sin kvardag også er prega av store samfunnsendingar. Framveksten av eit kapitalistisk samfunn og overgangen til eit moderne samfunn, og etter kvart eit postmoderne samfunn, får ringverknader heilt ned til einskildmennesket i kvardagen. Dei vala menneska gjer for å skape noko eige i livet sitt, er strukturert av det fragmentariske og stadig endrande postmoderne samfunnet. Rojek gjev med dette teorien om escape ein historisk og samfunnsmessig dimensjon. Rojek kjem inn på store og kompliserte historiske samfunnsendingar, som det grunna oppgåva sitt omfang ikkje er høve til å gje ei fullstendig framlegging av her. Det fell også utanfor oppgåva sitt tema. Eg vil difor kort gjere greie for den historiske framlegginga Rojek har, sidan det er naudsynleg for å få forstå poenget som Rojek ønskjer å fremje.

4.9.2 Individet i det moderne samfunnet

Cohen og Taylor tek utgangspunkt i sjølvmedvitet, og korleis menneska stadig søker å oppnå ein eigen unik identitet. Dei hevdar at kjensla av repetisjon og rutinar i kvardagen skapar ei otte i menneska, grunna samfunnet sine sterke føringar om stadig utvikling og forbetring. Kvar kjem desse ideane frå? Ifølgje Rojek kjem dette frå borgarskapet under framveksten av kapitalismen. Individet kom i større grad fram i ljuset. Sjølvforbetring og sjølvrealisering vart viktige verdiar (Rojek 1993: 48).

Den same utviklinga skapte eit skilje mellom arbeid og fritid. Arbeidet stod over fritida, og vart rekna som svært viktig for å ha det bra og vekse som menneske. Fritida hadde ein noko mindre viktig posisjon, men vart likevel sett på som naudsynleg, både for individet og samfunnet si helse (Rojek 1993: 97):

To put matters concisely, in the period of early capitalism bourgeois culture sought to lay down simple moral principles designed to achieve self-realization. (...) But the development of bourgeois society ceaselessly undermined this order by turning principles into contradictions and divisions into chaos. (Rojek 1993: 99).

Rojek held fram med å hevde at denne borgarlege kulturen kan skildrast som sjølve modernitetskulturen, samstundes vart den borgarlege kulturen forstyrra av utviklinga av moderniteten. Dette grunna kravet om stadig fornying og utvikling (Rojek 1993: 99).

Moderniteten utvikla seg med eit brot mellom tid og rom, med ei sterk tru på rasjonalitet og vitenskap, og med individet i sentrum. Menneska var ikkje lenger eit produkt av ritual og tradisjonar, det var ein sjølv som hadde ansvaret for eige liv (Rojek 1993: 99-116). Ifølgje

Rojek vart det etter kvart eit fokus på korleis ein gjennom fritida skulle utvikle og stimulere eigen karakter. Ein skulle oppsøkje stader der ein kunne få ”verkelege” opplevingar (Rojek 1993: 114).

4.9.3 Individet i det postmoderne samfunnet

Ifølgje Rojek endra dei sosiale og økonomiske tilhøva i samfunnet seg i så stor grad, at dei modernistiske kategoriane og distinksjonane omkring tenking og handling ikkje fungerte lenger. Samfunnet vart prega av oppløysing. Ein byrja å snakke om det postmoderne samfunnet (Rojek 1993: 126). Grunna denne fragmenteringa vert det vanskelegare å finne eit parameter for sanninga. Sanninga er ikkje noko vitskapen gradvis kan avdekkje. Rojek støttar seg vidare på Lyotard som hevdar at det er språket som dannar sanninga i postmodernismen (Rojek 1993: 127).¹³ Sidan språket er raskt skiftande og fleksibelt medfører det ein kunnskap som er inkonsekvent og i uorden (Rojek 1993: 127). Under modernismen var det mellom anna ei felles sanning at fritida var ei kjelde til sjølvforbetring og sjølvrealisering. Rojek støttar seg på Baudrillard og hevdar at under postmodernismen har ikkje fritida noko med sjølvforbetring eller sjølvrealisering å gjere (Rojek 1993: 132-133)¹⁴: ”Instead it reflects the aleatory, decentred and restless conditions which obtain everywhere.” (Rojek 1993: 133). Under modernismen såg ein på fritida som ein aktivitet. For Baudrillard er fritida eit teikn, noko som viser til uproduktivt arbeid. Fritidsaktivitetar er betinga av den teiknverdien det har som uproduktivt arbeid. Ifølgje Rojek er postmodernismen prega av djubdeløyse, fragmentering og reproduksjon. Det vert meiningslaust å leite etter noko ekte og autentisk (Rojek 1993: 133).

4.9.4 Er det mogleg å sleppe unna?

Eg har vore inne på at individet i det postmoderne samfunnet lever med fragmentering og mangfaldige sanningar. I Cohen og Taylor sin teori er det ein underliggjande idé om at menneska søker etter noko ”ekte”. Ein stad der dei verkeleg kan vere seg sjølve. Cohen og Taylor avviser at dette er mogleg sidan ein alltid vil ha sjølvmedvitet med seg. Sjølvmedvitet vil medføre ein refleksivitet som gjer ein merksam på kor rutine- og mønsterprega livet er.

¹³ Rojek viser til Lyotard, J.F. (1984): *The postmodern condition: A report on knowledge*, Manchester: Manchester University Press.

¹⁴ Rojek viser til Baudrillard, J. (1981): *For a critique of the political economy of the sign*, St Louis: Telos Press, og Baudrillard, J. (1990): *Fatal Strategies*, New York: Semiotext

Dermed så vert det vanskeleg å oppleve noko, eller gjere noko som er heilt unikt for ein sjølv (Cohen og Taylor 1992).

Rojek tilfører desse tankane eit samfunnsmessig og historisk perspektiv. Vi kan ikkje berre ta høgde for sjølvmedvitet, men også korleis det postmoderne samfunnet som heilskap påverkar einskildmennesket. Fleire kritiserer at aktivitetane menneska fyller livet sitt med er inautentiske og useriøse. Aktivitetane fører ikkje til at menneska forbettrar seg (Rojek 1993: 166). Ifølgje Rojek legg slike haldningar til grunn eit modernistisk ideal om at menneska treng balanse i livet. Ein balanse mellom arbeid og fritid, handling og kvile, det private og det offentlege. Rojek poengterer at dette skiljet ikkje eksisterer i det postmoderne samfunnet (Rojek 1993: 166-167).

Frå eit postmodernistisk perspektiv er alle menneska ein permanent emigrant frå notida: "For the present is acknowledged to be a sign system in which images and stereotypes from the past and the future, from the locale and the globe, are impacably intermingled, admitting no principle of determinacy." (Rojek 1993: 168). Denne dedifferensieringa er ei sentral side ved det postmoderne samfunnet. Skilnaden mellom arbeid og fritid, mellom ei verd av plikter og ei verd av fridom har mista mykje erfaringsmessig kraft. Difor har desse oppdelingane ein tvilsam analytisk verdi (Rojek 1993: 169). Desse samfunnsendingane vil også føre til at fritida si framtoning og utforming vil endre seg (Rojek 1993: 170).

Dedifferensieringa i det postmoderne samfunnet seier først og fremst noko om konteksten rundt menneska sine handlingar, ikkje noko om sjølv aktivitetane: "De-differentiation refers to the context of contemporary leisure experience. It does not refer to an event of apocalyptic, complete transformation." (Rojek 1993: 171). Denne endra konteksten er ikkje av uvesentleg betydning. Den medfører at: "(...) qualities of leisureliness have become more pronounced in the organization of work and public life." (Rojek 1993: 171). Fritida er alltid med oss. Dette viser seg til dømes i jobbannonsar som promoterer fritidsmoglegheiter i jobbmrådet i like stor grad som sjølv stillinga (Rojek 1993: 171).

Det "fritidsaktige" er no ein generell eigenskap ved samfunnet. Dei ulike sidene ved tilvere vårt er så fletta saman at same kor mange byrder som pregar livet vårt, og vi slit for å oppfylle daglege plikter, er vi omgjevne av bilete og førestelling av liv fylt av glede og moro (Rojek 1993: 171-172). Dette viser oss at: "(...) leisureliness is now a generalized quality of our social order." (Rojek 1993: 171). Er det då naudsynleg å snakke om å sleppe unna lenger?

4.9.5 Ei mogleg løysing

Rojek ønskjer å leggje fram eit alternativt synspunkt. Dei aktivitetane og handlingane vi gjer for å freiste å sleppe unna, handlar eigentleg ikkje om å kome seg vekk frå samfunnet. Det handlar om å oppleve dei hurtige og hektiske kontrastane som ein lever med, i ei konsentrert form (Rojek 1993: 212): ” (...) popular leisure activity seems to thrive on fragmentary, contrasting and fleeting experience. Far from demonstrating a reaction to the routines of life as some commentators allege, leisure often involves the intensification and extension of these routines.” (Rojek 1993: 213).

Det flytande postmoderne samfunnet har endra menneska sitt syn på tilvere. Som eg var inne på tidlegare, hevda Rojek at fritidsformene også ville endre seg. Dette viser seg att i måten menneska ikkje søker det autentiske eller ekte, men heller søker etter alternative stadfestingar på korleis ein oppfattar tilvere. Det er eit tilvere der ein ikkje trur ein kan sleppe unna, men lever med det ”kunstige”, fragmentariske og med rutine og mønstra som pregar kvardagen. Desse samfunnsendringane kastar eit nytt ljus over Cohen og Taylor (1992) sitt perspektiv.

Slik Rojek framstiller det er det postmoderne samfunnet gjennomsyra av så mykje endring og ustabilitet, at også menneska sitt sjølvmedvit og refleksivitet sluttar å oppfatte tilvere i absolutte kategoriar. Gjennom å sjå historisk på korleis menneska har søkt etter friområde i tilvere kan Rojek avdekkje korleis menneska ikkje er avsondra med sitt eige sjølvmedvit, men korleis det vert endra gjennom historia. Menneska ber alltid sjølvmedvitet med seg, men det let seg påverke av samfunnsendringar.

In these conditions it seems folly to see leisure experience as paving the way towards self-realization or consciousness-raising. For the subjects of ‘the self’ and ‘consciousness-raising’ are open to contrasting and changing interpretations and debate. The ephemeral, the fugitive and the contingent describe our experience of leisure just as they are at the heart of the phenomenology of Modernity. (Rojek 1993: 216).

4.10 Oppsummering

Cohen og Taylor (1992) viser korleis menneska stadig søker etter ein unik identitet og freistar å finne den gjennom små manipulasjonar i kvardagen, og å oppretthalde eit medvit om kor mønsterprega handlingane er. Rojek (1993) gjev oss døme på korleis samfunnsutviklinga

har påverka det refleksive sjølvmedvitet til menneska. For Cohen og Taylor (1992) er menneska fanga i sjølvmedvitet, og kan ikkje sleppe unna kvardagen sine rutinar og mønster. Rojek (1993) seier også at menneska ikkje kan sleppe unna, men set fram ei alternativ løysing. Grunna samfunnet si utvikling til eit fragmentert og stadig endrande postmoderne samfunn, vil menneska sine tankar om eigen identitet også endre seg. Det eksisterer ingen absolutte sanningar lenger, og dermed så vil det ikkje vere noko "sant" og "ekte" som ein kan røme til. I staden lever menneska med ei anna innstilling til tilvere, det livet ein elles lever vert berre flytta til andre kontekstar. Det er ikkje lenger eit poeng i å søkje etter ein stad der ein verkeleg kan vere seg sjølv. Dei ulike sidene ved tilvere er overlappande, og ikkje åtskilde. Ein søker endring i kvardagen, men ikkje naudsynleg for å realisere seg sjølv. I staden for å søkje etter eit endeleg mål, er realiteten å veksle mellom dei ulike tilvera i livet, og stadig vere i rørsle.

5 Innvandrarkvinner i Groruddalen sin bruk av og syn på natur

5.1 Innleiing

I dette kapittelet legg eg fram informantane sin bruk av og syn på natur. Eg legg først fram eit avsnitt med sitat som illustrerer kva livssituasjon og kvardag mine informantar har. Fokuset på livssituasjon, og ansvaret informantane har for barn og familie vil gjenspegle seg i sitata også i dei andre avsnitta. Vidare legg eg fram den konkrete bruken kvinnene har av naturen, i form av gå- og sykkelturnar, og kva rolle informantane meiner naturen kan spele for å betre helsa. Dei tre siste avsnitta Skogen, Lokalsamfunnet og Det må skje noko, viser kva slags syn på natur informantane har.

5.2 Kvardag og livssituasjon

I dette avsnittet vil eg presentere sitat som gjev eit inntrykk av kven informantane er, og kva slags kvardag dei har. Sitata seier noko om kor lenge dei har budd i Noreg, om familien og livssituasjonen og kva dei gjer på i det daglege. Kvinnene har også blitt spurt om kva dei elles gjer på, eller kunne tenkje seg å styre med, når dei har tid. Dette for å freiste å få dei til å fortelje litt om seg sjølv. Dei fire første sitata er frå ein samtale med to kvinner. Dei fortel om familiane sine og kva dei driv på med i det daglege:

Informant1: Jeg har fire barn, tre gutter og en jente. Eldste sønnen min er 20 år, og den andre 19, datteren min er 16 år, og yngste gutten min er 11 år snart. Jeg har vært i Norge i fem år. Jeg har gått på norskkurs, skoleverksted, i tre år. To dager i praksis, og så tre dager skoleverksted. Men nå er jeg ferdig. (...). Jeg vet ikke nå om jeg skal fortsette eller være hjemme. Nå er jeg bare hjemme (...). Men nå er det vanskelig for meg, for mannen min er død. Og jeg må ordne alt selv.

Informant 2: Jeg har også bodd her i fem år, jeg har to barn, gutt og jente. Dattera mi er ti, sønnen min er syv år (...). Først gikk jeg på norsk kurs, AOF skole (...) Nå jobber jeg 60 prosent.

Informant2: Jeg tenker... det er passe for meg. Alt er bra, vi er i en rutine. Vi står opp, barna drar på skolen, jeg drar på jobb. Så drar vi hjem, lager mat, går ut på tur, tilbake til huset, rydde og sove. Lese avisen, eller noen bøker, strikke (...). Jeg er fornøyd med livet mitt, nå. I morgen: jeg vet ikke! (ler)

Informant1:jeg har tid. Jeg liker å være sammen med barna, og sitte og snakke med barna, og lytte til hva barna sier til meg. Og så gå på tur, eller se på tv. Og når jeg har mulighet til det så liker jeg å få besøk av venner og prate med dem. (Intervju 1)

Den eine av kvinnene fortel at ho har god tid. Ho har blitt enke, og er i ein litt usikker jobbsituasjon. Ho fokuserer på sosialt samvere med barna og venner. Den andre lever eit meir hektisk liv med jobb utanfor heimen, og barn som skal til og frå skule. Ho legg vekt på å formidle at ho kjenner seg takknemleg over den kvardagen ho har, sjølv om ho har mykje å gjere.

Dei neste sitata kjem frå ei kvinne som har mykje av familien sin rundt seg, og er heimeverande med barna. Ho ønskjer å lære seg meir om data, men også for denne kvinna er det barna som er viktigast:

Intervjuar: Hvor lenge har du bodd i Norge?

Informant: Jeg har vært i Norge i femten år.

Intervjuar: Kom du hit sammen med familien din da eller?

Informant: Ja.

Intervjuar: Er du gift?

Informant: Ja.

Intervjuar: ...og har..?

Informant: Tre barn! De er åtte og et halvt, fem og et halvt og snart to år.

Intervjuar: Jobber du noe her eller er du hjemme?

Informant: Jeg er hjemme.

Intervjuar: Har du jobbet noe tidligere?

Informant: Nei.

Intervjuar: Du har vært hjemme med barna?

Informant: Ja.

Informant: Jeg har mye familie her. Og mamma og pappa og bror og søster. Alle bor her.

Intervjuar: Er det noe du skulle ønske du hadde mer tid til? Hvis du fikk litt mer tid, hva ville du gjort da?

Informant: Jeg ville like å lære data, gå på datakurs (...).

Intervjuar: Er det andre ting du skulle like å gjøre mye? Eller ha mer tid til?

Informant: Jeg liker å lage god mat (...) og passe på barna! (Intervju 3)

Den neste informanten fortel om då ho kom til Noreg. Fordi ho så raskt fekk barn, hadde ho ikkje tid til å verken lære seg norsk eller finne seg arbeid:

(...) etter tre måneder fikk jeg den eldste sønnen min, og etter to år fikk jeg den mellomste. Det ble ikke noe norskopplæring de første årene i hvert fall. Jeg var hjemme med dem. Jeg gikk på sånn norskkurs. Bare to ganger i uka, bare to timer, med to små babyer! Jeg lærte nesten ingenting! Når de ble store, gikk jeg på AMO kurs (...) i sånn ca åtte måneder. Da begynte jeg å jobbe i barnehage. (Intervju 4)

Kvinna gjev uttrykk for at det var mykje som skjedde på ein gong. Ho flytta til eit nytt land, fekk to barn på kort tid og samstundes ville ho gjerne lære seg norsk og få seg jobb. Ho måtte utsetje det å vere i løna arbeid til barna vart større. Noko av dei same erfaringane vert uttrykt i dette sitatet frå ein annan informant:

Jeg ventet ni måneder på å få personnummer. Ni måneder bare hjemme! Det var veldig vanskelig, og etterpå ble jeg gravid og... nei jeg hadde ikke tid til å gå på skole, jeg hadde ikke jobb. (Intervju 6)

Kvinna fortel om ein situasjon som ikkje gav henne høve til å kome seg vidare med planane for livet. Det er viktig for henne å gå vidare på skule, og få jobb utanfor heimen. Det neste utdraget gjev eit ganske typisk bilete av korleis situasjonen var for fleire av kvinnene. Dei har fått to-tre barn på kort tid, dei har vore heimeverande og prøver no å lære seg norsk og få arbeidspraksis:

Intervjuar: Når flyttet du til Norge? Hvor lenge siden?

Informant1: Jeg har bodd i Norge i ca. åtte år.

Intervjuar: ...og du da?

Informant2: Jeg kom til Norge for ca. ti år siden.

Intervjuar: Jobber dere eller er dere hjemme?

Informant2: Hjemme. Vi er bare på norskkurs, og to dager i praksis. Tre dager på norskkurs.

Intervjuar: Har dere hatt noen annen jobb før... eller vært hjemme?

Informant1: Jeg jobber ikke. Jeg har to barn. En er seks og et halvt, og en er tre år. Begge to er jenter. En går i andre klasse, og en går på barnehage.

Informant2: ...og jeg har tre gutter. De er åtte år, seks år og fire år gamle. To går på skole, og en på barnehage. (Intervju 9)

Dei neste sitata er frå ein av informantane som er litt eldre. Ho har vaksne barn, og fortel at ho ikkje har så mange i nettverket sitt. Ho miste også mannen då barna framleis var ganske unge. Ho fortel at det har vore vanskeleg for henne å vere aleine med barna. (Dette er i byrjinga av intervjuet, og kvinna startar med å fortelje litt om seg sjølv):

Informant: Jeg har tre store barn. Sønnene mine bor hjemme, dattera mi er gift.

Intervjuar: Og sønnene dine, jobber de?

Informant: Ja, de jobber ja.

Intervjuar: Har du mann?

Informant: Nei, jeg er enke.

Intervjuar: Er det lenge siden mannen din døde?

Informant: Ja, han døde i 1995.

Intervjuar: Så du har vært alenemamma du da?

Informant: Ja... det er vanskelig, men det går. Jeg har ingen familie her, det er bare jeg og barna.

Intervjuar: Har du jobbet?

Informant: Nei, jeg har bare vært husmor.

Intervjuar: Har du venner eller venninner her på [der informanten bur]?

Informant: Nei, ingen. (Intervju 11)

Det neste sitatet kjem frå ein av dei yngste informantane. Det er den nyfødde babyen som tek mest tid akkurat no, men ho har klare planar om å gå tilbake til skulen. Ho ønskjer å få seg ein lærlingplass etter kvart:

Intervjuar: Holder du på med utdanning?

Informant: Ja, jeg er ferdig med helse og sosialfag, hjelpepleier. Og så tok jeg barne og ungdom(...). Jeg tenkte å bli lærling.

Intervjuar: Hva liker du å gjøre i fritiden?

Informant: Før var det venninner og lekser (...). Nå er det sammen med babyen hele tida, lage mat, husarbeid og sånn..

Intervjuar: Er det noe du skulle ønske at du hadde hatt tid til å gjøre? Noe du kunne hatt lyst til å drive med?

Informant: Ja jeg hadde litt lav karakter på skolen i engelsk. Den kunne jeg tenkt å forbedre.

Intervjuar: Rekker du å treffe venner og sånn nå?

Informant: Nei. De går på skolen og sånn. To av dem er gravide da, venninnene mine, jeg bare: Neste år er det min tur og dere skal være hjemme, og jeg skal være på skolen! (ler) (Intervju 13)

I det siste sitatet eg tek med, legg kvinna vekt på å fortelje at ho trivst med livet sitt. Ho er takknemleg for at ho har det bra, og at dei er ein lykkeleg familie. Kvinna legg vekt på å fortelje om kva betydning barna har i hennar kvardag:

Informant: Jeg er gift, og så har jeg tre barn. Jeg bor sammen med mannen min, det er litt koselig, litt "happy family" (ler) (...) største barnet mitt er elleve år, neste åtte år og minste er seks år. Alle går på skole.

Intervjuar: Føler du at du har fritid til å gjøre det du har lyst til? Hva liker du å gjøre i fritiden?

Informant: Jeg liker å bruke tid sammen med barna! Det er *kjempeviktig*! Jeg liker å bruke hele tiden sammen med barna. Noen ganger når jeg har tid, snakker jeg med mora mi, som bor i hjemlandet mitt, og noen ganger snakker jeg med venninna mi, bestevenninna mi, og så litt sånn rydde hus og sånn....det er sånn vanlig!

Intervjuar: Det er ikke noe du skulle ønske at du kunne gjøre? Som du ikke får tid til i dag?

Informant: Nei, det er ikke spesielt jeg ønsker, fordi jeg har hele dagen (...) når jeg trenger litt pause så sitter jeg på sofaen og ser på tv... nei! Ikke noe ønske (...) jeg har gjort nesten alle tingene [som ho ønskte å gjere]. (Intervju 14)

Desse utdraga frå intervjuar viser korleis barn og familie dannar ei ramme rundt kvinnene sin kvardag. Dei er i ulike livssituasjonar. Nokre er enkjer, andre er nybakte mødrer. Livet har vorte endra på ulike vis, og kvinnene freistar å tilpasse seg. Andre er meir i ei rutine i livet, og set pris på at dei kan nyte eit velordna tilvere. Nokre har heile familien sin rundt seg, andre er einsame og har teke mykje ansvar åleine. Det siste sitatet uttrykkjer ganske godt det inntrykket mange av kvinnene gjev. Det gjev eit klart bilete av kva som er førsteprioritet i livet. Sitata viser også at informantane har eit ønskje om å vere i løna arbeid. Det å ønskje å arbeide, men av ulike grunnar ikkje kunne ha høve til det, er ikkje ein god situasjon. Fleire av

informantane har klare planar for livet framover. Likevel er det nett som det siste sitatet fortel, informantane er ikkje så opptekne av å ønskje ting for seg sjølve. Det er tida saman med barna som er det viktigaste.

5.3 Gå– og sykkelturar

Eit sentralt tema for samtalen med kvinnene var kva dei gjorde på når dei var ute i naturen og i nærområda. Hovudinntrykket er at kvinnene nyttar nærområda aktivt. Gåturar er svært vanleg, men sykkelturar er også ein viktig aktivitet for nokre av dei. Dei første sitata er frå kvinner i småbarnsfasen. For dei som har små barn vil nok kvardagen medføre at dei innrettar seg etter barna sine behov. Dette utdraget kan vere eit døme på det:

Intervjuar: Er du mye ute?

Informant: Ja!

Intervjuar: Hva gjør du mest når du er ute? Kan du fortelle, litt sånn, til hverdags?

Informant: Jeg går på tur. De siste årene, har jeg vært ute hele tida, nesten. Jeg har en liten baby, som ikke vil være inne (ler). Vi er ute hele tida. Jeg går på tur med venninnene mine og... vi treffes og snakker. Vi går sammen (...). Jeg jobber ikke heller de siste årene, jeg har mye tid til å være ute. (Intervju 4)

Kvinna har eit lite barn som helst vil vere ute. Dermed så vert naturen og nærområda ei sentral side ved kvardagen. Det er nok mange småbarnsforeldre som kan kjenne seg att i dette. Motivasjonen for å vere aktiv er kanskje først og fremst barnet sitt behov, men det er også å vere sosial med venninner.

Informantane som har små barn tek gjerne ein tur til område der barna kan utfalde seg i meir aktiv lek. I ein samtale med ein annan informant kjem vi også inn på vinteraktivitetar:

Intervjuar: Er det sånn om vinteren at du må bli med ut og ake i akebakken?

Informant: Ja! (...)Vi tar med akebrett ut på turer... Jeg sitter og barna aker. Ved Akerselva, på den sida... det ligger ved Storo (...) jeg går dit med barna (...) Jeg sitter og barna leker med snøen... barna er veldig glad i snø. (Intervju 14)

Den same informanten blir også spurt om dei meir nærliggande grøntområda vert fine akebakkar om vinteren: "Ja! Det er spesielt to plasser oppe, på skolen, i nærheten av skolen (...) vi går dit, og så barna leker og aker." (Intervju 14)

I småbarnsperioden er det barna det er mest viktig å ta omsyn til. Naturen og nærområda er til for å vere saman med barn, familie og venner. Det neste sitatet er også frå denne kvinna. Her kjem ho inn på at sykkelturar er noko som ho likar å drive med ute:

Intervjuar: Er det sammen med familien da kanskje?

Informant: Ja! Sammen med barna mine fordi barna mine liker å dra på sykkeltur... om sommeren.

Intervjuar: Sykler dere alle sammen da?

Informant: Ja! På sommeren (...) Jeg er veldig glad i sykkelturer, men spesielt på sommeren, ikke på vinteren...(Intervju 14)

Motivasjonen er knytt til at barna skal verte aktiviserte, og sykkelturen er ein fin måte å samle familien på. Det er alltid fleire sider ved tilvere som er fletta saman med dei aktivitetane informantane gjer. Dette viser seg også for dei av informantane som er ferdige med småbarnsperioden, og har meir tid til seg sjølv. Denne kvinna uttrykkjer at det å kome seg ut å gå er ein viktig del av hennar kvardag: "Om sommeren går vi også ut fra klokka seks til klokka åtte. Vi må ha to timer, jeg går ut sammen med en venn. Hver dag på tur. Fra klokka seks til klokka åtte." (Intervju 1)

"Vi må ha to timer", seier kvinna. Når ho går ein slik lang tur tek ho med seg ei venninne. Kanskje både for trimmen sin del og for det sosiale? Mange som har barn opplever nok at når barna vert litt større så har dei betre tid til å treffe venner på ettermiddagen, for å til dømes gå på tur. Dermed så får dei høve til å både vere sosiale, og få rørt på seg. Nett slik som sitatet ovanfor viser.

I ein samtale med to kvinner snakkar vi om kva aktivitetar dei gjer i løpet av ein dag. Den eine kvinna har barn i tenåra, og arbeider utanfor heimen. Ho fortel at ho brukar sykkelen mykje:

Intervjuar: Hvis du tar en helt vanlig hverdag. Kan du si noe om hvilke steder du går, og er, når du er utenfor hjemmet, her i området?

Informant1: Egentlig..hvis jeg skal på jobb, sykler jeg til jobben (...) jeg liker å sykle. Til byen, rundt her, til Lørenskog. Jeg gjør alt med sykkelen, handler.. jeg gjør nesten alt med den sykkelen! ...Jeg er så glad i sykkelen min! (1er).

Informant2: Hvis hun ikke har syklet en dag, så føler hun seg ikke bra. Hun sier: Å, i dag har jeg ikke syklet!

Informant1: ...Jeg liker å trene...(...). Jeg synes det er altfor dyrt.

Intervjuar: Å ta offentlig transport?

Informant1: Nei, ikke bare transport, men treningsstudio... det er *så* dyrt (...). (Intervju 2)

Sykkelen er både eit middel for å kome seg til ulike stader, men også eit medvite val for å få trening. Ho treng ikkje lenger å ta omsyn til små barn, men kan nytte naturen slik det passar for henne. For denne kvinna er det å bruke naturen knytt til å vare på seg sjølv og helsa gjennom trening. Slik uttrykkjer ein annan informant kva som er fint med å gå tur:

Mange ting... helse og... hva skal vi gjøre hjemme hvis vi ikke går ut? (...) det er en rutine, der er min rutine, hver dag, å gå ut. En halvtime, en time, sammen med barna eller bare alene, eller sammen med mannen min (...). (Intervju 1)

Ei utsegn som kan tyde på at det er lettare å vere inne, når ein har fått kome seg ut. Det handlar om å vere saman med familie og venner, om helse og om korleis gåturar kan representere gode rutinar i livet.

Informantane opplever dei fleste omgjevnadane dei bur i som fine turområde. På ulike måtar klarer informantane å kople det å vere ute i naturen med andre sider ved deira tilvere. Det kan vere jobb, å ta vare på barna, å vere sosial eller å trene. Turane i naturen kostar ingenting. Turområda ligg like utanfor dørstokken, klare til bruk, når det måtte passe. Det er ein type aktivitet som lett let seg flette inn i dei pliktene kvinnene har i kvardagen. Dei kan sjølv avgjere korleis, og kor lenge dei skal vere ute i naturen. Dermed vert det eit nærliggande val å fylle dagane og fritida med turar, både for småbarnsmødrene og dei som er ferdige med den perioden i livet. Turane er også kopla til ei anna side ved livet, nemleg god helse:

Intervjuar: Tenker du at det er noe typisk norsk, å gå så mye ute?

Informant: Nei! (ler) Egentlig er det riktig, for helsa. Hele verden vet, at man skal gå. Man skal ikke prøve slankekurer, eller andre ting, man skal gå og spise lite eller spise sunt. Da tenker man ikke typisk norsk...Det er riktig! (Intervju 4)

Nettopp ”godt for helsa” er noko som går att i samtalane med kvinnene. Eg vil i det neste avsnittet kome nærmare inn på kva rolle kvinnene meiner gåturen spesielt, og naturen generelt, spelar for å betre helsa og livskvaliteten.

5.4 Godt for helsa

I samtalane med kvinnene var ikkje helse eit tema for seg sjølv, men kvinnene kom ofte sjølve inn på det. Kvinnene vart heller ikkje spurt direkte korleis dei oppfatta sin helsetilstand. Likevel kom fleire av kvinnene sjølve inn på tunge hendingar, eller fysiske helseplager som prega dei i kvardagen. Det kan sjå ut til at det nettopp er helseplagene, eller dei tunge hendingane, som er motivasjonen for å kome seg ut. Ei vi snakka med hadde nyleg mista mannen sin. Ho gjekk sjølv ofte på tur, og fortalte om svigerinna som også var veldig aktiv:

Informant2: Svigerinnen min går hver morgen i to timer hele [ein stad i Groruddalen] rundt, og så går hun hjem og spiser og sover litt, og så står hun opp og går turen en gang til!(...) Mannen hennes er også død. Jeg spurte henne: Hvorfor går du tur to timer om morgenen, og så senere igjen i to timer? Hun sa til meg: Hva skal jeg gjøre hjemme? Jeg sitter hjemme og så gråter jeg. Det er bedre å bare gå.

Ei venninne, som også var med på intervjuet, supplerte:

Informant1: Hvis du bare er hjemme, tenker du mye, på familien eller...

Den første kvinna følgjer opp igjen:

Informant2: .. på barna... eller andre ting. Hun [svigerinna]sa til meg: Du også *må* gå på tur! Ikke bare sitte hjemme, du må gå på tur! Noen ganger svarte jeg: Jeg vil ikke. Men hun kom hjem til meg og sa: Nei! Gå ut sammen med meg! (Intervju 1)

Kvinnene uttrykkjer at å sitje stille innandørs når ein er i ein vanskeleg livssituasjon kan medføre mykje uro og otte. Som eg også var inne på i førre avsnitt, kan det sjå ut som det å ha kome seg ut i løpet av dagen gjer det lettare å vere inne. Det desse to informantane snakkar om, kjem også andre kvinner inn på. Ein av informantane kom med ein gong intervjuet starta inn på kor viktig det var å kome seg ut, og uttrykkjer litt det same som i dei føregåande sitata:

Informant: (...)Det er viktig for oss..

Intervjuer: Ja? Å være ute?

Informant: Ja, jeg liker veldig godt å være ute og se på naturen(...). Jeg liker grønne miljø(...). (Intervju 6)

Litt seinare i intervjuet kjem ho også inn på det å kome seg ut: ”Jeg liker ikke å bare være hjemme.. å bli trist.. men ute er det bedre. Særlig om sommeren..” (Intervju 6)

Kvinna tykkjer det er viktig for folk å vere ute, og at alle og ein kvar kan verte trist av å berre vere inne. Å vere ute og nyte naturen rundt seg og det ein tykkjer er vakkert, er viktig for å vere glad og ha det bra. Utsegnene uttrykkjer klart kva rolle naturen kan spele for helsa. Sitata ovanfor seier noko om den psykiske helsa. Dei to neste sitata er frå to litt eldre kvinner. Dei snakkar om den fysiske helsa. I denne samtalen kom vi inn på at så mange går ut på tur. Vi spurte kvinna kvifor ho trudde så mange gjorde det:

Informant: Det er bra for kroppen!

Intervjuar: Er det det som er viktig for deg også?

Informant: Ja! Veldig ja! Jeg hadde en operasjon for to år siden. Så jeg var hjemme, jeg var over 70 kg (...) jeg bare spiste. Før bodde vi på [ein annan stad i Oslo] jeg hadde en venninne, vi gikk tur hver dag etter middag(...) en eller to timer (...) så da var jeg 65 kg. Så jeg tenker det er veldig bra for kroppen. Så jeg prøver å begynne nå...fire-fem kg ned nå! (1er) (Intervju 11)

Ein annen informant kjem inn på ulike måtar å ta vare på helsa:

Mange aktiviteter her, veldig mange, som er organisert. Det er veldig fint (...) gymnastikk, det som er bra for kroppen, og svømming og gå på turer og...Det er mye som er organisert her! (...) Det er veldig bra, for helsa vår. (...) Jeg prøver så godt jeg kan å gå ut og passe på helsa, og se på naturen og... (Intervju 5)

Her kjem kvinna også inn på meir organiserte aktivitetar. Dette ser vi også i det neste sitatet. Denne kvinna er heimeverande med eit lite barn, og er ute kvar dag med barnet. Før, då ho var i løna arbeid, hadde ho ikkje tid til å vere ute i naturen like mykje. Då høva det betre med meir organisert trening. Kvinna blir spurt om kvifor ho går tur:

Intervjuar: Er det mest for å holde deg i form eller for å få hvile?

Informant: Ja jeg har så ofte vondt i armene og skuldrene. Jeg vil ha en frisk kropp. (...) Før så trente jeg med en treningsgruppe (...) tirsdager på ungdomsskolen og torsdager på barneskolen. (Intervju 4)

Det neste sitatet kjem frå ein informant som bur midt i Oslo sentrum, nær ei svært trafikkert gate. Det er heller ikkje alle naboane ho føler seg trygg på. Ho er heimeverande med ein liten baby, og kjem seg ikkje ut så mykje som ho skulle ønskje:

Intervjuar: Ville du gått mer ut tror du, viss du bodde [ein stad i Groruddalen]?

Informant: Ja! Da kunne jeg tenkt meg å gå mer ut og sånn.

Intervjuar: Hvor ville du gått da tror du?

Informant: Gått litt omkring rundt hele.... Gått sammen med babyen, fordi det er bra for babyen også. (...) [Då ho budde i Groruddalen] gikk jeg mye på tur ...sammen med [ein slektning] (...) vi gikk hele tida (...) fordi det var bra for henne [slektningen]. Hun har hatt to hofteoperasjoner, store, legene sa at hun måtte gå på tur. (Intervju 13)

Som vi ser av sitatet, er det det helsemessige aspektet ved å gå som er viktigast for informanten. Det er det også for ein annan informant som uttaler seg om kvifor ho held seg i aktivitet: ”Hvis vi ikke går på tur, er det veldig farlig for kroppen og helsa. Hvis vi bare sitter og spiser [får ein dårleg helse](...).” (Intervju 1) Kvinnene sin bruk av naturen er knytt til kva dei kan få av lindring og styrke gjennom å vere i aktivitet ute. Informantane oppfattar aktivitetane dei gjer på ute, som ein fysisk og psykisk helsegevinst.

Eit anna moment som informantane ofte kom inn på, var frisk luft. For mange er frisk luft gjerne kopla saman med god helse. Her er tre sitat frå tre ulike informantar, som uttrykkjer denne koplinga mellom frisk luft og helse. Kvinna med det første sitatet er sjølv mykje ute, og i samtalen kjem ho inn på alle dei eldre menneska som ho treff ute på tur:

(...) Jeg ser så mange gamle menn, de går på tur. De er syke, likevel så går de på tur. De er så veldig flinke synes jeg, altså. I hvert fall synes jeg det, at hvis man skal holde seg frisk, må man gå ute i naturen. Hjernen trenger frisk luft (...). (Intervju 4)

Ei eldre kvinne seier det slik når vi kjem inn på at å gå på tur er god mosjon: ”Ja! Og man får frisk luft og oksygen, så det er veldig bra for helsa. Vi får ikke frisk luft i byen eller hjemme [inne i heimen].” (Intervju 5)

Ei yngre kvinne blei spurt om kvifor ho likar å gå på tur. Ho er i ein livssituasjon med små barn. Ho må difor også tenkje på barna, og kva som er bra for heile familien, og ikkje berre på eiga helse. Dette sitatet er også eit døme på korleis fleire sider ved tilvere er fletta inn i det å vere ute. Det er kjekt for barna, for familien som heilskap, og frisk luft er bra for helsa: ”Vi snakker og det er litt gøy...for barna, for mannen min og meg også. Det er bra for kroppen (...) og det er litt koselig ute..været..alt..frisk luft!” (Intervju 9)

Det neste sitatet er frå ei kvinne som ikkje alltid klarer å kome seg ut så ofte som ho ønskjer. Motivasjonen for å gå tur er knytt til å få frisk luft, og gjennom det føle seg betre og lettare til sinns:

Informant: Jeg ønsker å gå en time hver dag.

Intervjuar: Men det er ikke alltid du rekker det?

Informant: Nei (...).

Intervjuar: Hvordan føler du deg etter at du har gått tur?

Informant: Veldig glad! [Jeg har fått] frisk luft! (Intervju 12)

5.5 Skogen

Informantane er mykje ute på gå- og sykkelturar, og likar å vere ute i naturen. Likevel er det ein type natur kvinnene ikkje er så opptekne av. For mine informantar er ikkje skogen så tiltrekkjande. Dei tre første sitata omhandlar det å ikkje kjenne seg trygg i skogen, og at ein ikkje heilt veit kva som møter ein der. Ei kvinne vi snakka med tolka dette som noko som sit i ho frå oppveksten, og at det eigentleg ikkje er noko å vere redd for:

Intervjuar: Er det sånn at dere liker best å gå i skogen, eller der hvor det er hus?

Informant: ..Jeg vet ikke..jeg liker best å gå i veien. Jeg går ikke i skogen. Jeg er redd for skogen.

Intervjuar: Hva er det du er redd for?

Informant: I [heimlandet], kan man ikke gå i skogen (...) Jeg *vet* [at det ikkje er farleg i skogen] men....

Intervjuar: Det sitter i deg?

Informant: Ja.

Intervjuar: Hvorfor er det farlig i [heimlandet]? Er det på grunn av mennesker eller dyr..?

Informant: Ja, dyr også, mennesker også! (Intervju 1)

I det neste sitatet er ei anna kvinne også inne på at mange er redde for å gå i skogen, og koplar det til at dei er usikre på kva som er i skogen. Ein måte å løyse det på er å gå saman med andre:

Intervjuar: Du sa at du liker å gå inne i skogen?

Informant: Ja, ja..(...) men jeg vil gjerne ha med meg en to-tre folk..(...) ikke alene. Jeg vil helst ikke alene (...).

Intervjuar: Vi har snakket med flere som ikke liker å gå inne i skogen.

Informant: Ja, det er fordi de ikke kjenner til hva som er inne i skogen (ler). De er redde, tror jeg. Derfor sa jeg at det er best med en to-tre stykker når man går igjennom skogen, og gå om dagen (...). Det er trygt, det er ikke noe farlig egentlig.

Intervjuar: Går du med venninner?

Informant: Ja, ja eller med en gruppe som har planlagt å gå på tur og sånn. (Intervju 5)

Ei av dei andre kvinnene seier rett ut at ho ikkje er interessert i å gå i skogen åleine, ho likar å ha med seg nokon ho kan prate med. Det er også eit moment av utryggleik til stades:

Intervjuar: Hender det at du går på tur alene, eller går du alltid sammen med venninner?

Informant: Jeg går ikke alene.

Intervjuar: Liker du ikke å gå alene?

Informant: Nei....

Intervjuar: Fordi det er kjedelig eller fordi det er utrygt..?

Informant: Jeg føler meg ikke så trygg. Når jeg sykler (...) jeg føler meg ikke sånn som når jeg skal til skogen. Ikke inn i skogen alene. Det er jeg ikke interessert i. Jeg liker å ha med i hvertfall en å kose meg sammen med (...). Når jeg er sammen med andre liker jeg å gå, ellers liker jeg å sykle. (Intervju 2)

Skogen vert oppfatta som uoversiktleg og framand. Kvinnene seier dei kjenner seg utrygge. Skogen er ikkje ein type natur som dei har positive assosiasjonar til. Enkelte av kvinnene knyter det til oppveksten, og dei erfaringane dei ber med seg frå tidlegare i livet. Haldningane til skogen kan også vere eit uttrykk for heilt andre preferansar. Dei føretrekkjer ein natur der dei er kjent og er trygge. Dette kan igjen koplast til at dei har ansvar for barn, og må ta omsyn til det når dei er ute i naturen. Denne kvinna uttrykkjer det slik:

Intervjuar: Går du på tur i skogen, eller mest på turveier?

Informant: Turveier. (...) Jeg føler ikke nok trygghet til å dra dypt inn i skogen og finne på litt mer enn det jeg gjør.

Intervjuar: Kan du si noe om hvorfor det er sånn?

Informant: Jeg er ikke så veldig god på å lese kart, så det skal jeg ikke risikere. Og viss jeg blir stressa og bekymra og sånn, så påvirker det barna, og så blir det ikke noe hyggelig og koselig. Meningen er at de skal trives og jeg skal trives, og på en måte slippe stresset. Viss jeg gjør noe som jeg ikke er trygg og sikker på, så blir det gjerne stress og det påvirker veldig fort barna. Det vil jeg ikke utsette meg eller dem for. Men viss jeg er kjent i området så er jeg ikke noe redd for å prøve. (Intervju 7)

Fleire av kvinnene er i ein travel livssituasjon. Dei har kanskje ikkje tid eller overskot til å gjere seg kjent med alle områda der dei bur? Som det vert uttrykt i sitatet ovanfor, er det at både barn og vaksne trivst ein føresetnad for at det skal verte ein vellykka tur. Det å kjenne områda og vite kvar ein skal gå er viktig for at turen skal vere triveleg, noko som dei to neste sitata frå ei anna kvinne understrekar:

Jeg har aldri prøvd å gå inne i skogen altså. Jeg går alltid på kanten eller utsiden. Jeg går sånn folk skal se meg fra leilighetene sine eller viss det skjer noe. Jeg føler det litt trygt sånn. Hvis jeg går midt i skogen, blir jeg helt borte. (Intervju 4)

Den same informanten blir spurt om kvar ho går saman med venninner:

Intervjuar: Når du går tur med venninner ute, hvor liker dere best å gå da?

Informant: Vi går ofte i skogen. Ikke sånn inne i skogen, vi går på asfalten. På turveier. Vi tør ikke å gå helt innerst. Det er så lett å miste veien! (ler) (Intervju 4)

Fleire av desse sitata kan tyde på at skogen er eit ukjent terreng. Kvinna seier at ho er redd for å miste vegen, og ho likar heller ikkje å opphalde seg der ingen kan sjå henne. For andre menneske kan alle desse momenta vere det mest positive med skogen. Eit ukjent terreng kan skape spenning, og det at ein er åleine kan oppfattast som ønskjeleg. Dette er ikkje noko informantane kjenner seg att i.

Kvinnene har ein preferanse for å opphalde seg i velkjente område der dei veit dei kan ha det kjekt og koseleg. Det er også andre moment som spelar inn. Mellom anna synet på kva som er estetisk fin natur å opphalde seg i. Desse to sitata kan fortelje oss noko om det:

Informant: (...) Jeg liker det litt lysere, ikke mørkt (...) men litt lysere. Ikke inne i skogen der er det litt mørkt, jeg liker ikke det at er litt mørkt. Jeg liker det litt lysere, litt åpent, litt frisk luft, og så litt trær (...) (Intervju 14)

Det kan godt vere litt tre, seier denne kvinna, men skogen vert for mørk og inntengt. Kvinna har preferansar for ein open, lys og luftig natur. Skogen gjev henne ikkje dette, den er rett og slett ikkje estetisk tiltrekkjande. I det neste utdraget snakkar vi med to kvinner som stadfestar dette synet. Dei likar best å gå tur i eit ope landskap, eller ”romsleg”, som dei uttrykkjer det. Utgangspunktet i denne samtalen er at kvinnene vert spurt om dei tykkjer det er fint ute der dei bur:

Informant1: Ja...men det er ikke plass ute til å gå tur..

Intervjuar: Det er ikke noe plass til å gå på tur der?

Informant1: Nei, bare på veien til Ikea og T-banestasjonen.

Informant2: Det er tett [der informant1 bur], jeg ser også at det er tett der.[Der ho sjølv bur] er et veldig koselig område (...) åpent med fortau, brede fortau, jeg går på tur der (...). Det er romslig.

Intervjuar: Men [der informant1 bur] er mer tett?

Informant2: Ja! (Intervju 9)

Kvinnene omtalar det eine området som ”tett”, og seier at det ikkje er plass til å gå tur der. Dette kan tolkast som at dei tykkjer det er for mykje skog der. Kanskje for tett inn til marka? Ein kan få inntrykk av at tre og vekstar kan vere i vegen for å utfalde seg i naturen, og at områda ikkje er tilrettelagde nok. Akkurat som i det føregåande sitatet som omtalar skogen som mørk, så uttrykkjer dei at for mykje skog ikkje er attraktivt. Det er tett, mørkt og ikkje ope nok.

Skogen er ikkje ein plass som er umiddelbart tilgjengeleg. Fleire av kvinnene bur nært inn på marka, men kan likevel seie at der dei bur er det ingen fine plassar å gå på tur. Det å ta skogen i bruk for leik og utflukter med barna oppfattast ikkje som eit godt alternativ for informantane. Dette har nær samanheng med deira syn på kva som er ein god natur å ferdast i. Informantane føretrekkjer eit landskap som er meir ope og lyst. Eit område dei kjenner og kan ta med seg barna til utan å føle seg usikre på kvar dei skal gå, og kva dei kan møte på. Eg tek med eit siste sitat som ei oppsummering av kva kvinnene eg har snakka med assosierer med skogen:

Intervjuar: Hva synes du om skogen?

Informant: Jeg liker ikke skogen.

Intervjuar: Hva er det du ikke liker?

Informant: Den er kjedelig! (ler)

Intervjuar: Synes du det er skummelt?

Informant: Ja. Skummelt også.

Intervjuar: Hva er det du synes er skummelt?

Informant: Jeg er redd for slanger, og mange farlige ting som går på bakken. Jeg blir veldig redd. (Intervju 3)

Vi spurde kvinnene vi intervjuar om dei følte seg trygge i det området dei budde. Informantane uttrykte at dei gjorde det. Skogen er altså eit unntak frå dette. Gjennom sitata om skogen kjem det indirekte fram kva type natur informantane likar å ferdest i. Det er ein natur som ikkje har alt for mange tre og vekstar. Ein natur det er lett å kome seg fram i saman med barn. Ein natur ein ikkje treng noko forkunnskapar for å vite kvar ein skal gå, og kvar ein endar opp. Ein natur som er tilrettelagt, med andre ord. Gjennom sitata kan ein tolke ut kva meining skogen har for kvinnene. Det vil igjen få føringar for i kor stor grad kvinnene ønskjer å nytte skogen. Informantane tillegg ikkje skogen ein positiv estetisk kvalitet. Den tette vegetasjonen gjer naturen både uframkomeleg og mørk. I sitata kjem det fram at skogen vert sett på som ein plass ein ikkje møter folk. Det medfører at skogen også er kjedeleg, og at ein ikkje kan finne på så mykje der. Konklusjonen vert at skogen ikkje har så mykje positivt meiningsinnhald for informantane. Som dei sjølve er inne på, kan dette skuldast eit syn på skogen som dei har med seg frå oppveksten, men det har også med livssituasjon og estetiske preferansar å gjere.

5.6 Lokalsamfunnet

I intervjuar freista vi på ulike vis å få kvinnene til å utdjupe sitt syn på natur, og kva preferansar dei hadde for bruk av natur. På spørsmål om kva dei tykte var fint, eller på spørsmål om å skildre naturen i området, kom kvinnene ofte inn på andre sider ved det området dei budde i. Dette kunne vere moglegheitene for ulike kurs- og fritidstilbod, eller meir tilrettelagde leikeområde for barna. Gjennom dei sitata eg har valt ut vil eg freiste å vise korleis samtalen utvikla seg frå natur til fritidsaktivitetar. I det første sitatet eg tek med, konstaterer kvinna at området ho bur i er ”grønt”, men det er ikkje naturen ho først og fremst fokuserer på:

Intervjuar: Ville dere si at det er mye skog eller...?

Informant: Ja vi har mye grønn natur... her er veldig grønt, og det er skog her også. Det er mange muligheter her i området, mange muligheter. Bibliotek, lege, butikker, eller.. alt er her. (Intervju 1)

”Alt er her”, seier kvinna. Alle tilboda og alternativa som ho har i nærområdet er like viktige for henne som dei landlege og grøne omgjevnadane ho har rundt seg. Ho har eit heilskapleg syn på området ho bur i.

I det neste sitatet frå ein annen informant er utgangspunktet eit klart spørsmål om å skildre uteområda. Kvinna er ikkje så oppteken av dette, og vel å snakke om fritidstilbod og alt som er tilrettelagt for at barn og vaksne skal kunne ha det kjekt:

Intervjuar: Kan du prøve å fortelle meg litt om [der informanten bur]. Hvordan det for eksempel ser ut ute?

Informant: Det er veldig bra i Groruddalen, veldig bra. Mange bra ting for barna, Furuset Forum, det er veldig bra for barna og der er det mange aktiviteter (...). I Furuset senter er det gym og trening og svømming for barna og for voksne. Mange bra ting. (Intervju 3)

Kvinna nemner spesielt Furuset Forum og Furuset senter. Dette er stadar der ein kan møte andre og vere sosial, samstundes som det er knytt til ulike aktivitetar. Denne informanten var ikkje den einaste som nemnde Furuset Forum i løpet av intervjuet. Det er tydeleg at dette er eit tilbod i lokalsamfunnet som er viktig for mange. For kvinna med det neste sitatet var Furuset Forum det første ho tenkte på når ho fekk spørsmål om å trekkje fram noko spesielt:

Intervjuar: Er det noe du synes er spesielt fint. I det området her, ute?

Informant: Ute... Furuset Forum er ganske greit for barna. Barna kan komme å spille håndball, og så de grønne arealene. Der finnes det mange leker tror jeg, jeg så på utsiden der. Jeg ser at barna leker der. Det er også veldig greit, med lekeapparater (...).

Intervjuar: Er det utearelar der du bor også? Hvor man kan sitte ute, og det er lekeapparater og sånn?

Informant: Ikke hos oss, men på Furuset Forum.

Intervjuar: Skulle du ønske at det var det der du bor?

Informant: Ja, jeg ønsker meg jo! Borettslaget vårt har ikke noe sånt. Det er noen lekeapparater der, men ikke så fine. (Intervju 4)

Desse sitata syner korleis kvinnene fokuserer på det dei tykkjer er viktigast, nemleg tilhøva for barna. Informantane tillegg tilrettelagde leikeplassar, og organiserte aktivitetar høg verdi. Med tanke på den livssituasjonen dei er i fell dette seg naturleg, men det har også noko med natursynet deira å gjere. Det kan knytast opp mot avsnitt 5.5, der det kom fram at kvinnene sin motivasjon for å vere ute var knytt til tilrettelagde område der dei kan møte på andre folk. Sitata viser at kvinnene fokuserer på det som er med på å gjere bruk av naturen meningsfullt for dei. Dei neste sitata er to lengre utdrag frå eit intervju med to kvinner. I det første utdraget er utgangspunktet korleis nordmenn nyttar naturen:

Intervjuar: Nordmenn er jo veldig opptatt av natur da! Eller synes de i alle fall selv. Hva forbinder dere med natur?

Informant1: Jeg tror ikke det gjelder nordmenn flest, bare de som har penger og har hytte drar ut av byen, ikke sant? Det er bare de som koser seg! Ikke de fleste som...

Informant2: De må ha muligheten til det, og ha bil til å kjøre her og der...

Informant1: Ikke sant! De som har hytte, og de som har penger og de som har bil, kan reise og kose seg litt på hytta. Eller de som bor der, som gjerne vil bo alene ute i skogen. Ellers er det ikke noen sånne steder som man kan gå, for eksempel et hyggelig sted, gå og kose seg og samtidig trene, ikke sant?

Informant2: Det jeg merket når jeg var i [heimlandet] i sommer er en sånn vanlig park. I en liten park, så hadde de styrketrening, sånn forskjellig, rundt i parken! Du trenger ikke å gå på Sats eller sånn, du kan bare gå i parken! Tidlig om morgenen når det ikke er så mange i parken, så pleier damene å gå der. Å trene litt, før dagen starter, og da er det koselig, barna leker...

Informant1: Ja det er mange store parker, mange trær, og mange fugler inne i bur. Folk går dit og de er mange, de trener sammen nesten. Uten å betale, for det er en park, ikke sant? Det er koselig, og de går dit og trener sammen. (Intervju 2)

Den eine informantene hevder at nordmenn dreg vekk frå folksame område, og til hytta når dei skal vere ute i naturen. Dette er ikkje noko som verkar tiltalande. Det er heller ikkje alle som har økonomi til å eige ei hytte, eller høve til å ta turen ut av byen. Det kvinna er oppteken av er ”noen sånne steder som man kan gå, for eksempel et hyggelig sted, gå og kose seg og samtidig trene”, som ho uttrykkjer det. Ser vi det i ljøs av resten av utdraget kjem det tydeleg fram at kvinnene føretrekkjer eit tilrettelagt område i nærleiken av der dei bur. Dei ønskjer seg ein park der ein kan vere sosial og samtidig gjere på noko, ein stad der det er meir organiserte aktivitetar.

Dette stemmer godt overeins med utsegnene i det førre avsnittet om skogen. Motivasjonen for å vere ute er knytt til eit tilrettelagt og folksamt område. Folk må gjerne drive med ein aktivitet der, som til dømes trening. Dette er ikkje noko som ein treng å reise langt unna for å kome til, det burde finnast i lokalsamfunnet. Det neste utdraget er henta frå det same intervjuet, og samtalen handlar om kva dei to kvinnene tykkjer er fint og ikkje så fint med naturen der dei bur. Dei tykkjer det er litt vanskeleg å svare på, og vi freistar å stille eit litt meir konkret spørsmål:

Intervjuar: Men det høres jo ut som du synes det er fint i skogen?

Informant1: Ja, ikke så fint, men. Egentlig liker jeg å gå i skogen, men også der det skjer lite grann, ikke sant?

Intervjuar: Liker du parker bedre enn skoger?

Informant1: Når jeg bodde i [ein liten by], var der en sånn dam, som alle kunne sykle og gå rundt, sånn som Sognsvann. [Ein dam] man kan sykle rundt, og sitte rundt og kose seg rundt. Hvis det skjer et eller annet slik at folk kan komme for å være der lite grann.

Informant2: Jeg synes det er veldig bra med den moskeen som er der [i småbyen]. Og jeg så i avisa at de skal bygge moské på Furuset. Det er veldig bra. Og med Trosterudklubben og.....det er bra for barna!

Informant1: Hvis der skjer noe slik at barna kan lære noe! (...) Det er så bra hvis det er noen steder som man kan gå både norske og utenlandske. På grunn av det synes jeg for eksempel dansekurs, eller andre kurs slik at man kan lære noe, voksne eller barn. Jeg synes barna er så viktige! Vi må tenke mer på dem, at de kan spille noe eller lære mer. (sukkar) Det er helt håpløst for vi gjør ikke noe for dem, synes jeg. (Intervju 2)

Dette siste utdraget er eit godt døme på korleis samtalande kunne bevege seg frå natur til fritidsaktivitetar. Sitata viser engasjement for at barn skal lære ting og utvikle seg, også på fritida. Med tanke på den livssituasjonen som kvinnene er i, er det naturleg at fokuset er på kva som er bra for barna, og korleis omgjevnadane best kan tilpassast dei.

Det siste sitatet i dette avsnittet kom mot slutten av ei samtale. Kvinna ville gjerne gje oss eit råd før vi avslutta intervjuet:

Informant: Jeg vil bare gi et råd. Fordi det er mange innvandrere, og mest pakistanske familier som bor her. Vi skulle hatt et lite kontor eller noe sånt, der barna kan lære å lese og skrive urdu.

Intervjuar: Å ja! En sånn liten skole eller et senter?

Informant: Ja, fordi bydelen betaler for lærere. Det er mange kvinner i Pakistan som har mye utdanning i urdu. Hvis man betaler, så kan barna lære å lese. De kan snakke urdu, men ikke skrive. (Intervju 3)

Sidan kvinna gjerne ville ta dette opp før samtalen var over, tolkar eg det til å vere viktig for henne. Det er lett å stille seg undrande til korleis ein samtale om natur, kan ende opp med eit råd om at barna i området treng å lære å lese og skrive urdu. Det same gjeld mange av dei andre sitata eg har valt ut til dette avsnittet. Korleis heng ulike kurs, ein moské eller ein treningshall saman bruk av natur og nærområde? For å forstå dette kan det igjen vere naudsynleg å freiste å tolke ut eit underliggjande meningsinnhald bak det kvinnene snakkar om.

Først og fremst viser sitata at det underliggjande meiningsinnhaldet natur og nærområde har for kvinnene, er knytt til barna og deira utvikling og velferd. Dei har heile lokalsamfunnet som sitt fokus, og skil ikkje ut naturen som noko for seg sjølv. Alt heng saman, og må fungere i kvardagen med tanke på den livssituasjonen kvinnene er i. Dei set pris på at lokalsamfunnet har alt ein treng. Frå transport, skule og bibliotek til aktivitetstilbod og andre gode som sikrar ein god oppvekst og utvikling for barna. Informantane sitt syn på det å vere i aktivitet, er ikkje berre knytt til store grøntområde der barna kan springe, sykle og drive med frileik. Det er like gjerne, om ikkje meir, knytt til det å bruke tida til det å lære noko nytt, noko konkret. Som urdu eller salsa. Det er difor vi like gjerne får Furuset Forum som svar når vi spør ”Kva tykkjer du er fint med områda her”, som nærleiken til marka eller at det er store område som barna kan utfalde seg på. På Furuset Forum kan barna delta i mange ulike aktivitetar, og lære seg noko nytt. Det ligg i lokalsamfunnet, og det gjev tilrettelagde aktivitetar. Det same vil ein moské, ein ungdomsklubb eller ein park kunne tilby. Eg har tidlegare vore inne på at kvinnene er opptekne av å vere aktive med gå- og sykkelturnar. Ser vi det i lys av sitata eg har teke med i dette avsnittet, er ikkje desse turane berre knytte til det å vere ute i naturen. Turane er kopla til andre aktivitetar, som gjev dei eit klart mål å gå til. Kvinnene knyter ein forbindelse mellom mange andre aktivitetar, og bruk av natur.

Noko anna som kjenneteiknar det kvinnene skildrar, er at det er stader der ein møter andre menneske. Informantane assosierer spørsmål om å skildre uteområde, og andre spørsmål om natur, til sosiale aktivitetar. Dermed så er fokuset på samveret med andre menneske, og korleis naturen rundt dei best kan tilretteleggjast for sosiale treff for alle i familien. Det er tydeleg at naturen og nærområda skal fungere som ein arena for sosiale og lærerike aktivitetar. I det neste avsnittet vil eg kome nærmare inn på denne samanhengen.

5.7 Det må skje noko

I det førre avsnittet viste eg at mine informantar var opptekne av at omgjevnadane deira i størst mogleg grad skal vere eit velfungerande lokalsamfunn. På spørsmål om å skildre natur eller kva dei likte best ute i naturen, fekk vi ofte skildringar av stadar der det skjedde aktivitetar både for læring og leik. Dette tolka eg som eit uttrykk for at dei kopla desse aktivitetane til det å vere ute i naturen. Det som motiverer kvinnene til å vere ute i naturen er at dei kan kombinere det med ulike aktivitetar og daglege gjeremål. Eg fokuserte også på at alt det kvinnene snakka om når vi bad dei om å skildre natur, var knytt til stader der dei kunne

møte andre menneske. Dei ønskjer at målet for turen skal vere ein plass der det skjer noko. I dette avsnittet vil eg gå nærmare inn på dette.

Eg har tidlegare slått fast at mine informantar er ivrige turgåarar. På spørsmål om kvar dei går, er det svært mange av dei som nemner Ikea som eit mål for turen. Vi spør denne informanten om å utdjupe kva betydning Ikea har for henne:

Intervjuar: Når dere går til Ikea, hender det at dere går inn på kafeen også? At du synes det er en positiv ting med Ikea, at dere kan gå inn?

Informant: Ja det er veldig positivt! Det er veldig bra når alle tingene er på ett sted. Det er også mat der. Jeg tenker at det er veldig positivt, og det er veldig hyggelig(...). (Intervju 14)

På Ikea er det både ein kafé, moglegheit for å handle og ein plass der barna kan leike. Når ho er ute og går tur er ho som regel saman med barna. Det same gjeld for fleire av kvinnene. Då er Ikea ein plass dei sjølve kan slappe av, og barna kan haldast i ande i eit leikerom, eller med mat på kafeen.

I dette utdraget frå ein annen informant har kvinna kome inn på at barna er veldig mykje ute og leikar, og er glade i å sykle. Det er ein aktivitet for heile familien, og målet er gjerne Ikea:

Informant: ... Jeg liker også å sykle.

Intervjuar: Hvor sykler dere da?

Informant: Noen ganger drar vi til Ikea, jeg og mannen min og så barna..

Intervjuar: Med sykkel?

Informant: Ja, med sykkel (...).

Intervjuar: Når dere drar på Ikea. Drar dere inn på Ikea og drikker kaffe, eller?

Informant: Nei.. vi går inne i Ikea, og vi *må* spise is (1er). Etter på vil barna ha mat, så vi spiser mat også. Og så kjøper vi noen ting (...).

Intervjuar: Går barna i ballrommet?

Informant: Ja! Noen ganger har vi ikke fått plass. Barna liker veldig godt å leke i ballrommet. Men noen ganger får vi plass [i ballrommet].. (Intervju 9)

Turen innom Ikea er først og fremst for barna si skuld, ikkje for at dei vaksne skal kvile seg og ta ein kaffi. Det er for å gjere noko saman med barna. Ete noko saman med dei, kanskje kjøpe noko til dei og la dei få leike litt. Det gjev sykkelturen eit mål med aktivitetar for barna.

Det er noko som motiverer til å dra ut på tur. Ein annen informant har ein liten baby som ho er mykje ute og trillar. Ho nemner også Ikea som eit mål:

Intervjuar: Kan du fortelle litt om de stedene du går aller mest, ute?

Informant: Mmm... Ikea!

Intervjuar: Hvorfor liker du så godt å gå til Ikea?

Informant: Det er bare 20 minutter eller noe sånt dit. Det er også et stort sted du kan hvile deg, og kjøpe masse ting hvis du trenger det, eller bare titte. Og du kan også finne noe å spise. Eller drikke kaffe...

Intervjuar: Er det andre steder enn Ikea, rundt her, du liker godt å gå til?

Informant: Jeg liker alle stedene som er rundt her, men Ikea er lettere.

Intervjuar: Ja for det er lettere å ta med barn, og man kan gå inn?

Informant: Ja! (Intervju 6)

Ikea er ein stad der ein både kan kvile seg og finne på noko. Kvinna nemner at Ikea er ”lettere”, og som vi ser av sitatet, har dette med livssituasjonen hennar å gjere. Det er ikkje alt for langt å gå før ein kjem til ein plass med fasilitetar. Kvinna kjem også inn på at ho har fleire moglege alternativ for kva ho kan gjere på Ikea. Ho presiserer at ho føretrekkjer å gå dit, og det er ikkje alltid ho går til Ikea for å gå inn. Det kan også vere for å sjå kva som skjer:

Informant: Vi går alltid til Ikea. Vi bare går, tar ikke bussen. Jeg liker ikke å ta buss til Ikea, eller til Alnabru. Vi går alltid!

Intervjuar: Går dere og så handler kanskje da, og så går tilbake..?

Informant: Noen ganger handler vi, noen ganger bare går vi dit.. for å se rundt der. (Intervju 6)

Slik sett kan Ikea fungere som eit landemerke for nærområdet. Det er ein del av runda dei går i det daglege. Ein annen informant legg vekt på nettopp dette:

Intervjuar: Når dere går på tur... hvor går dere da? Mest rundt på veiene, eller i skogen, eller?

Informant: Jeg går til Ikea. Bare en runde, tilbake til huset mitt. Det tar ca. en time rundt. Sammen med det yngste barnet mitt. (Intervju 1)

Ikea vert eit punkt som dei kan orientere seg ut i frå, og gjere seg kjende i området. Dei veit dei vil møte på andre menneske. Dermed kjenner dei seg trygge, og kan slappe av. Det skjer

noko på Ikea, akkurat som på dei andre stadane som vart nemnde i førre avsnittet. Dermed så kan det fungere som eit meningsfullt mål for ein tur ut. Dei fleste sitata eg har teke med, både i det førre avsnittet og i dette, omhandlar sider ved nærområda som kvinnene er nøgde med, og ser på som noko positivt i kvardagen. Eg vil gå vidare med sitat som uttrykkjer kva kvinnene saknar i kvardagen. I det første sitatet eg tek med, har vi spurt informanten om korleis ho skildrar nærområda der ho bur til kjentfolk i landet ho kjem frå: ”Jeg sier hele tida: Det skjer ikke noe i det hele tatt! Og så: Dere er så heldige, som bor der [i heimlandet]. For egentlig når vi går der, uansett hvor vi går, så koser vi oss.” (Intervju 2)

Det er ikkje naturen kvinna først og fremst tenkjer på når ho får spørsmålet. Ho tenkjer på at ho saknar stader der ho kan finne på noko. Det spelar ei mindre rolle korleis det ser ut i nærområdet, når det ikkje er tilrettelagt for at ein kan møtast og ha det kjekt i lag. Sitatet ovanfor er eit døme på korleis natur og nærområde handlar om det å vere saman med andre, og at det skal ”skje noko”. Det synet kjem også fram i dei tre neste sitata frå ein annan informant. Ho har tidlegare budd ein annan stad i Noreg:

I [småbyen] gikk man bare i ti minutter, og så var det natur! Det var veldig fint! Det var vanskelig på vinteren, men sommeren var veldig, veldig fin. [Eit historisk område] var veldig bra. Jeg har masse bilder fra [det området], men det var ingen folk der! (...) Det var ingen folk der som man kunne snakke med. (Intervju 10)

Etter å ha budd ei god stund i Groruddalen vitja ho denne småbyen att, og kunne konstatere at mykje hadde endra seg. Noko hadde likevel stått stille, det var framleis ikkje så mykje som skjedde ute i naturen: ”Jeg så at etter ti år var [småbyen] veldig forandret. Veldig, veldig mye forandret (...). Masse folk og masse butikker, men fortsatt er naturen tom for folk!” (Intervju 10) Litt etterpå samanfattar kvinna korleis ho oppfattar naturen: ”Naturen er veldig pen, men der er lite folk!” (Intervju 10)

Informanten har vaksne barn, og arbeider utanfor heimen. Fokuset hennar er likevel ganske likt det mange av dei yngre kvinnene har. Dei ønskjer å ta i bruk naturen til ein sosial møteplass saman med familie og venner. Skal dei snakke om natur er det mest nærliggjande for kvinnene å snakke om kva dei kan gjere der, og saman med kven. Sitata uttrykkjer endå klarare enn sitata frå avsnittet om lokalsamfunnet, at natur utan noko slags form for sosial ramme ikkje er så motiverande å ta i bruk.

Korleis ønskjer kvinnene då at det skal sjå ut rundt dei? Korleis skal det vere for at ein skal kunne møte andre menneske, og ha det kjekt i lag? Eg har allereie vore inne på dette i punkt

5.6. Det er til dømes viktig med stader der ein kan drive med organiserte aktivitetar, og at ein kan finne det ein elles treng i lokalsamfunnet. Dette fører til at informantane også oppheld seg i nærområda sine, og brukar naturen.

I det neste utdraget eg tek med snakkar to kvinner om kva dei saknar i nærområdet sitt, og referer til heimlandet for å forklare kva dei meiner:

Informant2: Det er mye grønt og parker her, men de parkene er ikke så bra synes jeg.

Intervjuar: Kan du si noe om hvorfor?

Informant2: I hjemlandet vårt har hvert område en egen park. De har et sånt tivoli. Hvert sted har et sånt tivoli. Det er alltid på, du kan gå dit når som helst (...).

Intervjuar: Tenker du at det er viktig at det skjer noe i den parken?

Informant2: Mmm mm.

Informant1: Folk kommer og sitter på gresset der. Mange som leker med masse forskjellig. Hver by har en to-tre sånne [parker]. Folk kommer og sitter ved siden av hverandre!

Informant2: Man trenger ikke dra så langt som til Tusenfryd for å ha det litt gøy.

Intervjuar: Men det fins jo parker i sentrum hvor der er mange mennesker?

Informant2: Ja, for alle drar til byen, men hvis du skal være her i området, så har du ikke noen aktiviteter. Så alle bare drar til byen. For å ha det litt morsomt. (Intervju 2)

Kvinnene konstaterer at det er grønt rundt dei, men det er ikkje eit type område dei trivst så godt i. Den eine informanten refererer til parkar som har eit slags tivoli. Dei saknar eit tilrettelagt grøntområde der det er noko ein kan samle seg rundt. Eit område der ein kan sitje ved sidan av kvarandre, som den eine kvinna legg vekt på. Det neste utdraget er frå det same intervjuet, og den eine kvinna blir spurt kva ho skulle ønskje vart endra med området der ho budde:

Intervjuar: Hvis dere var politikere, hvis dere fikk bestemme, hva ville dere gjort med området her?

Informant: Kanskje man kunne laget en sånn fin park et sted? I hvert område? En park med mer aktiviteter (...) sånn at barna kan samle seg og kose seg. (Intervju 2)

Det er viktig at parken er i nærleiken slik at dei som bur i området har ein klar møteplass. Ikkje minst er dette viktig for barna, som treng plassar der dei kan finne på ting saman med

andre. Det same fokuset ser vi i det neste sitatet. Dette er frå ei kvinne som har vaksne barn, men som ofte passar barnebarnet sitt :

Intervjuar: Gressområdene ute her, er det bare gress eller tenker du på det som park?

Informant: Nei, vi kan lage en park også. Gressområdene er ikke noen parker! Sånne fine [parker]. Som jeg sa: Det mangler litt, og [vi bør] gjøre noe med det. (...) hvis vi lager noen parker, et sånt fint sted (...) bruker penger og lager et sånt fint sted, så kan barna komme og leke der (...). Vi kan lage området fint og mer trivelig. (Intervju 5)

Eit område med grasplenar er ikkje nok. Det er ikkje ein park. Ein park er meir tilrettelagt, eit parkområde er ”fint og mer trivelig”. Det er ein stad der barna kan leike. I dei neste sitata frå ein annan informant, kjem dette endå meir fram. Vi spør kvinna kva type landskap ho likar best. Ho får fleire alternative landskap å velje mellom:

Informant: Parker.

Intervjuar: Hvorfor det?

Informant: Det er bra fordi alle kan sitte der og prate..rolig.

Intervjuar: Tenker du fordi det er sosialt?

Informant: Ja.

Intervjuar: Og ikke så mye bråk?

Informant: Ja... og trygt for barna. I byen kommer det biler og busser, og man blir redd for barna. (Intervju 3)

Ei viktig side ved parken er altså at det er eit område som er tilrettelagt for å vere ein møtestad. Det er ein plass det er opplagt å gå til. Ein treng ikkje å lure på kva dette området kan brukast til. Dermed vert det eit område som fleire menneske vil oppsøkje. I motsetning til eit mindre tilrettelagt område som skogen, der det vil vere meir tilfeldig om ein møter på nokon eller ikkje. I ein park veit ein at ein vil møte folk. Ligg den i nærleiken av der ein bur, vil ein også møte naboane sine der og verte kjent med dei. Parken er altså ein arena for å vere sosial, og verte kjent med dei som bur i nærleiken. Sist, men ikkje minst, er det eit område som er trygt for barna, og det medfører at ein kan slappe meir av.

Eg tek med eitt sitat til som eg tolkar til å leggje mykje det same meningsinnhaldet i natur. Denne informanten blei også spurt om kva landskap ho likte best av fleire alternativ: ”Alt! Jeg er veldig glad i alt. Parker er veldig bra også. Sitte sammen med barna, bli kjent med andre naboer.” (Intervju 13) Denne kvinna trekkjer også fram parkar som eit ideelt område. Fordi

det høver seg best for barna, og fordi det er ein type natur ein kan nytte som ein sosial møtestad.

Tidlegare i kapittelet har eg vore inne på at kvinnene er ivrige turgåarar. Noko anna kvinnene har til felles er at dei føretrekk å gå tur saman med andre, og dei vil helst ha eit klart mål med turen. Dei vil gjerne at målet skal vere ein plass der det skjer noko. Som vi ser av utsegnene ovanfor, er eit ideelt mål ein park med aktivitetar for barna, med fine område å sitje og slappe av i. I ei av utsegnene ovanfor snakkar informanten om eit slags tivoli. Tivoliet er ein naturleg del av det som kvinna oppfattar som ein park. I dei fleste sitata kjem det fram at aktivitetar for barn, er ei sentral side ved eit uteområde som skal motivere for bruk. Det er ikkje urimeleg å tenkje seg at det er slike tilrettelagde aktivitetsområde dei har i tankane. Det same synet kjem iallfall fram i desse sitata frå to andre kvinner som vart intervjuja saman. Dei vart spurt om kva natur dei likte best, og svarte at mange av dei alternativa dei fekk var vakkert, men:

Informant1: ..men, i Oslo trenger vi en liten park. Vi har ikke plass til barna... [Vi trenger en] aktivitetsplass (...) noen store lekeplasser...

Informant2: ...Store lekeplasser. Samme som Tusenfryd. Det er så langt fra Oslo. [Vi trenger] en plass som Tusenfryd. En til!

Informant1: En liten plass! (Intervju 9)

Naturen er vakker, men meining får det først når det er noko å gjere der, særskilt for barna. Skog og meir urørte område, er ikkje funksjonelle for kvinnene i deira kvardag. Kvinnene treng noko som dei kan gå til og ta i bruk, utan at det er knytt til stress eller utryggleik. Ein park med eit aktivitetsområde for barna er tilgjengeleg, definert og eit område som dei føler dei meistrar. Då vert det lettare å føle seg trygg i forhold til barna.

Eg tek til slutt med eit lengre utdrag frå ei kvinne som uttalar seg om naturen i Alna. Vi spør kvinna kva ho ville ha framheva som typisk for området. Gjennom dette spørsmålet kjem det fram kva ho saknar:

Intervjuar: Hvis du fikk ta ett bilde av det området her, som er veldig typisk, hva ville du valgt da?

Informant: Gransdalen.

Intervjuar: Hvorfor det?

Informant: Det er åpent på en måte, mye gress og en del trær. Ikke så tett bebygget, og veldig kjent for mange.

Intervjuar: Ja akkurat. Er det mange som sitter der og bruker området, eller er det mest folk som går i gjennom?

Informant: Folk går igjennom. De sitter ikke og bruker det, men går igjennom.

Intervjuar: Så der er det jo egentlig et potensiale med et svært område hvor man kunne gjort noe fint?

Informant: Ja, mm, jeg kunne tenke meg en sånn park. En veldig park, der. Det kunne ha hjulpet mange av de eldre som ikke beveger seg særlig mye. Men til Gransdalen kunne de sikkert dra. Hvis det var litt penere, litt finere, litt mer tiltrekkende. Tydelig ”her er en park”, ikke bare et friområde, ikke bare gress, ikke bare grønt, men det er en park! (Intervju 7)

I fleire av sitata etterlyser kvinnene eit meir tilrettelagt nærområde. I det siste sitatet vert det også spesielt framheva at dette er viktig for eldre menneske. Eg har vist i avsnitt 5.5 at mine informantar ikkje er så fortrulege med skogen. I dette avsnittet (5.7) kjem det dessutan fram at dei føretrekkjer parkar og område som er tilrettelagde først og fremst for barna, men også fordi dei sjølve kan setje seg ned og vere sosiale. I avsnittet om skogen var eg også inne på at kvinnene ikkje fann skogen så estetisk tiltrekkjande. Ein tiltrekkjande natur er knytt til ein park, eit område som er tillaga for at det skal vere tilgjengeleg og ukomplisert å bruke. Fleire av sitata eg har teke med her i avsnitt 5.7 kan tyde på at den type natur som kvinnene set aller mest pris på, saknast i Groruddalen. Ikea har fått ei viktig rolle som møteplass, landemerke og eit sentrum for aktivitet og liv. Det er ikkje berre eit møbelvarehus. Det er ein stad der det skjer noko. Ikea, og dei andre stadane som kvinnene nemner, gjev inntrykk av å vere ei erstatning for den parken dei saknar i nærområdet sitt. Eit mål å gå til eller sykle til, der det skjer noko som ein kan samle seg om.

5.8 Oppsummering

I dette kapittelet har eg først lagt fram informantane sin livssituasjon og kvardag. Begge delar ber preg av eit hovudfokus på barn og familie. Nokre er også opptekne av meir utdanning, og å skaffe seg arbeid. Kvinnene går mykje på tur, og nokre set også pris på sykkelturar. Dei er svært medvitne rundt korleis dei kan betre den fysiske og psykiske helsetilstanden gjennom å vere aktive ute i naturen. Informantane føretrekkjer å gå på turveggar, og på fortaua rundt bustadområda. Dei likar seg ikkje i skogen, og tykkjer den er folketom, litt skummel og estetisk lite tiltrekkjande.

Informantane sin bruk av natur er knytt til eit velutbygd lokalsamfunn med mange aktivitetar og tilbod, kanskje spesielt for barna. Dei knyter ulike tilbod i lokalsamfunnet til gå- og sykkelturar, og desse tilboda gjev dei ei drivkraft og eit mål for turane. Vidare kjem det fram at informantane ønskjer å opphalde seg i naturskjønne område der dei kan møte andre menneske, og vere saman med familien. Dei tykkjer lyse, opne område med litt tre og gjerne eit vatn er tiltrekkjande å opphalde seg i. Dei uttrykkjer vidare at dei likar parkar med aktivitetsområde for barna svært godt. Ein slik type natur vil innfri dei estetiske preferansane kvinnene har, men også vere eit fint mål for ein gå- eller sykkeltur. Det er også ein stad der ein kan kome i kontakt med andre menneske. Informantane sitt syn på natur viser at dei har preferansar for ein tilrettelagt natur der det skjer noko. Dette kan vere noko å samle seg rundt, og aktivisere seg med. Det kjem også fram av datamaterialet at informantane saknar eit slikt tilbod i Groruddalen. Fokuset på Ikea og Furuset Forum som kjem fram i sitata, kan tolkast som ei erstatning for eit meir tilrettelagt område der det er aktivitetar for barn og vaksne. Informantane kan kome seg til desse sentra på tilrettelagde turveggar, der er aktivitetsområde for barna og dei kan møte andre menneske. Det vert eit klart mål for dei gå- og sykkelturane informantane har i kvardagen.

6 Friluftslivet si betydning i kvardagen

6.1 Innleiing

I dette kapitlet relaterer eg først mine funn til funna i tidlegare forskning. To felles hovudtrekk merkjer seg ut: Eit fokus på ein tilrettelagt natur, og naturen sin funksjon som sosial møteplass. Desse likskapane tek eg med meg vidare i kapitlet. Eg nyttar både det teoretiske perspektivet escape, og bidraga frå tidlegare forskning for å fortolke og diskutere rundt dei to hovudtrekka. Eg trekkjer til slutt også inn den samfunnsmessige relevansen som eg la fram i innleiinga.

6.2 Nokre fellestrekk

Hovudfokuset i tidlegare forskning har vore på å samanlikne naturbruken og naturpreferansane til ulike etniske folkegrupper. Eg har ikkje samanlikna ulike folkegrupper, eg har teke føre meg ei samansett gruppe av innvandarkvinner. Likevel kan eg sjå likskapstrekk mellom mine funn, og dei funna som har kome fram i tidlegare forskning. Første artikkelen eg la fram i kapittel tre fokuserte på kva meining ulike etniske folkegrupper tilla skogområde. Forfattarane fann skilnader mellom etnisk majoritets- og minoritetsgrupper. Særskilt den afroamerikanske minoritetsgruppa såg ikkje på skogen som så trygg, som dei anglo- og latinamerikanske gruppene gjorde (Virden og Walker 1999). Mine informantar uttrykkjer synspunkt som kan stemme overeins med det den afroamerikanske gruppa meiner. Kvinnene er skeptiske til skogen. Dei føler seg ikkje trygge, og er usikre på kva dei møter der.

Eit anna funn i Virden og Walker sin studie er skilnaden mellom etniske folkegrupper i å oppfatte skogen som tiltalende ("pleasing"). Etniske minoritetsgrupper såg på skogen som mindre tiltalende enn majoritetsgruppa (Virden og Walker 1999). I kapittel fem i oppgåva mi kjem det fram estetiske vurderingar som direkte og indirekte fortel oss at skogen ikkje er ein attraktiv plass å opphalde seg. Skogen er ikkje lys og open nok, og gjev ikkje kjensla av frisk luft og trivelege omgjevnader.

Virden og Walker sin studie viser at alle etniske gruppene har det til felles at dei ønskjer naturen skal vere ein stad å dele opplevingar ("a place to share experience"). Studien viste også at kvinner i større grad enn menn var opptekne av at naturen skal vere ein stad å vere

saman med nære venner og familie (Virden og Walker 1999). Det sosiale aspektet er altså noko dei fleste av deltakarane i Virden og Walker sin studie framhevar, men i større grad av kvinnene. Fokuset på det sosiale er gjentakande også i mine funn. Dette kjem mellom anna fram i utsegnene om skogen, og i det dei fortel om det dei ønskjer å gjere ute i naturen. Nokre gonger vert synet på natur som ein arena for sosiale møter uttalt direkte. I mitt datamateriale vart dette også uttrykt i utsegnene kvinnene har om parkar, som er den type natur dei likar best. I Johnson mfl. sin studie fann dei ut at etniske minoritetsgrupper i mindre grad enn den etniske majoriteten har vitja villmarksområde, og desse minoritetsgruppene var også i mindre grad interesserte i å vitje eit slikt område i framtida (Johnson mfl. 2004). Dette støttar opp om det inntrykket som Virden og Walker (1999) gjev, og dei funna som Gentin (2006) og min studie har. Shinew mfl. ser i sin studie på ulike aktivitetspreferansar i parkar. I denne studien fann dei skilnader i aktivitetspreferansar mellom angloamerikanarar og afroamerikanarar. Angloamerikanarar var meir opptekne av det Shinew mfl. omtalar som naturbaserte aktivitetar, medan afroamerikanarar hadde eit større fokus på sport og sosiale aktivitetar (Shinew mfl. 2004). Fokuset på sport og sosiale aktivitetar kan også relaterast til dei funna eg har i min studie. Fleire av sitata viser at dei er opptekne av trenings- og aktivitetsområde for både barn og vaksne i parkar. Dette var ein type aktivitetar som for mine informantar høyrde saman med det å vere ute i naturen.

Det desse utdraga av tidlegare forskning og mitt datamateriale gjev eit inntrykk av, er eit større fokus på konkrete aktivitetar og sosiale møter, enn på naturen i seg sjølv. Gentin (2006) finn mykje av dei same preferansane i sin studie. Informantane frå etniske minoritetsgrupper likar betre ein meir tilrettelagt natur, og har mest fokus på å få vere ute i naturen uforstyrra saman med venner og familie. I kapittel fem kjem det fram sitat som kan tolkast som eit uttrykk for at naturen skal vere ei kulisse for sosialt samvere, slik Gentin (2006) også viser i sin studie. Naturen er viktig så langt den gjev dei rette omgjevnadane for aktivitetar og sosiale møter.

Det er altså fleire likskapar mellom mine funn og tidlegare forskning. Eg vil no gå vidare med å vise korleis den teorien eg har lagt fram i kapittel fire, kan gje eit alternativt perspektiv til kulturforklaringar på desse samanfallande funna. Teorien om escape kan gjere det mogleg å tolke funna ut frå eit kvardagsperspektiv, og sjå etniske minoritetar sitt friluftsliv i lys av erfaringar og behov som kan vere sams for svært mange menneske.

6.3 Naturbruk som avbrekk frå kvardagen

I kapittel fem freista eg å leggje fram korleis utgangspunktet for kvinnene sin bruk av natur er sterkt relatert til barna, familien og arbeidssituasjon i eller utanfor heimen. Eg tek med tre dømer frå datamaterialet som illustrerer kvardag og livssituasjon. Det første sitatet kjem frå ei ung kvinne som ser framover, det andre frå ei litt eldre kvinne som ser tilbake på ei periode i livet prega av mange utfordringar. Det tredje sitatet illustrerer korleis ein kan oppleve at dei planane ein legg for framtida, kan endre seg og ta andre vegar enn det ein har tenkt. Gjennom det første sitatet skimtar vi korleis livsplanar er ein del av medvitet i kvardagen:

Intervjuar: Hva liker du å gjøre i fritiden?

Informant: Før var det venninner og lekser (...). Nå er det sammen med babyen hele tida, lage mat, husarbeid og sånn..

Intervjuar: Rekker du å treffe venner og sånn nå?

Informant: Nei. De går på skolen og sånn. To av dem er gravide da, venninnene mine, jeg bare: Neste år er det min tur og dere skal være hjemme, og jeg skal være på skolen! (ler) (Intervju 13)

Det andre sitatet viser korleis enkle spørsmål om familie og livssituasjon, kan gje korte svar som seier mykje om livet til informant. Det er lett tenkje seg at livet til denne kvinna i større grad har vore prega av rutinar og plikter, enn høve til å ta omsyn til egne behov:

Informant: Jeg har tre store barn. Sønnene mine bor hjemme, dattera mi er gift.

Intervjuar: Og sønnene dine, jobber de?

Informant: Ja, de jobber ja.

Intervjuar: Har du mann?

Informant: Nei, jeg er enke.

Intervjuar: Er det lenge siden mannen din døde?

Informant: Ja, han døde i 1995.

Intervjuar: Så du har vært alenemamma du da?

Informant: Ja... det er vanskelig, men det går. Jeg har ingen familie her, det er bare jeg og barna.

Intervjuar: Har du jobbet?

Informant: Nei, jeg har bare vært husmor.

Intervjuar: Har du venner eller venninner her på [der informanten bur]?

Informant: Nei, ingen. (Intervju 11)

Det siste sitatet viser ei kvinne som har hatt planar om å gå på skule og skaffe seg jobb. Sjølv om det å vente på personnummer kan vere ei særeigen erfaring, er det eit døme på korleis det å oppleve at livet ikkje går etter planen kan vere vanskeleg:

Jeg ventet ni måneder på å få personnummer. Ni måneder bare hjemme! Det var veldig vanskelig, og etterpå ble jeg gravid og... nei jeg hadde ikke tid til å gå på skole, jeg hadde ikke jobb. (Intervju 6)

Gjennom å spørje informantane spørsmål om deira daglege liv, kan ein få fatt på informasjon som avdekkjer det Cohen og Taylor (1992) omtalar i si bok. Desse tre døma frå datamaterialet kan vise korleis livsplanar kjem inn i måten informantane omtalar kvardagen sin på. Rutinar, og særleg script, kan vere så sjølvsgade at ein ikkje uttrykkjer dei direkte i samtalar. Desse erfaringane er noko som kan kome fram mellom linjene. Om ein ikkje får følgje planane som ein hadde tenkt, eller har mange plikter og få høve til å få avlastning, er det mogleg å tenkje seg at ein opplever eit ubehag i kvardagen, slik Cohen og Taylor (1992) skildrar det. Livet får ikkje den utviklinga, eller eit nytt påfyll, som er naudsynleg for å få eit refleksivt sjølvmedvit til å falle til ro. Dei tre kvinnene er i ulike situasjonar, men har ei felles erfaring med korleis plikter og ansvar i kvardagen legg rammer for tilvere. Cohen og Taylor (1992) la til grunn i sin teori at menneska kjenner på eit ubehag om livet på ulike vis vert for fastlagt. Menneska har eit grunnleggjande behov for å skape sin eigen identitet, men dette må gjerast ved å skape ein distanse til den kvardagen ein har rundt seg. Alle må tilhøyre noko, men vi må også ha ein distanse til det fundamentet vi har i livet (Cohen og Taylor 1992). Cohen og Taylor legg også vekt på at dette ikkje skjer på synlege måtar: "Their fights against reality are rarely frontal assaults, running battles or planned campaigns. They are more often interruptions in the flow of life, interludes, temporary breaks, skirmishes, glimpses of other realities." (Cohen og Taylor 1992: 45).

Ein måte tolke informantane sin bruk av natur er som eit slikt midlertidig avbrekk, eller lite opphald i det som elles pregar kvardagen deira. Gåturen er eit høve til å gjere noko aktivt sjølv for å skape eigen identitet, og gje ein distanse til pliktene i heimen og på jobben. Eit avbrekk frå livsplanar som vert prega av rutinar, eller ikkje utviklar seg som ein hadde tenkt. Ein kan få avstand til kjensla av at alt repeterer seg. Scripta som plasserer ein i dei same

situasjonane i kvardagen, og som ein opplever igjen og igjen. Eit lite høve til å sleppe unna og vere saman med til dømes venninner, som desse sitata frå to ulike intervju viser:

Om sommeren går vi også ut fra klokka seks til klokka åtte. Vi må ha to timer, jeg går ut sammen med en venn. Hver dag på tur. Fra klokka seks til klokka åtte. (Intervju 1)

Jeg går på tur. De siste årene, har jeg vært ute hele tida, nesten. Jeg har en liten baby, som ikke vil være inne (ler). Vi er ute hele tida. Jeg går på tur med venninnene mine og... vi treffest og snakker. Vi går sammen (...). Jeg jobber ikke heller de siste årene, jeg har mye tid til å være ute. (Intervju 4)

Når naturen har denne funksjonen i kvardagen, vert lett tilgang på naturområde ein viktig kvalitet ved der ein buset seg. Det er mange sitat i kapittel fem som syner kor opptekne informantane er av nettopp det. Moglegheitene som naturen kan gje er viktig for mine informantar. Formålet med å nytte naturen kan vere naturopplevinga i seg sjølv, men det viktigaste er kanskje den rolla naturen spelar som ei kjelde til forandring i tilvere. Difor vert det viktig å ha naturen lett tilgjengeleg. Ifølgje Cohen og Taylor (1992) kan det å ha høve til å skape endring i tilvere, vere med å skape ein eigen identitet:

Informant: (...)Det er viktig for oss..

Intervjuer: Ja? Å være ute?

Informant: Ja, jeg liker veldig godt å være ute og se på naturen(...). Jeg liker grønne miljø(...).

Informant: Jeg liker ikke å bare være hjemme.. å bli trist.. men ute er det bedre. Særlig om sommeren.. (Intervju 6)

Informanten uttalar at det er viktig for menneska å vere ute. Kvinna sjølv knyt det til å ha ei god psykisk helse. I førre kapittel vart informantane sin bruk av natur lagt fram som mellom anna eit medvit rundt fysisk og psykisk god helse. Analysert ut frå sidene ved tilvere som Cohen og Taylor (1992) legg fram, kan bruk av natur handle om å skape denne avstanden som er så naudsynleg for ei kjensle av at ein sjølv aktivt er med i eige liv, og at livet ikkje er redusert til plikter og rutinar. Kvinnene sin bruk av natur vert ein kontrast til det dei elles erfarer. Det gjev ein ny setting, ein ny aktivitet, eit nytt innhald. Eit aktivt val i eit tilvere ein kan oppleve som fastlagt. Det er, som Cohen og Taylor (1992) skildrar det, ikkje i dei store handlingane dette kjem til uttrykk. Det er i dei små mellomspele eller opphalda i forhold til det som elles er dominerande i livet at menneska kan skape ein eigen identitet. For mine informantar kan dette kome til uttrykk i måten dei nyttar naturen på. I tidlegare forskning kjem ikkje denne funksjonen til naturen fram. Dette kan skuldast både metode og teoretisk fokus i

tidlegare forskning. Kvantitative metodar kan ikkje gje ein dei detaljane frå dagleglivet som kvalitative intervju kan. Fokuset på å leite etter skilnader mellom etniske grupper, og tolke det som uttrykk for ulike kulturar, kan skugge for dei opplevingane og erfaringane som er felles for alle. Dette endrar ikkje på det faktum at tidlegare forskning finn at ulike etniske folkegrupper svarar ulikt på same spørsmål. Mi tolking kan derimot vere eit argument for at kvalitative metodar i større grad kan gje data som gjev eit anna utgangspunkt for å analysere bruk av natur. Dette kan vere ei kilde til å fokusere på det som er felles for alle menneske, og ikkje særeigne erfaringar ut ifrå ulik kultur. Eg vil i neste avsnitt gå vidare med å utdjupe korleis det teoretiske perspektivet escape, kan gje kunnskap om mine informantar sin bruk av og syn på natur.

6.4 Natur som friområde

Cohen og Taylor (1992) legg til grunn i sin teori at livet må innehalde både eit fastlagt fundament for å finne samanheng og meining, men også høve til å handle på trass av dette fundamentet. Livsplanar, rutinar og script kan medføre ei kjensle av repetisjon og ufridom i livet. Desse kjenslene kan ein finne ei løysing på, iallfall for ei stund. Ein må sleppe unna, og ein måte å gjere dette på er å ty til friområda. Desse områda er karakteriserte av den løysinga dei gjev på kjensla av ufridom: ” They all share a similar escape meaning: they are routes out. They also share a peculiar tension between the known and the unknown, the safe and the dangerous, the innovatory and the conventional.” (Cohen og Taylor 1992: 114). Friområda har ei spenning mellom noko ein kjenner godt, og ein kime til noko nytt.

Naturen kan gje mine informantar eit avbrekk i tilvere, men naturen kan også vere meir enn berre eit avbrekk. Den kan tolkast som eit friområde, slik Cohen og Taylor (1992) skildrar eit slikt område. Særprega som kjenneteiknar eit friområde får konsekvensar for kva type natur som er eigna til dette formålet. Informantane viser klare preferansar for kva slags type natur som gjev den rette balansen mellom spenning og avslapning, det kjente og det ukjente. Eg har i kapittel fem vist at skogen er ein altfor ukjent natur for mine informantar:

Intervjuar: Du sa at du liker å gå inne i skogen?

Informant: Ja, ja...(…) men jeg vil gjerne ha med meg en to-tre folk...(…) ikke alene. Jeg vil helst ikke alene (...).

Intervjuar: Vi har snakket med flere som ikke liker å gå inne i skogen.

Informant: Ja, det er fordi de ikke kjenner til hva som er inne i skogen (ler). De er redde, tror jeg. Derfor sa jeg at det er best med en to-tre stykker når man går igjennom skogen, og gå om dagen (...). Det er trygt, det er ikke noe farlig egentlig. (Intervju 5)

Denne informanten forklarer at mange ikkje kjenner til kva som er inne i skogen. Dette fører til at ein let vere å bruke denne naturen. Det kom også fram i kapittel fem at skogen ikkje er estetisk tiltrekkjande. Skogen er dermed ikkje ein type natur som eignar seg som friområde for informantane. Den rette kombinasjonen er eit grønt og naturskjønt område, men det må vere ope og lett å ta i bruk (utgangspunktet for denne samtalen, er at kvinnene vert spurt om dei tykkjer det er fint ute der dei bur):

Informant1: Ja...men det er ikke plass ute til å gå tur..

Intervjuar: Det er ikke noe plass til å gå på tur der?

Informant1: Nei, bare på veien til Ikea og tbanestasjonen.

Informant2: Det er tett [der informant1 bur], jeg ser også at det er tett der.[Der ho sjølv bur] er et veldig koselig område(...) åpent med fortau, brede fortau, jeg går på tur der(...). Det er romslig.

Intervjuar: Men [der informant1 bur] er mer tett?

Informant2: Ja! (Intervju 9)

”Romsleg” og ikkje for ”tett” er viktige eigenskapar for eit slikt område. Dette kan tolkast som både ei estetisk og praktisk vurdering. Det må også innehalde nokre fleire velkjente faktorar som gjer det eigna for bruk:

Intervjuar: Er det noe du synes er spesielt fint. I det området her, ute?

Informant: Ute... Furuset Forum er ganske greit for barna. Barna kan komme å spille håndball, og så de grønne arealene. Der finnes det mange leker tror jeg, jeg så på utsiden der. Jeg ser at barna leker der. Det er også veldig greit, med lekeapparater (...). (Intervju 4)

For å kunne sleppe unna må altså naturen ha den rette kombinasjonen av tilgjengelegheit og kjente element som fortel ein kva ein skal gjere der, men samstundes med ”grønne areal” som sitatet ovanfor uttrykkjer det. Friområda vert skildra som stader samfunnet har skapt nettopp til det føremål å vere ein stad ein kan fjerne seg frå det ein elles erfarer i kvardagen. Ein sentral del av friområda er rolla dei har som ”aktivitetsenklavar” (Cohen og Taylor 1992). Mine informantar knyter denne funksjonen saman med natur:

Informant2: Det jeg merket når jeg var i [heimlandet] i sommer er en sånn vanlig park. I en liten park, så hadde de styrketrening, sånn forskjellig, rundt i parken! Du trenger ikke å gå på Sats eller sånn, du kan bare gå i parken! Tidlig om morgenen når det ikke er så mange i parken, så pleier damene å gå der. Å trene litt, før dagen starter, og da er det koselig, barna leker...

Informant1: Ja det er mange store parker, mange trær, og mange fugler inne i bur. Folk går dit og de er mange, de trener sammen nesten. Uten å betale, for det er en park, ikke sant? Det er koselig, og de går dit og trener sammen. (Intervju 2)

Desse skildringane av natur viser korleis den kan opplevast som eit friområde. Miljøet må då opplevast som trygt, ope og tilgjengeleg, men samstundes vere ei kjelde til nye opplevingar og forandring. Cohen og Taylor (1992) legg fram friområda generelt som ein stad der ein kjenner seg heime, og ikkje treng å tenkje over kva ein driv med. Dette oppnår informantane i den naturen som vert skildra i desse sitata, og andre sitat i kapittel fem. Det kom også fram av kapittel fem at informantane saknar ein slik type natur i Groruddalen. Dei ønskjer å vere ute i naturen, men dei vil gjerne at det skal gå føre seg noko der også. Å gå ein tur til eit mål der det er ein tilrettelagt natur med aktivitetar for både barn og vaksne er ideelt. Fråveret av denne kombinasjonen medførte at mellom anna Ikea vert ei mål for ein gåtur eller ein sykkeltur. Ikea er ei slags aktivitetsenklave for informantane:

Intervjuar: Kan du fortelle litt om de stedene du går aller mest, ute?

Informant: Mmm... Ikea!

Intervjuar: Hvorfor liker du så godt å gå til Ikea?

Informant: Det er bare 20 minutter eller noe sånt dit. Det er også et stort sted du kan hvile deg, og kjøpe masse ting hvis du trenger det, eller bare titte. Og du kan også finne noe å spise. Eller drikke kaffe...

Intervjuar: Er det andre steder enn Ikea, rundt her, du liker godt å gå til?

Informant: Jeg liker alle stedene som er rundt her, men Ikea er lettere.

Intervjuar: Ja for det er lettere å ta med barn, og man kan gå inn?

Informant: Ja! (Intervju 6)

Dette valet er "lettere" for informanten, sjølvsagt på grunn av livssituasjonen, men også fordi det oppfyller krava til å vere eit friområde, slik Cohen og Taylor (1992) definerer det. Som eg har vist, er ikkje skogen eigna til ein slik type bruk. Til det er den for ukjent, og ueigna grunna både skogen si fysiske framtoning og mangelen på sosialt liv. Den skapar meir arbeid for sjølvmedvit, enn den gjev høve til å sleppe unna. Ser ein naturen i ljøs av at den skal

fungere som eit friområde, så er det mogleg å få ei djupare forståing for kvifor skogen ikkje er ein tiltrekkjande natur. Den rommar ikkje det mine informantar treng for å sleppe unna kvardagen. Eit friområde skal medføre avslapping og tryggleik, men samstundes vere ein stad som rommar noko nytt. Dette kan ein oppleve i ein meir tilrettelagt natur, som parkar. Informantane finn ikkje dette i nærleiken av der dei bur, difor søker dei etter dette andre stader. Furuset Forum og Ikea kan tolkast som erstatningar i nærområda for dei aktivitetsområda ein park kan tilby.

Noko som går att i tidlegare forskning, er funn som tilseier at etniske minoritetar har høgare preferansar for ein tilrettelagt natur som er lett tilgjengeleg, enn den etniske majoriteten. Studiane forklarar dette som eit uttrykk for kultur, eller er i mindre grad i stand til å forklare kvifor etniske minoritetar ikkje i like stor grad ønskjer å bruke ein meir ”uberørt” natur. Å sjå naturen i lys av funksjonen som friområde, kan gje eit nytt perspektiv på denne preferansen. Tek ein utgangspunkt i behovet menneska har for eit friområde i kvardagen, kan ein freiste å forklare kvifor så mange føretrekkjer ein tilrettelagt natur. Ved å ha høve til å nytte parkar og liknande område i det daglege, vil ein kunne finne den rette balansen mellom tryggleik, avslapping og nye opplevingar. Ein tilrettelagt natur er altså i større grad eit meir opplagt friområde enn mykje anna natur. Fokuset på ein tilrettelagt natur kan difor vere eit uttrykk for den vesentlege rolla eit friområde spelar i det daglege, og kor viktig det er å ha høve til å få eit avbrekk frå det som omgjev ein, og sleppe unna. Ei slik tolking fører fokuset vekk frå kulturforklaringar og ein særeigen bruk av natur for etniske minoritetar, og over til ein grunnleggjande motivasjon for å nytte ein tilrettelagt natur som kan vere lik for svært mange menneske.

6.5 Å ta med seg kvardagen

Mine informantar sin bruk av natur, kan sjåast på som eit avbrekk i kvardagen. Sett saman med synet informantane har på naturen, kan ein tolke det som eit ønske om å nytte naturen som eit friområde. Cohen og Taylor (1992) problematiserer at også friområda er prega av rutinar. Friområda endar opp med å likne på det ein freistar å kome vekk ifrå. Det som skulle vere ein kontrast og ei kjelde til å oppleve kvardagen som gjevande, vert trivielt og meningslaust. Vi må leve med ubehaget fordi vi alltid ber med oss sjølvmedvitet. Cohen og Taylor (1992) konkluderer med at menneska sitt prosjekt med å freiste å sleppe unna ikkje er mogleg. Rojek (1993) ønskjer å moderere dette synet.

Menneska treng å sleppe unna, men treng det naudsynleg å handle om å oppleve noko som er heilt utan preg av mønster og rutinar? Ifølgje Rojek (1993) lever ikkje menneska lenger i ei verd der det eksisterer klare skilnader mellom arbeid og fritid, og plikter og fridom. Rojek (1993) legg fram samfunnsendingar som påverkar korleis menneska lever liva sine i det daglege, og kva syn dei har på tilvere. Menneska lever i dag i ein kontekst prega av dedifferensiering: "De-differentiation refers to the context of contemporary leisure experience. It does not refer to an event of apocalyptic, complete transformation." (Rojek 1993: 171). I dette ligg det at menneska opplever ein ny kontekst der ein ikkje har spesifikke område for dei ulike sidene ved livet. Men det er ikkje ei fullstendig endring av samfunnet, til dømes kan sjølve aktivitetane vere mykje dei same som før. Arbeid og fritid, plikter og fornøyselsar har altså meir flytande grenser, og utgjer ikkje kvar sin separate sfære. Det postmoderne samfunnet er gjennomsyra av så mykje endring og ustabilitet, at også menneska sitt sjølvmedvit sluttar å oppfatte tilvere i absolutte kategoriar (Rojek 1993).

Rojek sine synspunkt på escape kan gje ei utvida forståing av informantane sitt syn på og bruk av natur. Bruk av natur kan tolkast som ein måte å sleppe unna på, men det tyder ikkje at dei naudsynleg opplever det dei gjer som eit fullstendig brot med resten av tilvere:

Mange ting... helse og... hva skal vi gjøre hjemme hvis vi ikke går ut? (...) det er en rutine, der er min rutine, hver dag, å gå ut. En halvtime, en time, sammen med barna eller bare alene, eller sammen med mannen min (...). (Intervju 1)

Informanten uttrykkjer nettopp det Cohen og Taylor (1992) hevdar er friområda sin funksjon: "hva skal vi gjøre hjemme hvis vi ikke går ut?". Å ha naturen som eit friområde i kvardagen gjev den naudsynlege kontrasten som ho treng for å ha det bra. Men samstundes uttrykkjer ho at det er ei rutine: "det er en rutine, der er min rutine, hver dag, å gå ut". Rutinen er ikkje ein trussel mot det å skape ein identitet og eit avbrekk i kvardagen, slik Cohen og Taylor (1992) hevdar. Sitatet frå informanten kan illustrere det Rojek omtalar som ei meir fragmentert oppleving av tilvere: "(...) popular leisure activity seems to thrive on fragmentary, contrasting and fleeting experience. Far from demonstrating a reaction to the routines of life as some commentators allege, leisure often involves the intensification and extension of these routines." (Rojek 1993: 213). Ein let seg ikkje hindre av at friområda ein oppsøker ikkje gjev heilt nye og unike opplevingar. Det ein søker er ein annan måte å oppleve det ein allereie kjenner til.

Som eg viste i kapittel fem føretrekkjer mine informantar at naturen har eit tilrettelagt og tilgjengeleg fysisk miljø, og byr på aktivitetar som er lærerike, morosame og velkjente. Desse momenta kan sjåast i lys av ønskja om å ta kvardagen med seg. Dette vert endå tydelegare om ein tek føre seg dei mange utsegnene om det kvinnene saknar av tilrettelagt natur i Groruddalen. Behovet for sleppe unna er der, men at dei områda ein slepp unna til er prega av noko kjent, familiært, nærmast rutineprega, er ikkje eit problem. Legg ein Rojek (1993) sin analyse av samfunnet til grunn er årsaka til dette at det i dag ikkje er noko område av tilvere som er heilt åtskilte frå andre område. Menneska har ikkje det same behovet for å ta avstand frå rutinar sidan "(...) leisureliness is now a generalized quality of our social order." (Rojek 1993: 171).

Dette utdraget frå eit intervju kan vise korleis naturen på den eine sida vert oppfatta som eit friområde, og på den andre sida er noko som skal vere ein del av det daglege livet. Det å sleppe unna for ein augneblink må opplevast som ein kontrast, men samstundes gjere det mogleg å leve det livet ein kjenner:

Informant2: Det er mye grønt og parker her, men de parkene er ikke så bra synes jeg.

Intervjuar: Kan du si noe om hvorfor?

Informant2: I hjemlandet vårt har hvert område en egen park. De har et sånt tivoli. Hvert sted har et sånt tivoli. Det er alltid på, du kan gå dit når som helst (...).

Intervjuar: Tenker du at det er viktig at det skjer noe i den parken?

Informant2: Mmm mm.

Informant1: Folk kommer og sitter på gresset der. Mange som leker med masse forskjellig. Hver by har en to-tre sånne [parker]. Folk kommer og sitter ved siden av hverandre!

Informant2: Man trenger ikke dra så langt som til Tusenfryd for å ha det litt gøy.

Intervjuar: Men det fins jo parker i sentrum hvor der er mange mennesker?

Informant2: Ja, for alle drar til byen, men hvis du skal være her i området, så har du ikke noen aktiviteter. Så alle bare drar til byen. For å ha det litt morsomt. (Intervju 2)

Informantane viser til at tivoliet i parken alltid er på, det er lett tilgjengeleg og det er mogleg å få vere saman med andre: "Folk kommer og sitter ved siden av hverandre!". Det gjev høve til å halde fram med det familielivet ein elles lever i andre omgjevnader. Det at naturen og aktivitetane er arrangerte, og har ein allereie fastlagd bruksmåte, er ikkje problematisk. Tvert i

mot så sikrar det at friområdet gjev ein det ein er ute etter. Ein slepp unna, men ikkje for langt, og det må ikkje krevje for mykje nytt å setje seg inn i. Det er heller ikkje ønskjeleg at ein må reise vekk frå der ein bur for å sleppe unna. Det kjem fram i kapittel fem, og i dette utdraget, at informantane helst vil ha høve til det i nærområda. Noko som forsterkar inntrykket av at dei ikkje har behov for klare brot mellom dei ulike sidene i tilvere, men vekslar mellom dei relativt utan vanskar. Ifølgje Rojek har dette samanheng med at menneska søkjer nye omgjevnader for det livet dei elles lever: "Leisure, one might say, is not the antithesis of daily life but the continuation of it in dramatized or spectacular form." (Rojek 1993: 213).

Tidlegare studiar viser at etniske minoritetar er opptekne av naturen som ein sosial møteplass. Gentin viser i sin studie at etniske minoritetar i mindre grad er opptekne av sjølve naturopplevinga, og nyttar naturen meir som ei kulisse for sosialt samvere (Gentin 2006). Shinew mfl. (2004) legg også fram funn som tilseier at etniske minoritetsgrupper i større grad har fokus på sosiale aktivitetar. Kvifor slike skilnader tilsynelatande eksisterer kan ikkje min studie gje svar på. Eg kan derimot ved hjelp av ein teori som seier noko om korleis menneska opplever sitt daglege liv, gje ei anna forklaring enn etnisitet og kultur på utsegner frå informantar med minoritetsbakgrunn. Fokuset på sosialt samvere treng ikkje vere knytt til kultur. Det teoretiske perspektivet eg nyttar i denne oppgåva kan fortelje korleis det å ha høve til å sleppe unna, utan å ta heilt avstand frå det fundamentet ein har i livet, er eit viktig behov i kvardagen. Dette fundamentet vil nok for svært mange innebære å vere saman med familie og venner. Det kan ein også finne argument for i tidligare forskning. Virden og Walker finn at det faktisk er felles for alle etnisitetsgruppene som er med i studien, at dei ønskjer at naturen skal vere ein stad for å dele opplevingar (Virden og Walker 1999). Gentin hevdar at funksjonen som sosial møteplass medfører preferansar for ein meir tilrettelagt natur (Gentin 2006). Sett ut ifrå mi analyse er det grunnlag for reflektere over kor viktig det kan vere for svært mange menneske, uansett bakgrunn, å ha lett tilgjenge til ein tilrettelagt natur. Synspunktet Rojek (1993) tilfører, kan altså vere særskilt interessant i forhold til å freiste å forstå behovet for å nytte naturen som sosial møteplass. Ønske om å ta med seg kvardagen til ein ny kontekst, vil medføre eit friluftsliv som er prega av sosiale møter i ein tilrettelagt natur.

6.6 Kultur eller kvardag?

I byrjinga av kapittelet la eg fram at mitt datamateriale har fleire fellestrekk med dei funna som kjem fram i tidlegare forskning. Eg trakk fram særskilt preferansane for ein tilrettelagt natur og ønskja om å nytte eit slikt område som ein sosial møteplass. I tidlegare forskning kjem det fram eit syn på natur som viser at etniske minoritetsgrupper har ein skepsis mot villmarksområde (Johnson mfl. 2004), og dei oppfatta skogområde i mindre grad som tiltalande (Virden og Walker 1999). Gentin viser i sin studie at informantane frå den etniske minoriteten ikkje er så opptekne av sjølve naturopplevinga når dei er ute i naturen. Desse informantane oppfattar heller ikkje skogen som tiltalande (Gentin 2006). Til saman kan desse studiane vise at ei gruppe i folkesetnaden har eit syn på naturen som tilseier at tilrettelagde område er meir tiltrekkjande. Eit anna trekk som også kjem fram i fleire studiar, er fokuset på å nytte naturen til sosiale aktivitetar og møter. I Shinew mfl. sin studie kjem dette fram i konkrete aktivitetspreferansar (Shinew mfl. 2004), i andre studiar meir indirekte gjennom det skeptiske og negative synet på naturområde der ein treff færre folk (Virden og Walker 1999 og Johnson mfl. 2004). Gentin knyter desse to funna saman, og hevdar at formålet med å nytte naturen som ei kulisse for sosiale aktivitetar fører med seg preferansar for ein type natur som det er lettare å nytte til dette føremålet (Gentin 2006). Fleire av studiane motiverer fokuset på skilnader mellom etnisk minoritets- og majoritetsgrupper i ei otte for at minoritetsgruppene på ulike vis ikkje vert tekne omsyn til av dei som tilrettelegg for bruk av natur. Dette kan til dømes vere knytt til at minoritetane kan ha barrierar for deltaking som ein ikkje har kunnskap om (Virden og Walker 1999), eller at minoritetane må ta omsyn til ulike ideal som botnar i ein dominerande etnisk majoritetskultur (Johnson mfl. 2004, Figari mfl. 2009).

Eit kulturperspektiv på friluftsliv kan dermed ha ein svært viktig funksjon. Som Figari mfl. (2009) viser, kan det å vere merksam på at minoritetsgrupper i samfunnet kan ha ein annan bruk av og syn på natur enn det majoriteten har, gje viktig kunnskap til myndigheitene. I Noreg er myndigheitene opptekne av at alle skal ha høve til å utøve friluftsliv (st. meld. 39 (2000-2001)). Figari mfl. hevdar det eksisterer ei dominerande kulturell førestelling om friluftsliv i Noreg (Figari mfl. 2009: 42). Om minoritetsgrupper i samfunnet har eit friluftsliv som skil seg frå majoriteten, er det viktig å få fram denne kunnskapen, slik at ikkje minoritetsgrupper vert oversett i tilrettelegging for friluftsliv. Det vil vere ein type kunnskap som er viktig for myndigheitene å få fatt i. Dette er også Virden og Walker (1999) inne på i

sin studie. Kulturforklaringar kan spele ei rolle i forhold til å avdekkje hegemoniske forhold i samfunnet, også i forhold til friluftsliv.

På den andre sida er det ikkje naudsynleg at kulturforklaringar er det mest formålstenlege når det gjeld forskning på friluftsliv. I min studie har eg freista å gå vekk frå strukturforklaringar som kultur. Det kan vere formålstenleg å fortolke etniske minoritetar sine preferansar og bruk av natur som uttrykk for generelle erfaringar, og ikkje som noko særeige. Mine informantar har eit sterkt fokus først og fremst på barna, men også på familien som heilskap. Dei ser også framover, og planlegg utdanning og arbeid utanfor heimen. Dette er fundamentet i livet deira. Ut ifrå dette fundamentet vert det skapt livsplanar. Ifølgje Cohen og Taylor (1992) er livsplanar eit grunnleggjande trekk ved menneska sin kvardag. Livsplanane saman med dei avgrensa scripta menneska må halde seg til, fører med seg kjensla av at livet er rutineprega og fylt av mønster. Menneska treng å gjere noko aktivt som bryt med rutinen, og styrkjer eigen identitet. I dette kapittelet har eg freista å vise korleis bruk av ein tilrettelagt natur i nærleiken av der ein bur, kan spele ei viktig rolle i denne samanhengen. Fokuset på ein kvardagsleg bruk av natur som kjem fram i min studie, og Figari mfl. (2009), er eit viktig moment i seg sjølv. Gå- og sykkelturane som svært mange menneske har som ein vesentleg del av sin kvardag får ikkje alltid merksemd verken frå forskingshald, eller frå dei som planlegg og tilrettelegg for bruk av natur. Både den deskriptive framstillinga av datamaterialet og den teoretiske innfallsvinkelen eg nyttar for å forklare mine funn, fører fokuset vekk frå kulturforklaringar og skilnader mellom etniske grupper, og over på praksisar og motivasjonar som kan vere felles for fleire grupper i samfunnet. For dei fleste i Noreg er gåturar i nærleiken av heimen den mest brukte friluftslivaktiviteten (Vaage 2004: 23). Bruken og preferansane som vert skildra i kapittel fem, kan illustrere det daglege friluftslivet for mange menneske i Noreg. Det same gjeld fokuset på å nytte naturen til sosiale møter og å vere saman med familie og venner. Ifølgje Vaage svarar 90% av den norske folkesetnaden at det er viktig å vere saman med familie og venner i fritida (Vaage 2004: 31). Dette treng ikkje å stå i eit motsetningsforhold til idretts- og friluftslivaktivitetar, hevdar Vaage: "De forteller bare at aktivitetene gjerne bør være i en sosial sammenheng og avveksling fra dagliglivet." (Vaage 2004: 31). Ein dagleg bruk av natur, gåturane i nærområdet som svært mange menneske har som ein essensiell del av sin kvardag, kan vere motivert ut frå nettopp det Cohen og Taylor (1992) skildrar. Å freiste å forklare bruk av og syn på natur ut frå teorien om escape gjev kunnskap om noko grunnleggjande ved menneska sitt liv. Det viser korleis friluftsliv har eit potensiale til å vere identitetsskapande på same måten for alle menneske, at friluftsliv ikkje naudsynleg er

motivert ut frå kultur. Tilrettelagt natur kan vere eit friområde i kvardagen for å sleppe unna, for svært mange menneske.

I innleiinga viste eg til stortingsmeldinga om friluftsliv, og Direktoratet for naturforvaltning si merksemd overfor etniske minoritetar og friluftsliv. Myndigheitene har også ei otte for ulike minoritetsgrupper si helse, mellom anna uttrykt i Folkehelsa sitt fokus på omfanget av diabetes og overvekt blant innvandrarar (Folkehelseinstituttet 2008a og 2008b). Mine informantar lever i eit samfunn med eit sterkt fokus på helse, noko som viser seg att i den sterke vektlegginga på helse og fysisk aktivitet i intervjuet. Eg tolkar informantane til å oppfatte friluftsliv i nær samanheng med betring av helsetilstand. Min studie kan ikkje seie noko generelt om etniske minoritetar sitt friluftsliv eller deira fokus på helse, men mine informantar ser iallfall ut til å ha oppfatta informasjonen frå myndigheitene om koplinga mellom fysisk aktivitet og helse. På den eine sida kan det sjå ut til at minoritetsgrupper har særneige utfordringar. Både i forhold til helse, men også i forhold til det å flytte til eit nytt land, og oppleve mange store omveltingar i livet. Utfordringar som kan føre til ulike barrierar for å utøve friluftsliv. På den andre sida viser min studie at det eksisterer ein motivasjon og ei glede over å vere i aktivitet, som kan tenkjast å gjelde for fleire etniske minoritetar enn dei sytten kvinnene som deltok i min studie. Sett i lys av det teoretiske perspektivet eg nyttar i analysen, kan kvinnene sitt friluftsliv forståast som uttrykk for allmenne behov. Det er i det heile mykje positivt å hente ut frå dei funna eg har i min studie, noko som myndigheitene kan byggje vidare på. Utbygginga av turvegar i Groruddalen kan vere eit tiltak som vil virke inspirerande for mine informantar, sett i lys av deira ønskjer og behov. Samstundes er informantane sin motivasjon for friluftsliv knytt til ein tilrettelagt natur, og særleg er dei opptekne av parkar. Informantane uttrykkjer at dei saknar slike område i Groruddalen. Figari mfl. (2009) slår også fast at manglande informasjon omkring aktivitetar som kunne vore aktuelle for informantane er eit reelt problem. Tek myndigheitene omsyn til desse to momenta kan det gjerast mykje for å kome i møte den otta myndigheitene sjølve uttrykkjer overfor etniske minoritetar når det gjeld deltaking i friluftsliv.

Min studie har ei etnisk minoritetsgruppe som datagrunnlag, men i framstillinga av datamaterialet legg eg vekt på livssituasjon, og informantane sitt fokus på familie og barn. Dette er noko som kan vere felles for mange uansett etnisk bakgrunn, og som kan få konsekvensar for kva slags friluftsliv ein utøver. I analysen ser eg bruken av natur og synet på natur som informantane har, i lys av ein teori om dei grunnleggjande sidene ved menneska sin

kvardag. Mi tolking kan vise kor viktig ein tilrettelagt natur i nærleiken av der ein bur er for mange menneske. Gjennom bruk av ein kvalitativ metode, og ein teori på aktørnivå, kan min studie bidra til å vise at det ikkje alltid gjev like stor meaning å samanlikne ulike grupper i samfunnet, og fokusere på skilnader mellom dei. I dette høvet kan det å leite etter skilnader i bruk av og syn på natur ut frå etnisitet vere med på å framstille ei gruppe i samfunnet som meir framandarta enn den eigentleg er.

6.7 Oppsummering

Eg byrja dette kapittelet med å samanlikne funn i tidligare forskning med sentrale funn i min eigen studie. Samanlikninga viste at det var to aspekt som var samanfallande: Etniske minoritetsgrupper har ein preferanse for ein tilrettelagt natur, og for å nytte naturen til sosiale aktivitetar. Vidare i kapittelet freista eg å nytte teorien om escape for å gje ei forklaring på desse funna, ut ifrå ein kvardagsleg kontekst. Først kom eg inn på korleis det Cohen og Taylor (1992) omtalar som rutinar, script og livsplanar kan vise seg att i sitata frå informantane. Sett ut ifrå Cohen og Taylor (1992) sin teori om escape vil menneska ha eit behov for å sleppe unna, og skape ein distanse til dei meir fastlagde sidene ved livet. Eg argumenterte vidare for at informantane sin bruk av natur kan tolkast som eit middel for å få avbrekk frå desse fastlagde sidene ved tilvere, og medverke til å styrkje kvinnene sin identitet. Sjølv forstår informantane hovudsakleg sin bruk av natur og syn på natur ut frå barna sine behov, og helsegevinsten ved å vere aktiv i naturen. Analysen kan gje ei vidare forståing for kvinnene sin motivasjon for å nytte naturen. Mi tolking kan få fram motivasjonen kvinnene har for sin eigen del, ikkje berre for barna eller for helsa. Eg argumenterer så for at desse grunnleggjande sidene ved tilvere, og behovet for å nytte naturen som eit avbrekk i kvardagen, ikkje kjem så godt fram i tidligare forskning. Dermed så kjem heller ikkje dei allmennmenneskelege opplevingane og erfaringane som ligg til grunn for bruk av natur fram.

Deretter tolkar eg informantane sitt natursyn som eit uttrykk for at naturen skal vere eit friområde (slik Cohen og Taylor (1992) definerer eit slikt område). Eit friområde hjelper menneska til å få den type avbrekk frå fundamentet som ein treng. Det at naturen skal vere eit friområde medfører visse kriterium for korleis naturen skal sjå ut. Eit friområde har ei motsetning i seg mellom noko som er kjent, men også ukjent. Friområde skal både gje spenning og avslapping. Mindre tilrettelagt natur kan ikkje gje denne balansen. Det kan derimot parkar, og område med høgare grad av tilrettelegging. Det er ein type natur som mine

informantar føretrekkjer, men saknar i Groruddalen. Informantane trakk ofte fram Ikea og Furuset Forum under intervju, desse stadane tolkar eg som erstatningar for det friområdet ein park kunne vere for informantane. Fokuset på ein tilrettelagt natur tolkar eg då som eit uttrykk for den sentrale rolla eit friområde har i det daglege for mine informantar.

Samstundes uttrykkjer dei ønske om å nytte naturen på eit vis som gjev dei høve til å vere i den rolla dei elles er i. Kvinnene har eit behov for å sleppe unna, men bruken av natur ber ikkje preg av å vere eit brot med det livet dei elles lever. Rojek (1993) sitt synspunkt kan nyttast til å gje ei fortolking av det noko sjølvmotseiande ved kvinnene sitt friluftsliv. Det sjølvmotseiande viser at menneska vert prega av tida dei lever i. Rojek hevder at samfunnet i dag er karakterisert av at livet ikkje har klare motsetningar, men har meir flytande overgangar mellom det som tidlegare var klart oppdelte sfærar (Rojek 1993). Når det gjeld bruk av natur, kan dette vise seg att i ein meir rutineprega og standardisert bruk av natur. Karakteristikkar ein kan gje den tilrettelagde naturen eg tolkar som friområde. Bruken vil innebere element som er godt kjende, utan for mange utfordringar, og som gjer det mogleg å ta med seg til dømes familielivet i ein annan kontekst. Det at aktivitetane er alminnelege, og ikkje naudsynleg så nyskapande vert ikkje problematisk i eit samfunn der så mykje stadig er i endring. Tvert imot kan det sikre at ein kan ta med seg kvardagen, og samstundes sleppe unna.

Eg argumenterer vidare under punkt 6.6 at det friluftslivet mine informantar har kan vere meir allment, enn ein kan få inntrykk av frå tidlegare forskning. Statistikk frå SSB syner at svært mange i Noreg har gåturar i nærleiken av heimen som ein sentral del av sitt friluftsliv i kvardagen (Vaage 2004). Eg understrekar at min studie ikkje kan generaliserast til å gjelde andre etniske minoritetar, men mine funn og fortolkingar kan setje i perspektiv otta myndigheitene utviser overfor etniske minoritetar sitt friluftsliv, og fokuset på kulturforklaringar i tidligare forskning. Med ein kvalitativ studie, og med ein teori på aktørnivå kan ein få fram ein annan type bruk, og ein annan kunnskap som tidlegare studiar ikkje har fått fram i like stor grad. Noko som i sin tur kan bidra til å minske fokuset på kulturelle skilnader, og auke medvitet om kor viktig det kvardagslege friluftslivet i ein tilrettelagt natur er for svært mange menneske.

7 Avslutning

I denne oppgåva har eg freista å gje svar på to spørsmål: Kva slags bruk av og syn på natur har innvandrarkvinner i Groruddalen i sin kvardag? Korleis kan innvandrarkvinner i Groruddalen sin bruk av og syn på natur forståast ut ifrå deira kvardag?

Den første problemstillinga er knytt til den samfunnsmessige relevansen av oppgåva. I innleiinga la eg fram at myndigheitene har Groruddalen som eit satsingsområde. Satsinga får følgjer for mange menneske med minoritetsbakgrunn som bur i Groruddalen, men i Noreg veit vi lite om kva bruk og preferansar av og for natur minoritetsgrupper i folkesetnaden har. Myndigheitene syner også, til dømes i st. meld. 39 (2000-2001), ei generell otte for etniske minoritetar si deltaking i friluftsliv. Mine informantar, ei samansatt gruppe av kvinner som er innvandrarar frå Irak, Iran, Pakistan, Tyrkia og Afghanistan, har vore grunnlag for å få kunnskap om etniske minoritetar sitt friluftsliv. Ein kunnskap det er viktig å ta omsyn til når ein skal forbetre naturen i Groruddalen.

Mine informantar er aktive kvinner som går mykje på tur. Nokre er også ofte på sykkelturar, som regel saman med mann og barn. Informantane er svært medvitne omkring helsa si, og ser gå- og sykkelturane i lys av å betre den fysiske og psykiske helsa. Eit anna viktig moment ved å vere ute i naturen er å vere saman med familien, og å møte venner og naboar. For mine informantar er særskilt det å gå på tur knytt til det å vere sosial, og å gå til ulike stader der ein kan møte andre. Kvinnene fokuserte ofte på ulike fritidstilbod og aktivitetar i nærmiljøet når dei fekk spørsmål om natur. Dette tolkar eg til at dei knyter natur saman med fritidstilbod, og andre aktivitetar. Eit velutbygd lokalsamfunn verkar motiverande for å nytte naturen. Dei ulike tilboda i lokalsamfunnet er mål som ein kan gå til der det skjer noko, og ein kan møte andre. Det kjem fram ein heilt klar preferanse for ein meir tilrettelagt natur. Dei tykkjer parkar er den estetisk mest tiltrekkjande naturen, men likar også opne område med vatn. Ein park eller eit vatn er eit mål å gå til og eit samlingspunkt for mange menneske. Ein slik type natur er også viktig å ha i nærleiken av der ein bur.

Skogen er ein type natur som ikkje kan oppfylle desse preferansane. Informantane oppfattar skogen som ein tett, mørk og ukjend natur. Den er ikkje open og luftig. Det er ikkje ein stad der det skjer noko, eller der ein veit at ein vil møte på andre menneske. Skogen er kjedeleg. Det er lite ved skogen som motiverer til å gå på tur. Til tross for dette er det nokre av

informantane som seier at dei kan gå på tur i skogen, men det skjer aldri åleine. Naturen i Groruddalen spelar ei stor rolle for informantane. Naturen gjev dei høve til å vere aktive og gå og sykle på tur, noko som er viktig for dei. Samstundes er det ein type natur dei saknar i nærmiljøet sitt. Informantane saknar pene og tilrettelagde område. Parkar med aktivitetsområde for barn og vaksne.

Informantane har altså ein konkret bruk av natur som først og fremst omfattar gåturar og sykkelturar, men også aktivitetar for barna. Til dømes å ake med akebrett saman med dei om vinteren. Dei har eit syn på natur som er prega av preferansar for tilrettelagde område, og dei likar spesielt godt parkar. Dei vil helst ha desse områda i lokalsamfunnet, lett tilgjengeleg. Naturen eksisterer ikkje lausrive frå resten av tilvere, men fungerer i samspel med andre aktivitetar. Friluftsliv er knytt til behovet for å vere med venner og familie, og for å verte kjende med andre når dei er ute i naturen. Synet informantane har på natur tilseier at dei har behov for klare mål og møteplassar der dei kan treffe andre menneske. I tillegg til det å ta vare på helse, er klare mål og møteplassar noko som motiverer informantane til å ta laust på gå- og sykkelturar.

Desse preferansane har eg sett i lys av informantane sin livssituasjon som mødrer og bestemødrer, og det fokuset informantane generelt har på familie og barn. Dette er den konteksten kvinnene forstår sin bruk av natur ut ifrå, og som pregar kva syn på natur dei har. For mine informantar betyr bruk av natur aktivitetar i det daglege. Friluftsliv skjer i samanheng med familieliv, omsorg for barn og ikkje minst ut ifrå eit medvit omkring eiga helse. Bruk av natur skjer i ein kontekst av kvardag og familieliv.

Sjølv om eg ikkje kan generalisere frå mine funn, er det ikkje utenkjeleg at mine informantar sin bruk av og syn på natur kan gjelde for mange andre med minoritetsbakgrunn i Groruddalen. Statistikk frå SSB syner dessutan at det friluftslivet mine informantar har, er ganske likt det svært mange i Noreg har (Vaage 2004). For myndigheitene kan dette gje kunnskap om at det kan vere mange også i Groruddalen som har behov for tilrettelagde område å gå på tur og sykle til. Informantane har ein sterk motivasjon for, og ei stor glede av å bruke naturen. Noko av det dei likar best, og som kunne ha motivert enno meir, er å ha tilgang på parkar med aktivitetsområde. Dette saknar mine informantar i Groruddalen. Sidan myndigheitene viser ei otte for minoritetar og deltaking i friluftsliv, kan nettopp behovet for tilrettelagde parkområde vere viktig kunnskap å få med seg. Ein park vil motivere til gå- og sykkelturar, og vere eit sentrum for mange slags aktivitetar for dei som bur i Groruddalen.

Den andre problemstillinga er knytt til den sosiologiske relevansen. I innleiinga la eg fram at temaet i mi oppgåve fell under fritidssosiologi og kulturstudier i sosiologi. Innanfor kulturstudier har også postmoderne teoriar som tek føre seg meir fragmentariske og diffuse sider ved menneska sitt liv fått ein plass. Det opnar mellom anna opp for det kvardagsperspektivet min studiet har, og den teorien eg nyttar. Dei tidlegare studiane eg la fram i mi oppgåve har i stor grad vore opptekne av å finne skilnader mellom ulike etniske grupperingar i folkesetnaden, og forklare desse skilnadane som eit uttrykk for ulike kulturar mellom ulike etniske grupper. I min studie fokuserer eg på bruk av og syn på natur ut ifrå ein kvardagsleg kontekst. Både datamaterialet og fortolkinga av datamaterialet tek utgangspunkt i daglegliv og kvardag. Den sosiologiske relevansen er knytt til å tilføre forskinga på feltet ein annan type sosiologisk forklaring. Tidlegare studiar og min studie har nokre felles funn, men med det teoretiske perspektivet escape (Cohen og Taylor 1992) freistar eg å forklare bruken av og synet på natur som noko allment, og ikkje som uttrykk for ein særeigen kultur.

Ved å nytte det teoretiske perspektivet escape (Cohen og Taylor 1992) fortolka eg mine funn som eit behov for å sleppe unna det fundamentet som informantane har til dagleg. Dette fundamentet består av kvinnene sin livssituasjon med familieliv, barn, jobb og skule. Sett ut ifrå den teorien eg legg fram i oppgåva vil alle menneske ha eit behov både for eit klart fundament i livet, og noko som gjev ein annan type erfaring. Eit slags brot med fundamentet, som kan vere med på å styrkje eigen identitet. Informantane sin bruk av natur vert tolka som eit høve til å sleppe unna kvardagen sine rutinar, og eit mønsterprega liv. Informantane sitt syn på natur koplar eg til at naturen skal fungere som eit friområde. Friområda er med på å sikre at ein får høve til å sleppe unna. Friområda er stader som har ei spenning mellom noko velkjent og noko nytt. Denne balansen finn ein best i tilrettelagde naturområde. Samstundes går det fram av datamaterialet at det er vanskeleg å sjå på kvinnene sin naturbruk som eit klart brot med kvardag og rutinar. Kvinnene sitt friluftsliv kan tolkast som eit behov for å bryte med kvardagen, men samstundes ta med seg det livet dei elles lever. Det noko sjølvmotseiande ved kvinnene sitt friluftsliv kan forklarast ut ifrå det synspunktet Rojek (1993) tilfører det teoretiske perspektivet escape. Rojek legg fram korleis samfunnsendringar pregar menneska i kvardagen, og medfører at ein lever i eit meir fragmentert tilvere utan klart oppdelte område for mellom anna arbeid og fornøyslar. For Rojek er det å sleppe unna ei intensivering, eller ei utviding av det tilvere vi elles lever (Rojek 1993). Teorien om escape kan vise korleis friluftsliv i kvardagen kan ha ei stor betydning for å styrkje kvinnene sin identitet. Å vere ute i naturen kan vere ei kjelde til å skape endring og få nye opplevingar. Det

teoretiske perspektivet escape kan forklare korleis friluftsliv kan vere ein dagleg aktivitet som kan styrkje kjensla av å vere ein handlekraftig deltakar i livet. Teorien eg nyttar i analysen kan gje kunnskap om korleis kvardagen kan oppfattast for svært mange menneske. Mi tolking kan vise korleis dei funna som tidlegare forskning og i min studie har felles kan vere uttrykk for allmennmenneskelege handlingar og behov, og ikkje naudsynleg eit uttrykk for informantane sin særeigne kultur.

7.1 Vidare forskning

På den eine sida kan ein kvalitativ studie med eit mikroperspektiv gje kunnskap som viser det felles fundamentet som menneska har. På den andre sida kan eit slikt fokus skjule korleis strukturar i samfunnet påverkar ein i kvardagen. Eg har lagt fram ulike studiar som nyttar kultur som forklaring på korleis ein utformar friluftslivet. Ein samfunnsstruktur som min studie ikkje gjev noko kunnskap om er klasse, eller sosio-økonomisk status. I bidraga frå tidlegare forskning kjem det fram at kultur- og etnisitetsforklaringar kan få eit for sterkt fokus når det gjeld studiar om bruk av og syn på natur på bekostning av andre variablar. Mellom anna Figari mfl. åtvarar mot eit for sterkt fokus på kultur. Dei viser til forskning som hevdar at det er klaseskilnader, ulik tilgong til sosioøkonomiske ressursar, som skapar skilnader i bruk av og syn på natur (Figari mfl. 2009: 48). Dette kjem også til uttrykk i Johnson mfl. som viser at skilnader i bruk og preferansar i like stor grad skuldast skilnader mellom utdanningsnivå (Johnson mfl. 2004: 621). Lee mfl. poengterer at sosioøkonomisk status som variabel har vorte brukt i mindre grad. Ein av årsakene til dette er det auka fokuset på kultur- og etnisitetsforklaringar (Lee mfl. 2001). Studiar om etniske minoritetar og bruk av og syn på natur er enno lite utbreidde i Noreg. Det trengs fleire studiar, både kvalitative og kvantitative. Skal ein også ta høgde for det som tidlegare forskning hevdar, kan det vere interessant og naudsynleg med fleire studiar som har eit klasseperspektiv på temaet. Eit klasseperspektiv på etniske minoritetar sitt friluftsliv kan vere vel så interessant og viktig for myndigheitene, som eit kulturperspektiv. Sidan det er gjort lite forskning om etniske minoritetar og friluftsliv i Noreg er det mykje ein kan ta fatt i. Fleire studiar om dette temaet vil uansett kunne gje verdifull kunnskap om ulike måtar friluftsliv vert utøvd på i Noreg.

Litteraturliste

Album, Dag (1996): *Nære fremmede: pasientkulturen i sykehus*, Oslo: Tano.

Barker, Chris (2008): *Cultural Studies: theory and practice*, (3rd ed.), London: Sage.

Berger, Peter L., Brigitte Berger, Hansfried Kellner (1974): *The homeless mind: modernization and consciousness*, New York: Vintage.

Bjerke, Tore, Oddgeir Andersen, Thomas Haaland, Sveinung Krokann Berg, Olve Krange (2006): *Fritid og friluftsliv. Aktiviteter og holdninger blant barn i Groruddalen*, Oslo: NINA rapport 190.

Bull, Brynjulf (1984): ” Stor-Oslo”. I Brynjulf Bull (red.) *Oslo*, (s. 248-270), Oslo: Gyldendal.

Cohen, Stanley, Laurie Taylor (1992): *Escape attempts: the theory and practice of resistance to everyday life*, (second ed.), London: Routledge.

Creswell, John W. (2007): *Qualitative inquiry & research design: choosing among five approaches*, (2nd.ed.), Thousand Oaks: Sage.

Dzamarija, Minja Tea (2008): ”Definisjoner og betegnelser i innvandrerstatisikken: Hva skal ”innvandreren” hete?”. I *Samfunnsspeilet*, 4, Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Ferguson, Harvie (2009): *Self –identity and everyday life*, London: Routledge.

Figari, Helene, Hanne Haaland, Olve Krange (2009): *Friluftsliv som hverdagsliv. Innvandrerkvinnens bruk av utendørsområder i Groruddalen*, Oslo: NINA rapport 479.

Floyd, Myron F. (1998): “Getting beyond marginality and ethnicity: The challenge for race and ethnic studies in leisure research”. I *Journal of leisure research*, 30 (1): s. 3-22.

Floyd, Myron F., Kimberly J. Shinew, Francis A. McGuire, Francis P. Noe (1994): “Race, class and leisure activity preferences: Marginality and ethnicity revisited”. I *Journal of leisure research*, 26 (2): s. 158-173.

- Fog, Jette (1994): *Med samtalen som udgangspunkt: det kvalitative forskningsinterview*, (1.udg., 3. opl.1997), København: Akademisk Forlag.
- Gentin, Sandra (2006): *Fem muslimers friluftsliv og natursyn – en interviewundersøgelse*. Speciale, København: Den Kongelige veterinær- og landbohøjskole.
- Gobster, Paul H. (2002): “Managing urban parks for a racially and ethnically diverse clientele”. I *Leisure Sciences*, 24 (2): s. 143-159.
- Goffman, Erving (1968): *Asylums: essays on the social situation of mental patients and other inmates*, (reprinted 1991), Harmondsworth: Penguin.
- Johnson ,Cassandra Y., J.M. Bowker, H. Ken Cordell (2001): “Outdoor recreation constraints: An examination of race, gender and rural dwelling”. I *Southern rural sociology*, 17: s. 111-133.
- Johnson, Cassandra Y., J.M. Bowker, John C. Bergstrom, H. Ken Cordell (2004): ”Wilderness values in America: Does immigrant status or ethnicity matter?”. I *Society & natural resources: An international journal*, 17 (7): s. 611-628.
- Kaplan, Rachel, Janet F. Talbot (1988): “Ethnicity and preference for natural settings: A review and recent findings”. I *Landscape and urban planning*, 15 (1-2): s. 107-117.
- Lee, Jin-Hyung, David Scott, Myron. F. Floyd (2001): “Structural inequalities in outdoor recreation participation: A multiple hierarchy stratification perspective”. I *Journal of leisure research*, 33 (4): s. 427-449.
- Muri, Beate (2000): *Oslo - byen slik den var*, Oslo: Schibsted.
- Nilsen, Karsten Sølve (2005): *Alna (Loelva)*, Oslo: Topografisk forlag.
- Odden, Alf (2008): *Hva skjer med norsk friluftsliv? En studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970- 2004*. Doktorgradsavhandling,Trondheim: NTNU.
- Rojek, Chris (1993): *Ways of escape: modern transformations in leisure and travel*, Basingstoke: Macmillan.

Shaull, Sandra L., James H. Gramann (1998): "The effect of cultural assimilation on the importance of family-related and nature-related recreation among Hispanic Americans". I *Journal of leisure research*, 30 (1): s. 47-63.

Shinew, Kimberly J., Myron F. Floyd, Diana Parry (2004): "Understanding the relationship between race and leisure activities and constraints: exploring an alternative framework". I *Leisure Sciences*, 26 (2): s. 181-199.

St. meld. nr. 39 (2000-2001): *Friluftsliv – Ein veg til høgare livskvalitet*, Oslo: Miljøverndepartementet.

Thagaard, Tove (2009): *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*, (3. utg.), Bergen: Fagbokforlaget.

Virden, Randy J., Gordon J. Walker (1999): "Ethnic/racial and gender variations among meanings given to, and preferences for, the natural environment". I *Leisure Sciences*, 21 (3): s. 219-239.

Vaage, Odd Frank (2004): *Trening, mosjon og friluftsliv. Resultater fra Levekårsundersøkelsen 2001 og Tidsbruksundersøkelsen 2000*, Rapporter 2004/13, Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Wadel, Cato (1991): *Feltarbeid i egen kultur: en innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning*, Flekkefjord: Seek.

Walker, Gordon J., Jinyang Deng, Rodney B. Dieser (2001): "Ethnicity, acculturation, self-construal, and motivations for outdoor recreation". I *Leisure Sciences*, 23 (4): s. 263-283.

Widerberg, Karin (2001): *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt: en alternativ lærebok*, (2. oppl. 2005), Oslo: Universitetsforlaget.

Aalandslid, Vebjørn (2009): *Innvandrerers demografi og levekår i Groruddalen og Søndre Nordstrand*, Rapporter 2009/22, Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Litteraturliste for nettkjelder:

Biggart, N. Woolsey (2001): "Leisure, Sociology of". I *International encyclopedia of the social & behavioral sciences*, Elsevier: s. 8717- 8720,

URL: <http://www.sciencedirect.com/science/referenceworks/9780080430768>

[Lesedato:16.02.10]

Direktoratet for naturforvaltning (2010): *Friluftsliv for etniske minoriteter*,

URL: <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=760> [Lesedato 08.03.10]

Folkehelseinstituttet (2008a): *Diabetes hyppig blant innvandrere fra Sør-Asia*,

URL:

http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=233&trg=MainLeft_5565&MainArea_5661=5565:0:15,1212:1:0:0:::0:0&MainLeft_5565=5544:52172::1:5569:9:::0:0 [Lesedato: 16.02.10]

Folkehelseinstituttet (2008b): *Store fedmeforskjeller blant innvandrere i Oslo*,

URL:

http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=233&trg=MainLeft_5670&MainArea_5661=5670:0:15,3102:1:0:0:::0:0&MainLeft_5670=5544:55065::1:5675:3:::0:0 [Lesedato:16.02.10]

Plankontoret for Grorudalen [2010a]: *Om Groruddalssatsingen*,

URL: http://www.prosjekt-groruddalen.oslo.kommune.no/om_satsingen/

[Lesedato:16.02.10]

Plankontoret for Groruddalen [2010b]: *Programområde 2: Alna, grønnstruktur, idrett og kulturmiljø*,

URL: http://www.prosjekt-groruddalen.oslo.kommune.no/programomrade_2/

[Lesedato:16.02.10]

Statistisk sentralbyrå (2009): Folkemengd, etter kjønn og alder. Oslo. Bydel. 1. januar 2009. I *Befolkningsstatistikk. Folkemengde etter alder, kjønn, sivilstand og statsborgerskap 1. januar 2009*, Oslo: Statistisk sentralbyrå: Tabell 22,

URL: <http://www.ssb.no/folkemengde/arkiv/tab-2009-03-12-22.html> [Lesedato: 16.02.10]

Alle kjelder som er nytta i denne oppgåva er oppgjevne.

Tal på ord i oppgåva: 39503

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

<i>Om prosjektet</i>	<ul style="list-style-type: none">• Formål• Faglig interesse• Være med og påvirke• Formelle rettigheter: opptak, anonymisering, mulighet for å trekke seg
<i>Bakgrunn</i>	<ul style="list-style-type: none">• Alder, familie, skolegang, arbeid, religion• Botid i Norge• Bosted, botid på bosteder (eks. bodd andre steder i Norge)
<i>Hverdag og fritid – bruk av området</i>	<ul style="list-style-type: none">• Beskriv en helt vanlig hverdag: Hva gjør du? Hvor går du/er du? Med hvem?...• Har du noen fritid/fritidsaktiviteter? Når? Hvor? Hva gjør du? Hvorfor?• Er du mye/lite ute? Når? Hvor? Hvor lenge? Hvorfor? Med hvem? Er det noe som er bra med å være ute?• Kan du fortelle litt om de områdene du bruker mest? (Beskrivelser av sted, hvordan det ser ut og aktivitet)• Hvorfor bruker du stedene? Er noen områder viktigere/mer attraktive enn andre? (Vekt på trygghet, tilgjengelighet, tilhørighet, aktivitet)• Er det noe du skulle ønske var annerledes i hverdagen din og i fritida? Ting du ikke liker? Ting du har lyst til? Hvorfor? Eventuelle hindringer?
<i>Stedsforståelse</i>	<ul style="list-style-type: none">• Hvor sier du at du bor hvis noen spør deg?• Fortell om området (her må vi forsøke å trigge beskrivelser).• Hvordan ville du beskrevet området for en som aldri har vært i Norge?<ul style="list-style-type: none">- Hvordan ser det ut? (Hva slags landskap er fremtredende?)- Viktige ting, steder, bygninger, landemerker, knutepunkter...• Hvem går/oppholder seg hvor? Menn/kvinner, Barn/voksne, etniske grupper...• Hva synes du er fint/ikke fint med området? Er det steder du liker spesielt godt eller dårlig? (Estetikk, tilgjengelighet, trygghet...)• Hva ville du forandre på hvis du fikk bestemme?

<i>Natursyn/ landskapssyn</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Hva forbinder du med "natur"? Hvor er det natur her? • Hvis du skulle sammenligne den norske naturen med den i det landet du kommer fra, hva ville du legge vekt på da? (Her kan vi også evt. spørre hvordan hun ville beskrevet den norske naturen for en fra opprinnelseslandet hennes.) • Hva slags landskap/natur foretrekker du? (gi eksempler: åpne landskap, landskap med vann, tett vegetasjon, åpne gress-sletter, parker med benker, tett bebyggelse...) <ul style="list-style-type: none"> - Knytte dette spørsmålet til nærområdet. Finnes det slike landskap her? Hva slags landskap er det her? Hva synes du om det? • "Friluftsliv" er et vanlig norsk ord. Hva forbinder du med det? • Hvordan vil du beskrive nordmenns forhold til natur og uteliv? <ul style="list-style-type: none"> - Hva synes du om det? Hva er ditt forhold til natur og uteliv? - Hva slags forhold har folk til natur og uteliv i det landet du kommer fra? Er det veldig annerledes? Er det forskjeller på menn/kvinner, fattige/rike, generasjoner...

Vedlegg 2: Informasjonsskriv

Etniske minoriteter og bruk av nærområder: Bruk, motivasjon og barrierer

Informasjon til informanter og andre nøkkelpersoner

Hvordan bruker ikke-vestlige innvandrere i Groruddalen sine nærområder? Hvilke utendørsaktiviteter deltar man i og hvilke krav stiller dette til fysisk tilrettelegging av grøntareal og nærområder? Dette er spørsmål som stilles i et nytt forskningsprosjekt i regi av NINA, norsk institutt for naturforskning. Prosjektet er delfinansiert av IMDI, integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Plankontoret i Groruddalen og Miljøverndepartementet.

Utgangspunktet for prosjektet er ønsket om å etablere kunnskap om etniske minoriteters bruk av nærområder og aktiviteter utendørs. Vi vet ganske mye om hvordan etniske nordmenn bruker sine nærområder og hvilke type aktiviteter som foretrekkes. Vi vet derimot relativt lite om hvordan etniske minoriteter gjør bruk av sine nærområder og hvilke former for aktiviteter folk deltar i utendørs. I dette prosjektet ønsker vi derfor å få vite mer om nettopp dette. Hvilke områder brukes og sammen med hvem? Hvilken betydning har disse aktivitetene? Hva slags natur – og kulturmiljø foretrekkes blant ulike etniske minoriteter? Hvilke krav stiller det til tilrettelegging? Finnes det områder i nærmiljøet som i dag oppleves som utilgjengelig – og hva kan i så fall gjøres med dette?

En intervjuundersøkelse

I dette prosjektet retter vi hovedfokus på minoritetskvinner over 18 år. Deltakerne blir bedt om å delta i en samtale om temaene som er nevnt over. Et intervju vil ta mellom 1 - 1,5 timer, avhengig av informanten. Deltakelse i er selvsagt frivillig og en kan når som helst trekke seg fra intervjuavtalen, også etter at intervjuet er ferdig. Ikke noe tilfelle er det nødvendig å oppgi noen grunn. Alle informanter vil selvsagt anonymiseres, slik det er vanlig i denne type forskningsprosjekt.

Personvern og lagring av data

Intervjuene vil normalt bli tatt opp elektronisk, men vi registrerer ikke deltakernes navn. Personopplysninger registreres bare i den grad de er relevante (yrke, utdanning og lignende). I forbindelse med prosjektrapportering vil alle opplysninger anonymiseres slik at enkeltpersoner ikke skal kjennes igjen. Alle personopplysninger vil bli behandlet

konfidensielt av forskerne tilknyttet prosjektet. Intervjuopptak oppbevares elektronisk i kryptert form hos NINA og er ikke tilgjengelig for forskere utenom dette prosjektet. Opptakene vil bli slettet innen 31.12.2012 og dersom dataene skal brukes aktivt etter prosjektslutt vil den enkelte deltaker bli bedt om samtykke til dette.

Formidling og rapportering

Vi vil rapportere fra prosjektet på vanlig måte, dvs. gjennom rapport i NINAs egen serie og gjennom vitenskapelige artikler. Vi vil også, som i tidligere prosjekt, drive med populærvitenskapelig formidling av resultater til de som måtte ha interesse av det lokalt, for eksempel gjennom foredrag eller møtedeltakelse. Prosjektet har også en egen referansegruppe, med deltakere fra IMDI, MD og plankontoret i Groruddalen, og det vil rapporteres jevnlig til denne.

Dersom noe er uklart eller du har spørsmål i tilknytning til prosjektet, så ta gjerne kontakt med en av de undertegnede

Helene Figari, Prosjektmedarbeider

Hanne Haaland, Forsker, prosjektmedarbeider

Olve Krange, Forsker, prosjektleder

